

МЕЖДИСЦИПЛИНАРНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК УКРАИНЫ
НАУЧНЫЙ ЦЕНТР СВЯЗИ И ИНФОРМАТИЗАЦИИ ВИТИ НТУУ “КПИ”
Научно-исследовательская лаборатория **МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ**
Кафедра “Применения средств радиосвязи” ВИТИ НТУУ “КПИ”
Кафедра “Применения средств специальных телекоммуникационных систем”
ИССЗИ НТУУ “КПИ”

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
РОССИЙСКАЯ АКАДЕМИЯ ЕСТЕСТВОЗНАНИЯ

Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего профессионального образования «Алтайская государственная педагогическая академия» (ФГБОУ ВПО «АлтГПА») *Кафедра социальной педагогики и педагогических технологий*
Негосударственное образовательное учреждение высшего профессионального образования «Благовещенский филиал Московской академии предпринимательства при Правительстве Москвы» (НОУ ВПО БФ МосАП) *Кафедра мировой и региональной экономики*
Кафедра Менеджмента, маркетинга, торгового дела и предпринимательства

СБОРНИК НАУЧНЫХ ТРУДОВ

Первого Международного научно-практического симпозиума
МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В НАУКЕ И ОБРАЗОВАНИИ

Секция:
Экономические науки
Часть II

Киев, 7 мая 2012

Уважаемые коллеги!

Оргкомитет благодарит всех студентов, бакалавров, специалистов, магистров, аспирантов, докторантов, научных, педагогических и научно-педагогических работников, которые активно приняли участие в организованном Первом Международном научно-практическом симпозиуме **«МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В НАУКЕ И ОБРАЗОВАНИИ»**, посвящен 7 мая День Радио, организованный авторским коллективом учебных и научных заведений НТУУ «КПИ», г. Киев, Украина.

Голова оргкомитету

Козубцов Игорь Николаевич, к.т.н., профессор РАЕ, заслуженный работник науки и образования РАЕ, ведущий научный сотрудник НИЛ №43 НЦЗИ ВИТИ НТУУ «КПИ», Украина, г. Киев

Заместители головы оргкомитету

Ильинов Михаил Дмитриевич, к.т.н., доцент, Преподаватель кафедры «Применения средств радиосвязи» ВИТИ НТУУ «КПИ», (Украина, г. Киев).

Мазор Сергей Юрьевич, к.т.н., Доцент кафедры «Применения средств специальных телекоммуникационных систем» ИССЗИ НТУУ «КПИ», (Украина, г. Киев).

Мараховский Леонид Федорович, д.т.н., профессор, Профессор кафедры Государственного экономико-технологического университета транспорта, Украина, (Украина, г. Киев).

Масесов Николай Александрович, к.т.н., Слушатель Национального университета обороны Украины, (Украина, г. Киев).

Раевский Вячеслав Николаевич, к.т.н., с.н.с., Доцент кафедры «Применения средств радиосвязи» ВИТИ НТУУ «КПИ», (Украина, г. Киев).

Президиум организационного комитета:

Ананьин Валерий Афанасьевич, д.ф.н., профессор, Профессор кафедры ВИТИ НТУУ «КПИ», (Украина, г. Киев).

Беззубко Лариса Владимировна, доктор наук по государственному управлению, профессор, Донбасская национальная академия строительства и архитектуры, (Украина, г. Макеевка).

Бершадский Александр Моисеевич, д.т.н., профессор, Профессор кафедры, Пензенский государственный университет (Российская Федерация)

Васильев Константин Александрович, к.т.н., Старший преподаватель кафедры №33 ВИТИ НТУУ «КПИ», (Украина, г. Полтава).

Гиенко Любовь Николаевна, к.п.н., доцент, Доцент кафедры социальной педагогики и педагогических технологий, ФГБОУ ВПО «Алтайская государственная педагогическая академия» институт психологии и педагогики, (Российская Федерация).

Длугопольский Александр Владимирович, к.е.н., доцент, Доцент кафедры Экономической теории, Тернопольский Национальный экономический университет, (Украина, г. Тернополь).

Кайдаш Иван Никифорович, к.т.н., с.н.с., Ведущий научный сотрудник НИО №13 НЦЗИ ВИТИ НТУУ «КПИ», (Украина, г. Киев).

Кочетова Жанна Юрьевна, к.х.н., Старший преподаватель, Военный авиационный инженерный университет (Российская Федерация г. Воронеж);

Латышева Инна Валентиновна к.геогр.н., доцент, Доцент ФГБОУ ВПО Иркутский государственный университет, (Российская Федерация)

Макухин Владимир Леонидович, к.т.н., Старший научный сотрудник, ФГБУН Лимнологический институт СО РАН, (Российская Федерация)

Мельников Александр Григорович, к.гос.упр-я, Директор Международно-правового департамента Администрации Государственной пограничной службы Украины, (Украина, г. Киев).

Москалева Людмила Юрьевна, д.п.н., доцент, заведующий кафедрой социальной педагогики и дошкольного образования Мелитопольского государственного педагогического университета им. Богдана Хмельницкого, (Украина, г. Мелитополь).

Новикова Ирина Викторовна, к.э.н., доцент, заведующая кафедрой мировой и региональной экономики Благовещенского филиала Московской академии предпринимательства при Правительстве Москвы (Российская Федерация)

Потемкин Владимир Львович, к.геогр.н., доцент, Старший научный сот рудник, ФГБУН Лимнологический институт СО РАН, (Российская Федерация)

Стахов Алексей Петрович, д.т.н., профессор, академик Академии инженерных наук Украины, (Канада).

Стеценко Ирина Александровна, д.п.н., доцент, Декан факультета информатики и управления ФГБОУ ВПО «ТГПИ имени А.П. Чехова» (Российская Федерация).

Сухорукова Людмила Николаевна, д.п.н., профессор (Российская Федерация).

Таршилова Людмила Сергеевна, к.э.н, доцент, Руководитель отдела системы менеджмента качества и инноваций. Западно-Казахстанский аграрно-технический университета имени Жангир хана (Казахстан).

Тен Евгения Петровна, к.п.н., Доцент кафедры профессиональной педагогики и инженерной графики Республиканское высшее учебное заведение «Крымский инженерно-педагогический университет» (Украина, г. Симферополь).

Черномаз Павел Алексеевич, к.геогр.н, доц, Доцент кафедры международных экономических отношений, ХНУ имени В.Н. Каразина, (Украина, г. Харьков).

Чупров Леонид Федорович, к.псих.н, профессор РАЕ, Главный редактор Электронного научного журнала «Вестник по педагогике и психологии Южной Сибири», (Российская Федерация, Хакасия, г. Черногорск).

Шептенко Полина Андреевна – к. пед. н., профессор кафедры социальной педагогики и педагогических технологий ФГБОУ ВПО «Алтайская государственная педагогическая академия» институт психологии и педагогики, (Российская Федерация).

Міждисциплінарні дослідження в науці та освіті: Економічні науки [Текст] / Збірник праць Першого Міжнародного науково-практичного симпозиума (7 травня 2012 р.): під ред. І.В. Новікової. [Електронний ресурс]. Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – №1 Sp. – Режим доступа URL: <http://www.es.rae.ru/mino/157> (дата звернення: 7.05.2012).

Междисциплинарные исследования в науке и образовании: Экономические науки [Текст] / Сборник трудов Первого Международного научно-практического симпозиума (7 мая 2012 г.): под ред. И.В. Новиковой. [Электронный ресурс]. Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – №1 Sp. – Режим доступа URL: <http://www.es.rae.ru/mino/157> (дата обращения: 7.05.2012).

В СООТВЕТСТВИИ С ПОСТАНОВЛЕНИЕМ ПРАВИТЕЛЬСТВА РФ от 20 Июня 2011 г. N 475 к опубликованным работам, отражающим основные научные результаты диссертации, ПРИРАВНИВАЮТСЯ работы, опубликованные в материалах всесоюзных, всероссийских и международных конференций и симпозиумов, в электронных научных изданиях <http://правительство.рф/gov/results/15694/> См. п.10 Постановления

© НЦЗИ ВИТИ НТУУ «КПИ»

© МАН

© РАЕ

© Авторский коллектив

Содержание

Экономические науки	6
ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОБЛЕМ ФОРМИРОВАНИЯ БЮДЖЕТА ВЛАДИМИРСКОЙ ОБЛАСТИ.....	6
НЕКОТОРЫЕ ВИДЫ ЭФФЕКТОВ ОТ РЕАЛИЗАЦИИ ИННОВАЦИЙ	10
ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОЦЕНКИ БИЗНЕСА И ПРЕДПРИЯТИЙ В РОССИИ	13
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ.....	16
ВИКОРИСТАННЯ ФІЛОСОФСЬКОГО ПІДХОДУ ПРИ СТРАТЕГІЧНОМУ ПЛАНУВАННІ РОЗВИТКУ МІСТ	21
ОРГАНІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА БУДІВЕЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ	25
КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ПРОГНОЗУВАННЯ ЕНЕРГОСПОЖИВАННЯ В ЕКОНОМІЦІ КРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ПОТЕНЦІАЛУ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	28
СЦЕНАРНОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ПРОИЗВОДСТВА И ПОТРЕБЛЕНИЯ АГРОПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ НА УРОВНЕ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ РЕГИОНА	36
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ РЕГИОНАЛЬНЫМ РАЗВИТИЕМ	40
ОКРЕМІ ПІДХОДИ ЩОДО ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ	43
ПОДГОТОВКА СПЕЦИАЛИСТОВ В ОБЛАСТИ УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТАМИ КАК ЗАЛОГ УСПЕХА РАЗВИТИЯ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ.....	47
ПРО АВТОТРАНСПОРТНІ ПОСЛУГИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ. 52	
СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ	56
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВИЩОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ: ПРИКЛАД США	60
ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ РЕГІОНІВ	65
КЛАСТЕРНЫЙ ПОДХОД В УПРАВЛЕНИИ ПРОМЫШЛЕННОЙ ПОЛИТИКОЙ РЕГИОНА.....	69
САМООРГАНИЗАЦИЯ НАСЕЛЕНИЯ В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ.....	72
Библиографическая ссылка	77
Информационные партнеры.....	79
Об электронном научно-техническом журнале "Междисциплинарные исследования в науке и образовании"	80

Экономические науки

УДК 336.14

ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОБЛЕМ ФОРМИРОВАНИЯ БЮДЖЕТА ВЛАДИМИРСКОЙ ОБЛАСТИ

Горелкина С. Э., Криворотова Т.А.

Владимирский государственный университет
имени Александра Григорьевича и Николая Григорьевича Столетовых

Научный руководитель – ст.пр. О.В.Иголина

Проблемы, связанные с формированием бюджета достаточно актуальны. Бюджет Владимирской области, остаётся дефицитным, поэтому, назрела необходимость выявить проблемы, связанные с формированием бюджета и предложить возможные пути их разрешения. Владимирская область - это один из наиболее экономически развитых и динамично развивающихся регионов Центральной России. По многим видам продукции область имеет значительный удельный вес в общероссийском производстве.

Промышленность - ведущая отрасль экономики Владимирской области. Производит более 33% валового регионального продукта. В промышленности Владимирской области сосредоточено более 25% основных фондов, на ее долю приходится большая часть прибыли, около половины инвестиций в основной капитал и налоговых поступлений в бюджет области. В промышленности заняты более 180 тыс. жителей области.

Во Владимирской области созданы комфортные условия для развития бизнеса в сфере промышленного производства.

Многие организации региона являются в России ведущими в своей отрасли. По отдельным видам продукции - благодаря высокому уровню конкурентоспособности регион имеет значительный удельный вес в общероссийском производстве. Например, доля региона в производстве сортовой посуды составляет 54%, брезента - 83,0%, стрелочных переводов - 48,2%, шоколада - 25,7%, шелковых тканей - 27,6%, стеклобутылок - 19,1%, электродвигателей - 23,6%, мотоциклов, мотороллеров и мопедов - 59,3%.

По данным департамента финансов, бюджетной и налоговой политики, в консолидированный бюджет Владимирской области за 2010 год поступило доходов на общую сумму 43195,6 млн. рублей (106,1% к уровню 2009 года), в том числе налоговых и неналоговых платежей - 29843,3 млн. (114,8%), безвозмездных поступлений из федерального бюджета - 13352,4 млн. рублей (90,7%). Поступления по налогу на прибыль увеличились на 39,8% и составили 6120,9 млн. рублей. Налога на доходы физических лиц мобилизовано в бюджет на сумму 12010 млн. рублей (103,2% к уровню 2009 года). Доходы от единого налога, взимаемого в связи с применением упрощённой системы налогообложения, составили 1088,3 млн. рублей (121,4%), единого налога на вменённый доход - 996,3 млн. (112%). По акцизам

поступления выросли на 22,4% и сложились в сумме 2052,4 млн. рублей (увеличен норматив зачисления доходов от уплаты акцизов на нефтепродукты в консолидированный бюджет с 60% до 100%). По данным департамента финансов, бюджетной и налоговой политики, в консолидированный бюджет Владимирской области в 2011 году поступило доходов на общую сумму 47862,5 млн. рублей (110,8% к уровню 2010 года), в том числе налоговых и неналоговых платежей - 34527 млн. (114,7%), безвозмездных поступлений - 13335,6 млн. рублей (101,9%). Поступления по налогу на прибыль увеличились на 30,7% и составили 7998,2 млн. рублей. Налога на доходы физических лиц мобилизовано в бюджет на сумму 13431,2 млн. рублей (111,8% к 2010 году).

Доходы от единого налога, взимаемого в связи с применением упрощённой системы налогообложения, составили 1376,8 млн. рублей (126,5%), единого налога на вменённый доход - 1075,7 млн. (108%). Поступления по акцизам сложились в сумме 2489,8 млн. рублей, что выше уровня 2010 года на 21,3%. Расходная часть консолидированного бюджета исполнена за 2010 год в сумме 45006,1 млн. рублей (96,8% к годовому плану). Доля расходов, осуществляемых за счёт налоговых и неналоговых доходов, составила 66,3%.

Расходы консолидированного бюджета на инвестиционные цели сложились в сумме 9609,3 млн. рублей (21,35% от объёма расходов бюджета области), из них в жилищно-коммунальное хозяйство направлены 5926,5 млн. рублей, дорожное - 1981,1 млн., сельское - 1659,7 млн., на природоохранные мероприятия - 41,9 млн. рублей.

Расходная часть консолидированного бюджета исполнена за 2011 год в сумме 45900,8 млн. рублей (94,4% к годовому плану). Доля расходов, осуществляемых за счёт налоговых и неналоговых доходов, составила 75,2%.

Расходы консолидированного бюджета на инвестиционные цели сложились в сумме 7687,7 млн. рублей (16,75% от объёма расходов бюджета области), из них в жилищно-коммунальное хозяйство направлены 3964 млн. рублей, дорожное - 2126,3 млн., сельское - 1557,9 млн., на природоохранные мероприятия - 39,4 млн. рублей.

Проблемы по формированию доходных частей региональных бюджетов существуют и у других субъектов Федерации. Причем проблемы, с которыми они, сталкиваются, на многих территориях одинаковы. Безусловно, львиная доля доходов бюджетов всех уровней, в том числе и региональных, - налоговые поступления, которые в свою очередь зависят от состояния и динамики налогооблагаемой базы, ее законодательного обеспечения. Немалого эффекта в увеличении собираемости платежей в казну можно добиться целенаправленными, согласованными действиями административных, финансовых и контролирующих организаций. Основные причины недополучения средств в бюджеты регионов следующие:

- нарушение налогового законодательства;
- нарушения в организации предпринимательской деятельности и малого бизнеса;
- нарушения при применении контрольно-кассовых машин;
- недостаточный учет состояния и динамики налогооблагаемой базы;
- задолженность по платежам в бюджеты;
- наполнение бюджета за счет реальных денежных средств;

ответственности руководителей предприятий за своевременный возврат полученных бюджетных ссуд;

Основной проблемой, относящейся к получению доходов региональными бюджетами, является их недостаточный для покрытия расходов объем. Наиболее эффективным решением данной проблемы является совершенствование управления принадлежащим Владимирской области имуществом. Проведённый анализ показал, что основными приоритетами расходов областного бюджета в 2011 году являются социальная политика (7835,8 млн. рублей или 24,1% в структуре расходов областного бюджета), образование (5888,5 млн. рублей или 18,1%), здравоохранение (5044,1 млн. рублей или 15,5%) и национальная экономика (5154,1 млн. рублей или 15,8%). Объём расходов областного бюджета, реализуемый через механизм межбюджетных трансфертов общего характера, в 2011 году составит 4466,7 млн. рублей, что на 1% выше уровня текущего года.

К проблемам, связанным с расходованием регионального бюджета относятся: низкая эффективность использования бюджетных средств; нецелевое расходования средств бюджета; недостаточное количество средств, выделяемых на решение социальных вопросов и т.д.

Решением данных проблем могут стать следующие действия: усиление контроля за использованием бюджетных средств; сокращение расходов на содержание государственного аппарата; концентрация расходов бюджета на затратах, гарантирующих наибольшую отдачу; обеспечение приоритетного финансирования социальных расходов и т.д.

Важной проблемой осуществления целевых бюджетных расходов также является их защищенность от обесценения в условиях высоких темпов инфляции.

Выход в данной ситуации заключается в финансировании ряда статей расходов бюджета в полном объеме с учетом их инфляционного увеличения.

Существует несколько путей решения проблемы дефицита регионального бюджета: эмиссия ценных бумаг, привлечение внебюджетных фондов, заимствования из федеральной финансовой системы и др.

А. Эмиссия ценных бумаг, по существу, означает переложение проблемы неплатежеспособности региональных органов власти на субъектов, имеющих финансовые средства. Это осуществляется путем выпуска ценных бумаг, а именно векселей, для решения проблемы текущей неплатежеспособности, акций и облигаций для решения проблемы недостатка инвестиционных ресурсов.

Перспективы вексельного обращения в регионах страны тесно связаны с формированием единого рынка ценных бумаг, одним из принципов, функционирования которого должно стать взаимное признание и принятие в бюджет в качестве налогов региональных ценных бумаг. Для реализации этой идеи потребуются создание банков с широкой филиальной сетью, надежность и платежеспособность которых не будут вызывать сомнений.

Рынок ценных бумаг в настоящее время органы власти регионов еще только осваивают. Так, администрация Самарской области в целях пополнения бюджета выпустила в середине 90-х гг. облигационный заем на сумму 2 млрд руб., период обращения которого составил один год. Вслед за этим администрация области эмитировала ценные бумаги в виде процентного векселя, всего было осуществлено 7

выпусков. На общую сумму 64 млрд руб. Срок размещения составлял от 34 до 90 дней, процентная ставка по отдельным выпускам колебалась от 35 до 90% годовых и в среднем составила 74%. Практически все 100% векселей были размещены, а по итогам размещения в доход областного бюджета было зачислено 581 млн руб.

Б. Привлечение внебюджетных фондов означает заимствование необходимого объема финансовых средств из доступных региональным органам источников. К числу внебюджетных фондов относятся: пенсионный фонд, фонд занятости, фонд социального страхования и фонд медицинского страхования.

Основные направления расходования средств пенсионного фонда определяются в соответствии с задачами, изложенными в его уставе.

В структуре средств фонда занятости предусматривается, в частности, финансовая помощь работодателям в целях создания новых рабочих мест.

Главным отличием фонда социального страхования от других фондов является использование средств в основном страхователями: удельный вес этих расходов составил более половины общей суммы расходов.

В. К числу других источников заимствования региональной администрацией средств для решения своих финансовых проблем относятся заимствования из федеральной финансовой системы, а также зарубежные заимствования.

Разработка и реализация регионального бюджета — это средство участия региональной администрации в управлении ходом общественного воспроизводства в регионе путем мобилизации финансовых ресурсов и направления их на те или иные государственные нужды, определяемые исходя из экономической и политической целесообразности.

Поступления из федерального бюджета будут неуклонно сокращаться, и, соответственно, будет сокращаться и дотационность Владимирской области.

Сокращение объема дотаций с федерального уровня, а также передача региону ряда финансовых обязательств, не подкрепленных средствами, оставляет бюджет Владимирской области дефицитным. Дефицит областного бюджета в 2012 году, по прогнозам, составит 3,5 млрд. рублей. Это тот предельный уровень дефицита, который допускается действующим законодательством. Несмотря на это, бюджет Владимирской области в ближайшие три года сохранит свою социальную направленность.

При разработке бюджета учитывалась необходимость реализации программ здравоохранения и образования, увеличения расходов на дорожное строительство, создания регионального дорожного фонда, безусловных выплат всех социальных пособий и увеличения фондов оплаты труда учителей и врачей. Также предусмотрены средства на развитие и укрепление школьной инфраструктуры, ремонт помещений, повышение квалификации учителей, создание центров дистанционного обучения. Выделены деньги на завершение строительства школ в Лакинске и Кольчугино.

Помимо социальных расходов, вырастет финансирование и на развитие экономики. В 2012 году оно составит 6,2 млрд. рублей - это 118,9 % к уровню 2011 года. Одной из особенностей бюджета 2012 и последующих годов является создание и финансирование регионального дорожного фонда, средства которого будут расходоваться на строительство и реконструкцию дорог в регионе.

Вырастет и бюджетная поддержка агропромышленного комплекса - расходы на сельское хозяйство в 2012 году предусмотрены в сумме 1,9 млрд. рублей, что в 1,3 раза больше уровня 2010 года.

В обсуждении проекта бюджета приняли участие руководители структурных подразделений областной администрации, депутаты Законодательного Собрания,

Одной из новаций бюджета 2012 и последующих годов будет выделение грантов лучшим муниципальным образованиям. Общий годовой объем этого гранта составляет более 80 миллионов рублей. Средства гранта будут получать те муниципальные образования региона, которые активно наращивают свой потенциал по доходам и наиболее эффективно расходуют имеющиеся средства.

Список литературы

1. Устав Владимирской области от 14 августа 2001 года №285
2. Бурханова И.В. Бюджетная система Российской Федерации. Конспект лекций / Бурханова И.В. – М.: Эксмо, 2008. – 160 с.

УДК 33

НЕКОТОРЫЕ ВИДЫ ЭФФЕКТОВ ОТ РЕАЛИЗАЦИИ ИННОВАЦИЙ

студент 4 курса ИЭиФ Грибова Е.В.

Московский Государственный Университет Экономики,
Статистики и Информатики (МЭСИ)

Научный руководитель - к.э.н. И.А. Герасимова

В основе технико-экономического анализа лежат, прежде всего, оценки полезных результатов от внедрения и использования инноваций. При этом полезный результат может проявляться в улучшении как производственных показателей (объем производимой продукции, производительность труда, снижение затрат на производство, улучшение качества продукции и т.п.), так и непроизводственных, удовлетворяющих те или иные потребности общества. Проявление полезного результата от нововведений во всех сферах народного хозяйства весьма многообразно. Можно выделить следующие виды полезного эффекта от реализации инноваций, которые различаются по механизму проявления, времени получения полезных результатов, возможности достоверной количественной оценки эффекта и прочим факторам.

■ Политический эффект

Некоторые новые разработки могут способствовать укреплению обороноспособности страны. Показателями результативности при этом могут выступать: улучшение тактико-технических характеристик отдельных систем вооружений, рост вероятности выполнения боевой задачи, увеличение степени защищенности важных стратегических объектов, рост уровня сохраняемости секретной информации. Инновационные разработки НИОКР могут также решать задачи повышения экономической независимости государства, если, к примеру,

результатом их введения и применения выступает снижение импортной доминанты в отечественном производстве отдельных видов техники. Владение новыми перспективными технологиями, влияющими на обороноспособность и независимость страны, позволяет государству решать некоторые политические задачи и относится к политическому эффекту.

■ Социальный эффект

Данный эффект проявляется в повышении безопасности для жизни и здоровья человека. Этому способствуют и улучшения условий труда, и повышение его безопасности, и более полное удовлетворение потребностей работников. Основные результаты социального эффекта от инноваций выражаются в снижении текучести кадров, сокращении потерь от травматизма и профессиональных заболеваний, заметном уменьшении затрат, связанных с компенсацией тяжелых и вредных условий труда. Стоит отметить, что социальный эффект, как правило, не является непосредственным результатом НИОКР. Однако он становится возможным лишь благодаря разработке, изготовлению, внедрению и использованию конкретных видов техники и новых технологий. При оценке социального эффекта используются в основном натуральные показатели, например, сокращение случаев травматизма, снижение потерь рабочего времени по болезни, уменьшение вероятности профессиональных заболеваний и т.д.

■ Экологический эффект

В современных условиях, когда экономика становится все более социально-ориентированной, принципиальные изменения претерпевает подход к определению эффективности новшеств и нововведений. Сущность его состоит в признании безусловной приоритетности критериев социальной эффективности и экологической безопасности объектов технических новшеств и нововведений, по сравнению с критерием экономической эффективности. Сравнение и выбор наилучшего из всех возможных вариантов технических новшеств и технологий осуществляется в определенной последовательности. Современная техника и новые технологии, способствующие уменьшению загрязнения окружающей среды, сохранению и более рациональному использованию природных ресурсов, могут рассматриваться как экологические эффекты от инноваций.

■ Экономический эффект

Именно наличие данного вида эффектов от инноваций обуславливает возможность положительного решения по реализации новой разработки. В зависимости от назначения технико-экономического обоснования и сферы приложения капитальных вложений экономический эффект выражается приростом национального дохода, увеличением прибыли, экономией на текущих и единовременных затратах, проявляется в экономии живого труда, снижении трудоемкости изготовления продукции, росте производительности труда, экономии материальных ресурсов (сырья, энергии, топлива, материалов), повышении качества выпускаемой продукции и т.д. Экономический эффект служит обобщающим показателем экономической эффективности любой группы технических нововведений и характеризует абсолютную величину превышения стоимости ожидаемых (фактических) результатов над суммарными затратами ресурсов за определенный расчетный период.

■ Научно-технический эффект

Данный эффект, как правило, является результатом НИОКР, характеризуется появлением новых знаний о свойствах и закономерностях материального мира и отражается научными открытиями, запатентованными изобретениями, исследовательскими докладами, публикациями, защищенными диссертациями и т.п. Практическое использование результатов научных исследований (особенно фундаментальных) отделено годами, а иногда и десятками лет. Количественная оценка научно-технического эффекта затруднена, т.к. результаты оцениваются лишь косвенно на основе признания научной общественностью или государством масштабности и значимости новых знаний, что проявляется путем присуждения престижных премий, научного цитирования, ссылок на опубликованные работы и пр.

Полнота выявления всей совокупности полезных результатов – одна из ответственных задач технико-экономического обоснования инноваций. Кроме непосредственных экономических и других результатов может проявляться сопутствующий эффект. В ряде случаев инновации позволяют решать качественно новые задачи, удовлетворяющие постоянно возникающие потребности общества. В таких случаях эффект от их использования очень трудно выразить количественно. Также невозможно переоценить эффект от внедрения сотовой телефонной связи и от множества других достижений научно-технического прогресса.

При определении эффектов от инноваций не следует ограничиваться рамками только одного этапа жизненного цикла новшества или его части. Должен быть обеспечен народнохозяйственный подход при расчетах, т.е. учет эффекта не только в тех отраслях, цехах и на участках, где вводится инновация, но и в смежных, где она может найти отражение. Таким образом, например, расчет эффективности при анализе проектируемых конструкций машин должны проводиться не только для завода-изготовителя, но и для всех потребителей этих машин. В конечном итоге экономический эффект должен отражать экономию общественного труда при производстве и использовании объекта нововведения. Существует необходимость создания такой методики исчисления эффекта или дохода инноваций, которая будет основана на сопоставлении результатов их освоения с затратами и позволит принимать правильные решения о целесообразности использования новых разработок.

Список литературы

1. Аношкина В. Л., Резванов С. В. Образование. Инновация. Будущее (методологические и социокультурные проблемы). Ростов-на-Дону: Изд-во РО ИПКиПРО, 2001. – 176 с.
2. Гольдштейн Г.Я. Стратегический инновационный менеджмент: Учебное пособие. Таганрог: Изд-во ТРТУ, 2004. – 267 с.
3. Грибова Е.В., Качественная компонента инновационного экономического роста России, Сборник трудов V Международной научно-практической конференции учащихся и студентов 2 ч., Протвино, Управление образования и науки, 10-11 февраля 2012 г., стр. 204

ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОЦЕНОКИ БИЗНЕСА И ПРЕДПРИЯТИЙ В РОССИИ

Калинина Н.Д.
ГБОУ ВПО «ТвГТУ»

Научный руководитель: **к.т.н., доцент кафедры ЭВМ ТвГТУ Абу-Абед Ф.Н.**
ГБОУ ВПО «ТвГТУ»

По мере того, как развивается рыночная экономика, появляется все больше предприятий, выступающих в качестве товаров, которые можно продавать и приобретать. Для совершения наиболее выгодных сделок купли-продажи компаний необходимо сначала проводить бизнес оценку проекта – осуществление ряда действий, направленных на определение стоимости активов, способных принести либо приносящих прибыль. Для осуществления этих целей и проводится оценочная экспертиза.

Оценка предприятия с целью определения его реальной стоимости необходима, если требуется выяснить, имеются ли у компании слабые стороны, и что следует предпринять, чтобы избежать в ходе ее деятельности нежелательных результатов. В некоторых случаях оценка бизнеса помогает найти самый оптимальный способ управления делами фирмы. Также возникает потребность в оценке, если нужно разработать стратегии развития и проанализировать его показатели.

Для того чтобы в полной мере увидеть важность оценки бизнеса, стоит проследить историю развития деятельности по оценке бизнеса.

Оценочная деятельность берет свое начало еще в далеком XVII веке. В те времена была распространена оценка земель и недвижимости с целью налогообложения.

Развитие в России в XIX в. промышленности и торговли, повлекшее за собой образование крупных городов, вывело оценочную деятельность на новый качественный уровень. В это время предметом налогообложения и оценки становятся разнообразные фабрики и заводы, торгово-промышленные заведения, жилые и хозяйственные постройки, пароходства, земля и другое недвижимое имущество в городах и сельской местности.

С ликвидацией в 1917 г. в России частной собственности на землю и средства производства оценочная деятельность утратила общественный интерес. По существу, сохранились лишь отдельные ее элементы, преобразованные в одну из функций бюро технической инвентаризации (БТИ) и Земельного кадастра [1].

Развитие оценочной деятельности можно наглядно проследить, наблюдая за созданием и развитием фирм, занимающихся оценкой. Бум оценочной деятельности пришелся на вторую половину 90-х годов.

История оценочной деятельности на российском рынке возобновилась примерно в 1993 г. За это время сформировались профессиональные общественные объединения, появились специализированные издания, были разработаны

образовательные программы и методики, и оценка заняла свое место в ряду новых профессий, появление которых продиктовано развитием рынка в России.

Начало подготовки профессиональных оценщиков в нашей стране было положено Институтом экономического развития Всемирного банка реконструкции и развития. Его силами осуществлялось обучение, основанное на учебных материалах, разработанных Американским обществом оценщиков.

Базируясь на программах Американского общества оценщиков, получили развитие семинары, проводимые российскими общественными организациями, например, Институтом независимых оценщиков. Эти шаги послужили основой процесса становления и развития оценочной деятельности в России. Но к недостаткам программ Американского общества оценщиков следует отнести ориентацию на зарубежные разработки в области оценки, которые в силу специфики российского бизнеса требуют серьезной адаптации.

Мощным импульсом развития оценочной деятельности стали переоценки основных фондов 1995 – 1997 гг., в ходе которых разрешалось привлечение независимых экспертных организаций для определения рыночной стоимости имущества предприятий. В последнее время неуклонно возрастает интерес к проблемам, связанным с оценкой стоимости объектов собственности, как со стороны органов власти и управления, так и со стороны самих предпринимателей [2].

После финансового кризиса 1998 г. многие ранее вполне успешные предприятия вынуждены принимать участие в процессах разделения, слияния, ликвидации. Все больше появляется банкротов, предприятий, которые вынуждены продавать свой бизнес в целом или часть имущества для того, чтобы рассчитаться со своими кредиторами. Какой бы удручающей не выглядела данная ситуация, но без помощи оценщиков здесь не обойтись.

По данным Рейтингового агентства «ЭКСПЕРТ РА» около 60 % существующих по сей день оценочных организаций образовались в период финансового кризиса 1996-1999 гг. [4]. По мере развития и становления профессии оценщика все более явной стала необходимость привлечения к процессу оценки экономистов-бухгалтеров (или аудиторов) для того, чтобы они могли дать обоснованное заключение о порядке учета активов предприятия, правильности формирования их балансовой стоимости, произведенных переоценках. В связи с этим все большее количество аудиторских и экспертных компаний стало оказывать услуги по оценке.

Финансовый кризис 2008 года неблагоприятно сказался на оценочной деятельности. На рисунке 1 можно увидеть, что прирост спроса на оценку бизнеса очень мал, показатель не достиг даже отметки в 20%. Это один из худших показателей.

Рис. 1 Прирост спроса на оценочную деятельность в 2007 и 2008 годах

В 2010 году просматривается обратная ситуация. Оценка бизнеса имеет самый высокий показатель, это видно на рисунке 2.

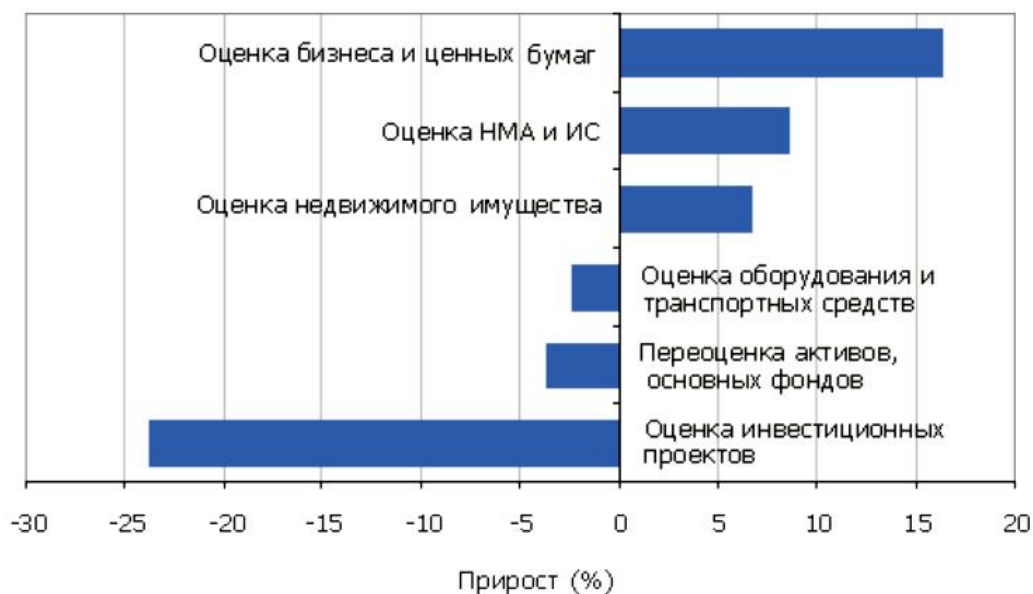

Рис. 2 Прирост спроса на оценочную деятельность в 2010 году

Судя по результатам деятельности компаний — участниц рейтинга, уже в 2010 г. признаки сжатия рынка оценки остаются в прошлом. Так, половина компаний из рейтинга за год увеличила штат своих оценщиков — суммарно по списку их число выросло на 260 человек и составило около 1600 специалистов. Помимо того, более 70 компаний из списка завершили год с положительной динамикой изменения доходов, а общее число отчетов по оценке повысилось почти на 25 тыс., до 138 тыс. [4].

Увеличение штата оценщиков, завершение финансового года оценочных компаний с положительной динамикой роста доходов являются доказательством оздоровления рынка оценочных услуг. По положительной динамике спроса на

услуги оценщиков можно сказать, что оценка бизнеса снова стала востребованной. Поэтому исследование методов оценки бизнеса является актуальным вопросом.

Список литературы:

1. Ронова Г.Н., Кузьмина Т.В. Теория и практика оценочной деятельности: Учебно-методический комплекс. – М.: Изд. Центр ЕАОИ. 2008. – 253 с.
2. Григорьев В.В., Федотова М.А. Оценка предприятий: теория и практика/ Под ред. В.В. Григорьева. - М.: ИНФРА-М, 2001.
3. Глуховская Э. Ответственный оценщик - пережиток прошлого? // Новая бухгалтерия, 2006, N 12.
4. Вартан Ханферян «Рейтинг оценочных компаний России, 2010», Журнал «Эксперт» №26 (711)/05 июль, 2010.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Петрашук О.М.

Буковинський державний фінансово-економічний університет

Науковий керівник: Грубляк О.М. Економічні науки

Проблеми формування, функціонування та розвитку системи соціального захисту населення як показника ступеню демократизації суспільства, його політичної зрілості та економічної збалансованості, є предметом політичних дискусій та наукових досліджень як у світовому масштабі, так і в масштабі окремої держави. Вітчизняна система соціального захисту населення потребує вивчення, бо через низку факторів вона перетворюється на спекулятивний інструмент маніпуляції з боку політичних сил, втрачаючи свої основні функції.

Серед вітчизняних науковців, які займаються дослідженням системи соціального захисту населення слід назвати: Демчак Р.Є., Колодич О.В., Лопушняк Г., Чала Н.Д., Устинов А.С. та інші.

Метою статті є аналіз фінансування видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення державного бюджету, виявлення проблем в організації зазначеного процесу та обґрунтування необхідності модернізації державних фінансів шляхом підвищення ефективності використання обмежених бюджетних ресурсів. Поширеною є думка, що виникнення терміна і поняття “соціальний захист” пов’язане із прийняттям закону США про соціальний захист у 1935 році президентом Ф. Рузвельтом [3, 11]. Однак є й інші точки зору щодо виникнення цього поняття. Н. Болотіна ж стверджує, що пріоритет тут належить Росії – 31 жовтня 1918 року РНК у Росії затвердила Положення про соціальне забезпечення трудящих.

Соціальний захист включає право на забезпечення громадян у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з

незалежних від них обставин, а також по старості та в інших випадках, передбачених законом [1].

Якщо порівнювати соціальний захист із соціальним забезпеченням, то соціальний захист є більш ширшим поняттям. Схематично співвідношення між соціальним захистом, соціальним забезпеченням і соціальною допомогою зображено на рис. 1.

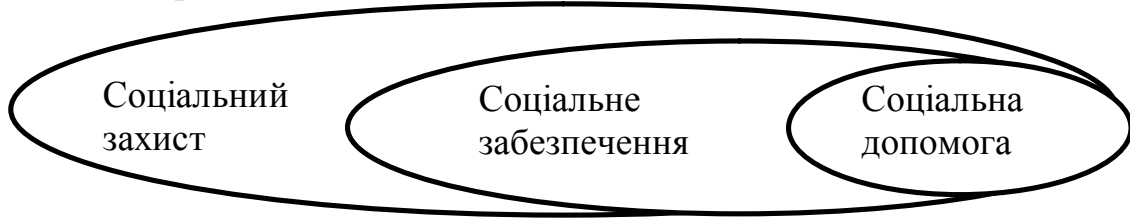

Рис.1. Складові соціальної політики [5, 91]

Таким чином, існує єдність трьох головних складових соціальної політики:

- 1) соціальна допомога гарантує громадянам, які опинилися за межами бідності і неспроможні через різні причини забезпечити собі життєвий мінімум;
- 2) соціальне забезпечення гарантує нормальний рівень існування людини і відшкодування втрат регулярного прибутку, компенсація додаткових втрат у зв'язку з інфляційними процесами;
- 3) соціальний захист забезпечує високий рівень трудової активності, участі в громадянському житті.

Соціальний захист містить як пасивні, так і активні заходи підтримки доходів [4, 65]. До активних належить соціальна допомога, яка полягає в тому, щоб допомогти людям, які потрапили в скрутну життєву ситуацію, вберегти від зубожіння і не опинитися на узбіччі суспільства. Пасивні заходи включають: соціальне страхування, лікування та профілактика хвороб, підвищення рівня освіти та кваліфікації, які спрямовані на запобігання ситуаціям, що загрожують добробуту людини.

Взагалі, соціальний захист та соціальне забезпечення – найбільша видаткова стаття Державного бюджету України, яка за обсягом випереджає охорону здоров'я, освіту та видатки на економічну діяльність. Впродовж 2009-2011 років обсяг річних видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення становив у середньому 61456,37 млн. грн. або 28,6% загальної суми видатків Державного бюджету України. Якщо аналізувати динаміку видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення державного бюджету в абсолютному виразі, то спостерігається їх зростання. Обсяг видатків Державного бюджету України на соціальний захист становив 63540,2 млн. грн., що більше на 12022,6 млн. грн. порівняно з 2009 роком, але менше на 5771,17 млн. грн. ніж у 2010 році (рис. 2).

Однак, попри значний обсяг соціальних видатків, якість соціальних послуг та інших заходів соціального захисту в Україні досі залишається відносно низькою у порівнянні з іншими країнами, а соціальні потреби найбільш вразливих категорій населення не задовольняються достатньою мірою.

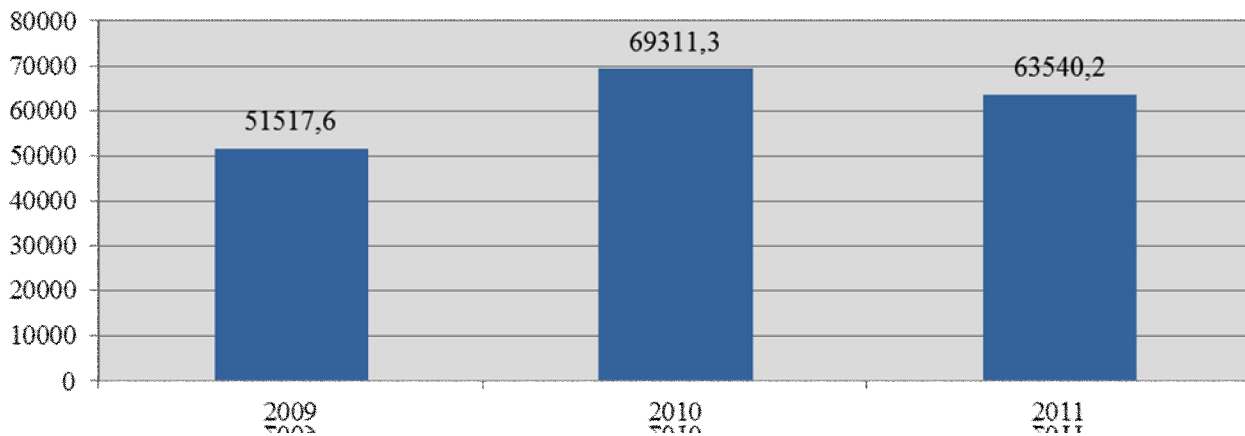

Рис. 2. Динаміка видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення з Державного бюджету України

Найбільша частка фінансування за видатковою статтею “Соціальний захист та соціальне забезпечення” впродовж 2009–2011 років припадала на категорії громадян, які мають право на різні види соціального захисту: пенсіонери, сім’ї, діти та молодь, інші категорії населення, що мають право на соціальний захист (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз структура видатків на соціальний захист окремих категорій громадян з Державного бюджету у 2009-2011 рр. [6]

Категорія видатків	2009		2010		2011	
	Сума млн. грн.	Питома вага, %	Сума млн. грн.	Питома вага, %	Сума млн. грн.	Питома вага, %
Соціальний захист та соціальне забезпечення	51517,6	100	69311,3	100	63540,2	100
Соціальний захист на випадок непрацездатності	580,6	1,1	680,0	1,0	724,9	1,2
Соціальний захист пенсіонерів	47912,8	93,0	64086,5	92,5	58317,2	91,8
Соціальний захист ветеранів війни та праці	409,6	0,8	590,8	0,9	560,3	0,9
Соціальний захист сім’ї, дітей та молоді	70,1	0,1	336,3	0,5	322,8	0,5
Соціальний захист безробітних	7,9	0,0	8,7	0,0	23,7	0,0
Допомога на забезпечення житлом	278,6	0,5	826,8	1,2	728,3	1,1
Соціальний захист інших категорій населення	2157,0	4,2	2471,2	3,6	2557,5	4,0
Дослідження і розробки у сфері соціального захисту	21,5	0,0	23,8	0,0	18,3	0,0
Інша діяльність у сфері соціального захисту	79,5	0,2	287,3	0,4	287,3	0,5

Найбільшою за обсягом видатків є категорія пенсіонерів – 2009 року обсяг фінансування за статтею “Соціальний захист пенсіонерів” складав 93,0% усіх видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення (47912,8 млн. грн.), а у 2011 році зазначена категорія бюджетних видатків збільшилась і склала 58317,2

млн. грн. або 91,8% усіх видатків за цією статтею. Значна частка цієї категорії у структурі інших видатків на соціальний захист пояснюється зростанням частки людей пенсійного віку в загальній структурі населення України. Найменшу частку становлять витрати на соціальний захист безробітних, які у 2011 році становили 23,7 млн. грн., а також на дослідження та розробки у сфері соціального захисту 18,3 млн. грн..

При цьому рівень виконання видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення у 2009 році становив 95,6%, 2010 р. – 97,6, 2011 р. – 98,7%. Отже, як ми бачимо спостерігається певне недофінансування потреби в забезпеченні реалізації соціальних гарантій населенню.

Проте обсяг видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення, що відображається у державному бюджеті, не розкриває реального обсягу всього бюджетного фінансування, яке спрямовується в Україні на сферу соціального захисту та соціального забезпечення. Це пояснюється тим, що відповідно до діючої системи бухгалтерського обліку, деякі складові видатків на фінансування соціальних послуг, соціальних виплат та інших заходів соціального захисту включаються до інших видаткових статей бюджету, а саме: видатків на житлово-комунальне господарство, освіту, духовний і фізичний розвиток, охорону здоров'я, громадський порядок та оборону тощо.

Разом з цим, система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні не відповідає європейським стандартам, про що свідчить аналіз таких соціальних стандартів та нормативів, як прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата та мінімальна пенсія (табл. 2).

Таблиця 2

Показники основних державних соціальних стандартів та нормативів [6] грн.

Державні соціальні стандарти та нормативи	на 01.01.2009	на 01.01.2010	на 1.01.2011
Прожитковий мінімум на одну працездатну особу в розрахунку на місяць	626	825	941
Мінімальна заробітна плата	605	869	941
Мінімальна пенсія	498	695	750

У 2009–2011 роках в Україні збільшилось співвідношення мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму для працездатних осіб. Якщо у 2009 році мінімальна заробітна плата становила вже 96,6% прожиткового мінімуму, то у 2011 році збільшилась і дорівнювала 100,0%. Іншим державним соціальним стандартом є мінімальна пенсія за віком, яка встановлюється у визначеному законом розмірі прожиткового мінімуму для осіб, що втратили працездатність. Проте, незважаючи на поступове збільшення рівня мінімальної пенсії, пенсіонери залишаються однією із найменш соціально захищених категорій населення. Найкраще співвідношення у відсотках мінімальної пенсії і прожиткового мінімуму спостерігалось у 2010 році: коефіцієнт складав 84,2%.

Серед основних проблем у сфері соціального захисту населення України, які вимагають негайного вирішення, можна виділити наступні:

- надзвичайно високий рівень участі держави у сфері соціального захисту, надзвичайно слабка участь в її функціонуванні населення [4, 46];

- надзвичайно стрімке зростання вартості послуг, які надають заклади охорони здоров'я, освіти, культури, що не відповідає їх якості;
- неефективність бюджетного управління наявними фінансовими ресурсами як головними розпорядниками, так і окремими соціальними установами;
- недостатність коштів для фінансування заходів у сфері соціального захисту населення.

З метою вирішення розглянутих проблем, розроблена Загальнодержавна програма подолання та запобігання бідності на 2010-2015 роки, яка передбачає:

- запровадження системи раннього виявлення осіб та сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах;
- модернізацію системи соціального обслуговування;
- надання пільги в обсязі, достатньому для забезпечення нормальної життєдіяльності особи (сім'ї);
- сприяння розвитку молодіжних ініціатив у трудовій сфері, перепідготовки та підвищення кваліфікації молоді, її профорієнтації, запобігання негативним проявам у молодіжному середовищі;
- створення правових, економічних та соціальних умов для функціонування і зміцнення сім'ї, покращення демографічної ситуації, забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок в українському суспільстві [7].

Основними пріоритетними напрямками реформування й удосконалення механізму системи управління соціальним захистом населення в Україні є:

- впровадження комплексу заходів щодо радикальної модернізації діючої пенсійної системи, забезпечення переходу від бюджетного до страхового принципу фінансування значної частини видатків на соціальний захист;
- перегляд системи критеріїв та підстав, за якими громадян надають пільги та призначають соціальні виплати;
- підвищення ефективності виконання міжнародно-правових зобов'язань у сфері вдосконалення державної системи соціального захисту;
- забезпечення прозорості і координації під час фінансування усіх державних програм соціального спрямування.

Отже, в умовах соціально-ринкової трансформації держава має виступити соціальним амортизатором перетворень і одночасно проводити активну соціальну політику на нових, адекватних ринковим вимогам засадах, враховуючи позитивні і негативні моменти впровадження тих чи інших елементів соціальної політики в розвинутих країнах загального добробуту.

Література:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996р. – К.: Офіційне видавництво Верховної Ради України, 1996. – 115с.
2. Демчак Р.Є. Соціально-економічний захист населення: теоретичний аспект / Р.Є. Демчак // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2011. – Вип.25. – С.144-150.
3. Лопушняк Г. Економіко-організаційні аспекти забезпечення реалізації права на соціальний захист в Україні / Г.Лопушняк // Галицький економічний вісник. – 2011. – №2(31). – С.10-15.

4. Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні. Реальний стан та перспективи реформування. – К.: Центр громадської експертизи, 2010. – 104с.

5. Устинов А.С. Співвідношення термінів “соціальний захист” і “соціальне забезпечення” в законодавстві України / А.С. Устинов // Юридична наука і практика. – 2011. – №2. – С.90-94.

6. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [сайт <http://treasury.gov.ua>].

7. Офіційний сайт Федерації професійних спілок [сайт <http://www.fpsu.org.ua>].

УДК 141.7

ВИКОРИСТАННЯ ФІЛОСОФСЬКОГО ПІДХОДУ ПРИ СТРАТЕГІЧНОМУ ПЛАНУВАННІ РОЗВИТКУ МІСТ

аспірант Беззубко Б.І.

Донецький державний університет управління

Науковий керівник – д.ф.н., професор Н.І.Гаврілов

Сучасна наука має великий та багатий арсенал методів дослідження. Але успіх дослідження значною мірою залежить від того, яким чином, за якими критеріями обираються методи для проведення конкретного дослідження і в якій комбінації ці методи використовуються. Як цілеспрямований процес пізнання об'єктів, вивчення їх елементів і підсистем у взаємозв'язку і взаємодії різні дослідження мають відповідну методологічною базою, принципи, підходи, методи та ін.

В основі будь-яких методів дослідження лежать певні підходи, принципи і методи. Результативність досліджень багато в чому залежить від методів, які будуть використані при проведенні дослідницьких робіт. Однак, при виборі того чи іншого методу дослідження необхідно враховувати:

- цілі дослідних робіт;
- вимоги, що пред'являються до кінцевих результатів досліджень, їх точності та достовірності;
- обмеження щодо термінів, ресурсів, можливостей дослідників і використовуваних технічних засобів досліджень;
- наявні дані про аналогічні дослідження і фактичні дані про об'єкт дослідження, виробничій системі і зовнішньому середовищі;
- переваги і недоліки кожного з розглянутих методів.

Вибір того чи іншого методу, (враховуючи мети, вимоги до глибини і точності дослідження, обмеження по термінах і т.п.), здійснюється:

- 1) інтуїтивно, керуючись досвідом дослідника;
- 2) евристично, використовуючи прийоми логіки і формальні методичні правила;
- 3) експертними способами, виходячи з досвіду, логіки, знань та інтуїції експертів;

4) консультативним способом, тобто на основі рекомендацій фахівців-консультантів;

5) формальними методами обґрунтування і (або) оптимізації (лінійної оптимізації та ін.).

У будь-якому випадку, незалежно від обраного й надалі використовуваного конкретного методу, найбільший ефект і об'єктивність дослідних робіт може бути досягнута комплексним використанням обраних принципів та підходів, серед яких особливо місце займає філософський метод. Широко в наукових дослідженнях використовується філософський підхід, який включає загальні методи (методи матеріалістичної діалектики) та особливі методи

Метою написання доповіді є характеристика можливостей використання філософського підходу для дослідження стратегічного планування соціально-економічного розвитку міст. В якості можливого приклада такого використання було розглянуто використання принципів необхідності та

Необхідність як поняття характеризує послідовність подій, обумовлену внутрішньою закономірністю предмета. Іншими словами, необхідність як поняття вказує на внутрішню причину чого-небудь, що міститься в самій сутності. Коли причина не міститься в самій події, а є результатом перетину закономірно обумовлених ліній існування різних подій, то слід говорити про поняття "випадковість" [1]. Використовуючи принцип необхідності, стало можливим виділити переваги стратегічного планування:

1. Переваги для органів місцевого самоврядування:

1.1. у процесі управлінської діяльності:

- стратегічний план розвитку, створений спільними зусиллями влади і громади є стабільнішим у реалізації, в силу меншої залежності від зміни управлінських команд біля керма влади. Кожна наступна команда, незалежно від її політичного чи кланового забарвлення, повинна реалізовувати стратегічні цілі цього плану;

- стратегічний план суттєво впливає кадрову політику органу влади. Спеціалісти, які працюють у стратегічних напрямках розвитку, повинні відбиратись з особливою увагою, їх, навчання та перепідготовки повинна надаватися особлива пріоритетність, їх робота повинна контролюватися особливо ретельно;

1.2. оцінка результативності дій з точки зору довготривалих цілей, а не з перспектив реалізації оперативних цілей [2].

1.3. Наявність плану (програми) дозволяє організувати процес управління, насамперед при вирішенні повсякденних проблем.

Стратегічний план допомагає:

- мислити стратегічно (керівництво) й розробляти дієві стратегії (службовці);
- пояснити майбутні напрями політики (громадянам);
- установити пріоритети (розвитку організації, регіону, територіальної громади);
- оцінити результативність й ефективність використання ресурсів, особливо бюджетних коштів;
- оцінити сьогоденні рішення у світлі майбутніх змін;
- створити логічно послідовну й захищену базу для прийняття рішень;
- здійснити максимальну неперервність в організаційному контролі службовців

(моніторинг);

- визначити основні організаційні проблеми;
- результативно діяти в мінливому середовищі;
- організовувати команду виконавців та експертів [3].

Важливим в стратегічному плануванні є використання філософського принципу «системності», у відповідності з яким будь-який предмет слід розглядати як систему. Система як поняття виражає упорядковану взаємозв'язок елементів, що утворюють ціле. Елемент є далі нерозкладний компонент системи при даному способі її розгляду. Головною властивістю елемента є його необхідна і безпосередню участь у створенні системи. Елементами системи вважають ті об'єкти, явища, процеси, які беруть пряму, безпосередню участь у створенні системи [1]. Планування є однією з основних складових системи управління. Як елемент системи управління стратегічне планування являє собою відносно самостійну підсистему, яка охоплює сукупність спеціальних інструментів, правил, структурних органів, інформаційних потоків і процесів, спрямованих на підготовку і виконання планів. Стратегічне планування можна розглядати як систему дій і рішень, що приймаються на верхньому ієрархічному рівні управління з метою розробки стратегічного плану на певну перспективу, який містить конкретні кроки з реалізації стратегічних цілей і завдань організації.

Представляє також інтерес використання філософських законів при дослідженні стратегічного планування. Можливості такого підходу можливо прослідити на прикладі закону єдності протилежностей. Діалектика стійкості і мінливості відображається в поняттях тотожності і відмінності. Тотожність є відношення предмета до самого себе або інших предметів, в якому виявляється рівність, збіг, однаковість. Зовнішня тотожність означає рівність, однаковість двох або кількох речей (коли мова йде про подібність, однаковості за ознаками двох або декількох столів). Внутрішня тотожність характеризує збіг предмета з самим собою (в цьому випадку говорять, що стіл дорівнює самому собі). Різниця є таке ставлення предмета до самого себе та інших предметів, в якому висловлюється неоднаковість, розбіжність тенденцій, властивостей у предметах або між предметами і явищами. Зовнішня відмінність характеризує неоднаковість між двома або кількома предметами (між будь-якими столами можна знайти як або виражене відмінність). Внутрішня відмінність висловлює нерівність предмета самому собі, тобто розбіжність предмета з самим собою (у цьому випадку слід визнати, що стіл не дорівнює самому собі) [1].

Слід зауважити, що процеси стратегічного планування здійснювалися ще за часи Радянського Союзу. В 70-х - 80-х роках минулого століття йшли активні пошуки інструментів регулювання і планування міського розвитку, які, що цілком закономірно, відповідали існуючим реаліям організації міського життя і управління містами і вписувалися в систему централізованого планування соціалістичної держави. В процесі підготовки планів соціально-економічного розвитку міст чимало труднощів виникало через недостатнє методичне та інформаційне забезпечення. Статистичні дані більш-менш повно відображали стан та динаміку галузей міського господарства і меншою мірою - його соціальний вигляд. Багато показників і методи аналізу запозичувалися з практики планування територіальних утворень інших

рівнів або розроблялися заново з великими витратами сил і часу.

Особливий вплив на процес планування надавало те, що місто, будучи за своєю природою цілісним соціально-економічним комплексом, виступав об'єктом управління декількох суб'єктів: міськвиконкому, обласних органів влади та управлінь, адміністрацій непідвідомчих міській Раді підприємств, підпорядкованих відповідним міністерствам і відомствам. Такий стан справ надзвичайно ускладнювало довгострокове планування соціально-економічного розвитку міст. Ключові питання перспективного розвитку міста (передусім визначення обсягу і напрямів капіталовкладень, а отже, пропорцій і темпів розвитку) вирішувалися обласною ланкою системи місцевих органів влади і управління або плановими актами міністерств. На частку ж міських планових органів припадали допоміжна робота та участь у виробленні рішень з питань розвитку тих об'єктів міського господарства, які були безпосередньо підпорядковані міськвиконкому. Значимість цих об'єктів в показниках міської економіки була невелика. Міські планові органи були не в змозі координувати відомчі плани навіть по розділах соціально-побутової інфраструктури.

Перехід від централізованої планової економіки до ринкової у багатьох реформаторів викликав заперечення планування на рівні держави, регіону чи міста як функції управління. Між тим, у другій половині XX ст. планування розвитку країни, окремих її регіонів та міст, стало важливим і обов'язковим елементом державного регулювання соціально-економічних процесів в розвинених країнах. Тому поряд з закономірностями ринкового саморегулювання, розвиток міста регулюється цілеспрямованими заходами місцевих органів влади [4, С.49]. Принциповою відмінністю цієї форми планування від радянської планової системи є те, що плануються не всі кінцеві продукти і баланс проміжних продуктів їх виробництва, а тільки кінцеві цілі. Важливим методологічним моментом стратегічного плану є вибір точок зростання, полюсів розвитку, економічного ядра. В якості точки або полюса зростання слід розглядати економічний суб'єкт або сукупність суб'єктів, які в сформованих внутрішніх і зовнішніх умовах і в перспективі здатні динамічно розвиватися і впливати на розвиток інших економічних суб'єктів.

Таким чином, вирішення проблеми вибору із множини різноманітних методів науки саме тих, застосування яких в процесі дослідження сприятиме найбільш ефективному вирішенню поставленої мети щодо розробки теоретичних і методичних положень, наукових та практичних рекомендацій з удосконалення механізму стратегічного планування в умовах трансформації економіки України, визначає необхідність використання під час дослідження філософських принципів.

Список літератури

1. Гаврилов Н.И. Философские основания менеджмента: монографія / Н.И.Гаврилов, В.В. Берега. – Донецк, ДонГАУ, 2002. – 184 с.
2. Хоруженко О. Стратегія економічного розвитку та брендинг території. Модель для Сумської області// сайт Центру досліджень регіональної політики. Режим ел. доступу: <http://crps.sumynews.com>.
3. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні

пріоритети: монографія / З.С. Варналій, В.Є. Воротін, В.С. Куйбіда та ін. ; за ред. З.С. Варналія. – К. : НІСД, 2007. – 768 с.

4. Лукьянченко А.А. Трансформация градообслуживающей системы (теория и практика) /А.А. Лукьянченко/ НАН Украины. Ин-т экономико-правовых исследований.— Донецк: ООО «Юго-Восток, Лтд», 2004.— 210 с.

УДК 69.003:658.012

ОРГАНІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА БУДІВЕЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ

к. е. н., доцент, Жеребйов Я.І.

Інститут економіки, менеджменту і права в будівництві
Донбаська національна академія будівництва і архітектури

Відсутність стратегічного підходу до управління підприємством часто є головною причиною поразки в конкурентній боротьбі за ринкову частку в стратегічній зоні господарювання [1, С. 16 - 24].

Стратегічне планування забезпечує основу для прийняття управлінських рішень менеджерами організації будівельного комплексу. Функції організації, мотивації і контролю повинні бути орієнтовані на розробку стратегічних планів. Процес стратегічного планування забезпечує підґрунтя для управління персоналом організації.

Дана тема є дуже актуальною для підприємств, що діють в сучасних умовах модернізації економіки, оскільки вони знаходяться в кризовому становищі. В якості прикладу розглянемо процес стратегічного планування діяльності ТОВ «Донбаська інвестиційно-будівельна компанія» (ДІБК), що працює на ринку створення об'єктів нерухомості в якості девелоперської організації.

Мета роботи полягає в знаходженні шляхів підвищення ефективності застосування стратегічного планування в процесі управління виробничо-господарською діяльністю ТОВ ДІБК.

Стратегічне планування - це процес визначення головних цілей організації; ресурсів, необхідних для їх досягнення; та політики, спрямованої на придбання та використання цих ресурсів [2, С. 45 - 66].

В опублікованих працях стратегічне планування - це такий вид планування, що спирається на людський потенціал як основу діяльності підприємства; орієнтує виробничу діяльність на запити споживачів; забезпечує заходи, необхідні для здійснення перетворення в організації, адекватно змінам, що відбуваються в зовнішньому середовищі, що дозволяє підприємству виживати і досягати в довгостроковій перспективі встановлені цілі [2, С. 110 - 111].

Стратегічне планування є однією з основних функцій стратегічного управління. Воно уявляє власне процес прийняття управлінських рішень відносно стратегічного передбачення, формулювання стратегій, розподілу ресурсів, адаптації підприємства

до змін зовнішнього середовища та внутрішнього середовища організації [3, С. 41 - 69; 4, С. 250 - 279].

Стратегічне планування вміщує чотири види діяльності менеджерів ДІБК. До них відносяться наступні функції, що реалізуються в апараті управління.

1. Розподіл ресурсів. Цей процес включає планування розподілу ресурсів, таких як матеріальні, фінансові, трудові, інформаційні ресурси тощо. Стратегія функціонування підприємства будується не лише на розширенні бізнесу, задоволенні ринкового попиту, але і на ефективному споживанні ресурсів, постійному зниженні витрат виробництва [4, С. 305 – 327].

2. Адаптація до умов зовнішнього середовища. Адаптацію слід інтерпретувати в широкому значенні як пристосування підприємства до ринкових умов господарювання, що змінюються. Ринкове середовище по відношенню до суб'єктів господарювання завжди вміщує сприятливі і несприятливі умови (можливості і загрози). Завдання цієї функції - пристосувати господарський механізм підприємства до цих умов, тобто, - скористатися перевагами в конкурентній боротьбі і запобігти різним загрозам існуванню організації будівельного комплексу [4, С. 136 - 188].

3. Координація і регулювання. Ця функція припускає узгодження зусиль структурних підрозділів фірми (підприємств, виробництв, відділів апарату управління) для досягнення мети, передбаченої стратегічним планом. Стратегія підприємства включає складну систему взаємно зв'язаних цілей і завдань. Декомпозиція цих цілей і завдань передбачає їх розділення на дрібніші складові і закріплення за відповідними структурними підрозділами та виконавцями (побудова дерева цілей та критеріїв їх оцінки). Цей процес відбувається не спонтанно, а на плановій основі, що фіксується в стратегічному плані. Об'єктами координації і регулювання є внутрішні виробничі операції [4, С. 280 – 304].

4. Організаційні зміни. Ця діяльність передбачає формування організації, яка забезпечує злагоджену роботу персоналу управління, розвиток стратегічного мислення менеджерів, врахування минулого досвіду стратегічного планування. В кінцевому підсумку ця функція проявляється в проведенні різних організаційних перетворень на підприємстві, наприклад, в перерозподілі функцій управління, повноважень і відповідальності працівників апарату управління; створенні системи стимулювання, сприяючої досягненню мети стратегічного плану тощо [4, С. 328 – 352].

Розглянемо етапи стратегічного планування діяльності в досліджуваній девелоперській компанії (див. табл. 1).

За умов ринкової економіки ТОВ ДІБК необхідно швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища і адаптувати організаційну структуру управління до внутрішніх можливостей організації, які відповідали би вимогам зовнішнього середовища, що може бути досягнуто тільки за допомогою стратегічного, тактичного та оперативного планування діяльності організації.

ТОВ ДІБК потрібні нові підходи до стратегічного планування, пов'язані з орієнтацією на зовнішні проблеми. Виникає необхідність створення системи планування з формуванням нової організаційної культури виробництва, з

розумінням планування як постійного творчого і гнучкого, циклічного процесу, спрямованого на результат ефективного управління.

Основна мета стратегічного планування полягає в моделюванні майбутньої успішної діяльності організації будівельного комплексу.

В сучасних умовах необхідно розробляти плани і моделювати власну діяльність з урахуванням змін зовнішнього і внутрішнього середовищ, розглядаючи девелоперську компанію як «відкриту систему».

Таблиця 1

Етапи стратегічного планування

Етап	Сутність етапу	Виконання
Етап 1	Інформаційне забезпечення стратегічного планування: відбір, класифікація та підготовка до використання інформації щодо розроблення стратегії, яка надасть достатньо повну і об'єктивну характеристику факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, можливих стратегій, методичного забезпечення.	Виконується заступником генерального директора з економіки та фінансів
Етап 2	Встановлення виробничого профілю (місії) та цілей організації.	Досягнення максимального обсягу реалізації продукції. Місія і цілі встановлюються засновниками організації та генеральним директором фірми.
Етап 3	На цьому етапі використовують такі методи дослідження, як порівняння, експертних оцінок, системного аналізу, статистичного та соціологічного дослідження, сукупної думки комерційних агентів, дилерів тощо.	Виконується заступником генерального директора з маркетингу та продажів, відділом маркетингових досліджень.
Етап 4	Оцінка проводиться за допомогою дослідження факторів зовнішнього середовища.	Досліджують економічні, демографічні, соціальні, політичні фактори зовнішнього середовища фахівці відділу маркетингу.
Етап 5	Оцінка і аналіз факторів внутрішнього середовища проводиться шляхом дослідження стану внутрішніх змінних організації (працівники, цілі, технологія, завдання, організаційна структура, ресурси).	Досліджують стан внутрішніх змінних організації, оргструктури, ресурсів, завдань, технологій фахівці відділів, підпорядкованих заступнику ген директора з економіки.
Етап 6	Виконання розрахунків, обґрунтувань, проектних розробок полягає в встановленні найважливіших показників (економічних, соціальних, технологічних тощо), які найповніше характеризують очікувані стратегії, та виявленні тенденції їх зміни, в підборі необхідних проектних заходів, що забезпечать формування стратегій.	Виконання розрахунків, обґрунтувань, проектних розробок розробляє відділ підготовки проектів.
Етап 7	Формування альтернативних варіантів стратегій (стратегічних альтернатив) базується на розробленні для організації можливих варіантів стратегічних планів або деяких складових одного	Розробляється формування варіантів стратегій фахівцями відділу маркетингових досліджень.

	стратегічного плану.	
Етап 8	Вибір оптимальної стратегії фірми. Найважливіший етап стратегічного планування полягає у виборі оптимальної стратегії, що доцільно здійснювати шляхом формування управлінського рішення на основі оцінки таких факторів, як очікувана ефективність, рівень ризику, ринкова ситуація, вплив результатів минулих стратегій, вплив власників, залежність від фактора часу, вплив умов внутрішнього і зовнішнього середовища девелоперської компанії тощо.	Генеральний директор вибирає оптимальну стратегію відносно зовнішнього і внутрішнього середовища, передає її засновникам підприємства на узгодження.
Етап 9	Оцінка стратегії. Полягає в встановленні її відповідності місії та цілям девелоперської організації, а також в правильності підбору методів аналізу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища.	Оцінку стратегії девелоперської компанії виконує начальник відділу маркетингових досліджень.

Список літератури:

1. Ансофф И. Стратегическое управление: Сокр. пер. с англ.; Научн. ред. и авт. предисл. Л.И. Евенко. - М.: Экономика, 1989. – 519 с. – ISBN 5-4536-1421-3.
2. Дорофиев В.В, Жеребьев Я.И., Лобас В.М. Стратегическое управление. Учебное пособие. – Макеевка: ДонГАСА, 2000. - 206 с. - ISBN 5-7763-1624-3.
3. Мак-Дональд М. Стратегическое планирование маркетинга. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. – 320 с. – ISBN 5-314-00074-1.
4. Підприємництво в будівництві: монографія / Під загальною редакцією д.е.н., професора Дорофійенка В.В. – Донецьк: СПД Купріянов В.С., 2009. – 603 с. – ISBN 978-966-2991-33-8.

УДК 620.002.8:001.18

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ПРОГНОЗУВАННЯ ЕНЕРГОСПОЖИВАННЯ В ЕКОНОМІЦІ КРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ПОТЕНЦІАЛУ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

канд. техн. наук, ст. наук. співр., Маляренко О.Є.
Інститут загальної енергетики НАН України, м. Київ

В статті надано новий концептуальний підхід до прогнозування енергоспоживання в економіці регіону та країни з урахуванням технологічного потенціалу енергозбереження та зниження енергоспоживання за рахунок структурних змін в економіці. Запропоновано підхід до врахування економічних показників глобалізації на зовнішньоекономічну діяльність та її вплив на структурні зміни в економіці, а також вплив світових цін на енергоносії на вибір заходів з технологічного енергозбереження.

Глобалізація економіки є об'єктивним процесом, який охоплює в першу чергу сферу економіки, приводить до якісних структурних зрушень в економіці, система міжнародних економічних відносин почала спиратись на світову інформаційну

мережу. Процес глобалізації приводить до зникнення чіткого розділення на національні та зовнішньоекономічні фактори розвитку. Все у більшому ступені формується міжнародне виробництво, продукт якого є результатом не тільки міжнародного переміщення факторів виробництва (капіталу, технологій та інформації, робочої сили та ін.), але й роботи «єдиного світового конвеєра». Центр ваги у діяльності транснаціональних корпорацій переноситься із зниження індивідуальних витрат виробництва на використання переваг глобалізації. Подібна стратегія поступово стає доступною не тільки транснаціональним, але й іншим національним компаніям.

Розробка методології прогнозування рівнів енергоспоживання в умовах глобалізації є дуже складним, багатофакторним процесом, дослідженню якого і присвячена дана робота.

Моделі прогнозування енергоспоживання розроблялися в Інституті загальної енергетики (ІЗЕ) НАН України ще 20 років тому. Зокрема, було розроблено:

- Модель оптимізації республіканського паливно-енергетичного комплексу та його галузевих систем [1], що включала побудову перспективного паливно-енергетичного балансу УРСР. В основі цієї моделі покладено оптимізаційно-імітаційний підхід для середньострокового прогнозування розвитку ПЕК республіки. Розрахунок витрат ПЕР визначався за сценаріями розвитку ПЕК по критерію мінімуму паливно-енергетичних витрат.

- Модель прогнозування обсягів споживання електричної енергії до 2030 р. з урахуванням потенціалу енергозбереження [2]. Для визначення електроспоживання економіки країни на довгостроковий термін розроблено систему економіко-математичних моделей, яка дозволяє оцінювати обсяги використання електроенергії на рівні країни, галузей та виробництв при різних варіантах впровадження заходів енергозбереження та забезпечення соціально-економічного розвитку країни. В основу розробки системи моделей закладено вирішення двох задач: визначення ефективних варіантів структурної перебудови економіки країни (при заданих обсягах ВВП) при мінімізації рівнів споживання електроенергії; визначення ефективних напрямків технологічного енергозбереження для максимізації економічно доцільного потенціалу електрозбереження.

- Модель прогнозування енергоспоживання за окремими видами енергоресурсів для процесів нафтопереробки [3] вирішено як функціональну залежність величини питомих витрат енергоресурсів від коефіцієнта завантаження технологічного обладнання (яке досліджено протягом 10-ти років) та оціненого рівня технічно можливого використання вторинних енергетичних ресурсів та інших заходів і напрямків енергозбереження.

Методичні розробки з прогнозування рівнів енергоспоживання фахівців ІЗЕ НАН України використані при розробці Енергетичної стратегії України до 2030 року в розділах «Прогнозування потреби України у паливно-енергетичних ресурсах», та «Перспективні паливно-енергетичні баланси. Імпортно-експортна політика та енергетична дипломатія країни».

Однією з останніх розробок ІЗЕ НАН України є модель розвитку енергетики в умовах лібералізації і глобалізації світової економіки та інтернаціоналізації екологічних обмежень Б.А. Костюковського та співавторів [4], в якій розглядається

оптимізаційна задача визначення потреби ПЕР при врахуванні гранично-прийнятних цін на енергоресурси, обмежень по викидах в атмосферу та глобальних цілей розвитку економіки та енергетики за критерієм оптимальності прогнозу розвитку економіки й енергетики країни. Цей критерій, як сказано у [5] може бути вибраний в залежності від поставленої задачі та рівня деталізації елементів моделі.

Відомі й зарубіжні методологічні підходи до прогнозування енергоспоживання:

- Методика оптимального управління електроспоживання, що розроблена В.І. Гнатюком [6] (Росія), включає методику прогнозування електроспоживання інфраструктури, яка базується на теорії структурно-топологічної динаміки рангових розподілів. Фактичні дані по електроспоживанню об'єкту в поточному році складають «Вектор верифікації». Прогнозовані дані наступного року визначаються як «Вектор прогнозування». Решта всіх відомих даних по електроспоживанню утворює основну «Матрицю даних». Крім того, створюється база методів прогнозування, серед яких частина ґрунтується на традиційній, так званій, гаусовій методології (G-методи) а частина – на цифровій методології (Z-методи). Процес прогнозування електроспоживання об'єктів інфраструктури реалізується в два взаємозв'язані етапи. На першому етапі як база прогнозування використовується матриця даних, стосовно якої реалізуються послідовно все наявні в розпорядженні методи прогнозування. Статистичне порівняння отриманих прогнозних результатів з відповідними даними вектора верифікації дозволяє для кожного з об'єктів визначити найбільш ефективний метод. Потім на другому етапі прогнозування вектор верифікації приєднується до матриці даних і здійснюється остаточний прогноз електроспоживання. Причому процедура для кожного об'єкту здійснюється саме тим методом, який на першому етапі був визначений для нього як найбільш ефективний. Дана методологія прогнозування електроспоживання названа GZ-методом.

Відомими у світі є моделі перспективної оцінки попиту на енергію, що розроблені МАГАТЕ: так звані MAED, WASP і ENPEP-баланс [7]. Ці моделі базуються на структурі балансів енергії базисного року, потребують розробки сценаріїв майбутнього розвитку, визначення специфічних умов для країн.

MAED дозволяє оцінювати прогнозні енергетичні потреби на основі середньострокових або довгострокових сценаріїв соціально-економічного, технологічного і демографічного розвитку. Попит на енергію розподіляється на значну кількість категорій кінцевих споживачів, що відповідають різним товарам та послугам. Виконується оцінка соціальних, економічних і технологічних факторів, що впливають на конкретні сценарії розвитку.

Модель WASP є найбільш поширеною у країнах, що розвиваються, моделлю планування енергетичних систем. З урахуванням обмежень, які визначає користувач, WASP дозволяє розробляти оптимальний довгостроковий план розвитку енергогенеруючої системи. Обмеження можуть включати недостатність паливних ресурсів, викидів газоподібних відходів, вимоги до надійності системи та інші фактори. Оптимальний розвиток визначається шляхом зведення до мінімуму сумарних приведених витрат.

Програма енергетичних оцінок ENPEP-баланс, що теж широко використовується у країнах, що розвиваються, дозволяє виконувати багатосторонню оцінку стратегій розвитку енергосистем. Цей пакет включає такі модулі: оцінки

попиту на енергію (MAED), визначення цін, що забезпечують рівновагу попиту та пропозиції і складання балансу попиту і пропозиції на енергію в ринкових умовах; оптимізації розвитку електроенергетичного сектору (WASP), оцінки навантажень певної енергосистеми на довкілля.

Всі перелічені наукові розробки з прогнозування енергоспоживання враховують окремі чинники, що впливають на визначення рівнів енергоспоживання: потенціали енергозбереження, оптимальний розвиток галузей ПЕК за критерієм мінімуму приведених витрат, гранично-прийнятні ціни на енергоресурси та екологічні обмеження.

Метою досліджень є створення такої моделі, яка б дозволяла отримувати прогнозні рівні енергоспоживання у всьому спектрі первинних енергоресурсів з урахуванням глобалізаційних процесів (які впливають на потребу в імпортних енергоресурсах через ціновий фактор), враховувала б зміни у потенціалах енергозбереження при змінах цін на імпортні енергоносії, ґрунтувалася б на реально діючих у країні методологіях формування статистичних спостережень за ВЕД, враховувала би оптимальні зміни у структурі виробництва економіки країни, і корелювалася би з прогнозними макроекономічними показниками розвитку економіки та соціальної сфери країни в цілому.

В даній статі запропоновано новий концептуальний підхід до прогнозування рівнів енергоспоживання з урахуванням перелічених чинників. .

Особливостями нової моделі прогнозування рівні енергоспоживання у країні є врахування таких чинників:

- Показників економічної глобалізації через вплив світових цін на споживання енергетичних ресурсів;
- Оптимальні показники експортно-імпортних операцій;
- Модернізований алгоритм обрахування потенціалів енергозбереження;
- Оптимізація структури потреби у первинних енергоресурсах, обмеженої рівнями власного видобутку і можливостями надходження видів палива по імпорту.

Структурна схема концептуальної моделі прогнозування рівнів енергоспоживання представлена на рис. 1. Розглянемо окремі блоки цієї структурної схеми.

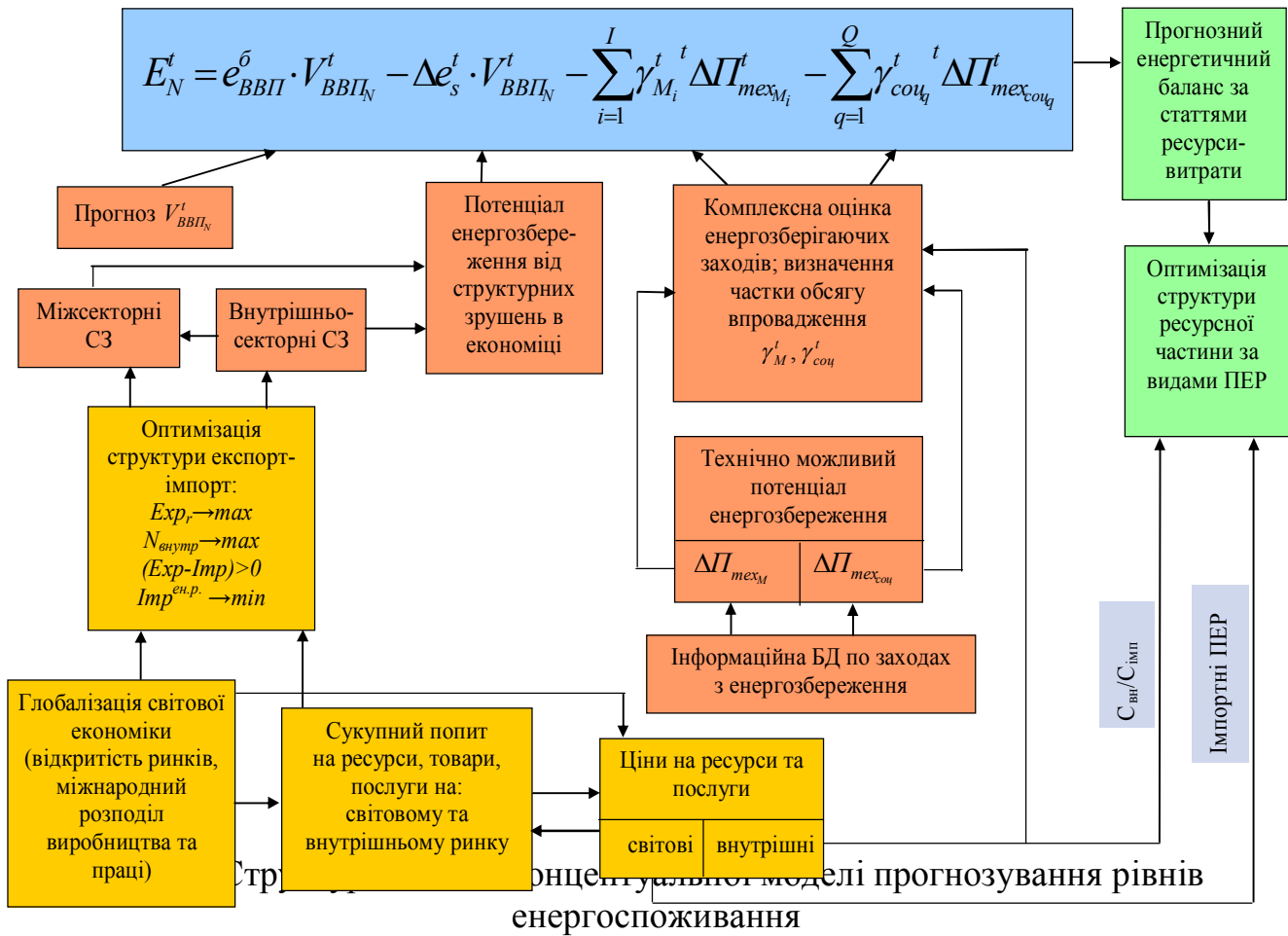
При стагнації економіки без структурних і технологічних змін в секторах економіки, без урахування зміни цін на енергоресурси потреба в i -му виді паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР) визначається за формулою:

$$P_i^t = e_{ВВП_i}^0 \cdot V_{ВВП}^t \quad (1)$$

де $e_{ВВП_i}^0$ - енергоємність валового внутрішнього продукту (ВВП) по i -му виду ПЕР у базовому році;

$V_{ВВП}^t$ - прогнозний обсяг ВВП у t -му році.

Прогноз обсягу ВВП визначається при врахуванні різних сценаріїв розвитку країни (темпів розвитку ВВП).

Глобалізація розглядається в даному дослідженні як процес, що сприяє відкритості ринків товарів і ресурсів, у т.ч. енергетичних (ринок нафти, природного газу, ін.), вирівнюванню цін на внутрішньому та зовнішньому ринках - $C_{вн} \approx C_{імп}$; формує міжнародний розподіл виробництва і праці, що, як наслідок, сприяє надходженню у країну нових інноваційних розробок, технологій, устаткування, фінансової можливість модернізації обладнання, залучення іноземних інвестицій та фахівців з високим рівнем кваліфікації. Глобалізація найбільше всього проявляється у фінансовій сфері (доступ до кредитів МВФ, міжнародних банків), торгівлі (вступ до СОТ, вільне переміщення товарів), інформаційних технологіях (вільний доступ до інформації).

В роботі Савлук С. [8] виділено позитиви і негативи процесу глобалізації для України.

До позитивів віднесено можливість глобального регулювання екологічної ситуації в державі, забезпечення суспільства від глобальних загроз різного характеру, які непереборні для кожної окремої держави і навіть наддержави (скажімо, планетарні катастрофи), можливість «підтягнути» в економічному плані країну до рівня високо розвинених, світова координація боротьби зі СНІДом, наркоманією, тероризмом тощо.

До негативів віднесено наступне:

– збільшення розриву в рівнях економічного і соціального розвитку між Україною та країнами «золотого мільярда» – за оцінками ООН, різниця між ВВП

багатих і бідних країн становила у 1960 р. – 1:30, у 1990 р. – 1:60, у 1999 р. – 1:90, тобто, цей процес прискорюється;

- зростання безробіття, бідності, безпритульності, а також техногенне перевантаження і деградація довкілля;

- економічне і політичне послаблення України, пригнічення внутрішнього національного ринку, національної економіки, що призведе до практичного усунення України з конкурентного середовища;

- зростання рівня тіньової економіки до рівня глобально-світової і вихід з-під контролю України як нації-держави; загальна криміналізація економічної діяльності, зростання корупції;

- конфлікт між вимогами глобалізації та соціально-культурними і економічними традиціями нашої держави (наприклад, глобальна еліта вимагає від України вільного продажу землі іноземцям, що протиприродно для господаря-українця).

Екологічна ситуація в країні буде напряму впливати на темпи та обсяги впровадження потенціалу енергозбереження. Оцінка технічно можливого потенціалу енергозбереження поділяється на види економічної діяльності (ВЕД), що відносяться до виробничої сфери: сільське господарство, промисловість, транспорт, виробництво та розподіл електроенергії, газу та води, будівництво, та невиробничої (соціальної сфери): торгівля та ремонт автомобілів, освіта і охорона здоров'я, інші види економічної діяльності (державне управління, надання послуг за ВЕД, населення, ін.). Відміна у підходах до визначення потенціалу енергозбереження у виробничій і невиробничій сферах полягають у виборі показників енергетичної ефективності: коефіцієнт корисної дії (ККД) для обладнання, енергоємність технологічних процесів, що розраховується на одиницю продукції або грн. виробленої продукції – для виробничої сфери; питомі витрати енергоресурсів на опалення, освітлення 1 кв. м приміщення, а також споживання енергоресурсів на 1 люд., 1 ліжко-місце, ін. – для невиробничої сфери і населення. Енергозбереження у виробничій сфері розглядає можливу економію ПЕР у технологічних процесах, у невиробничій сфері – на житлово-комунальні потреби, а також надання послуг окремим споживачам.

Зростання цін на енергоресурси впливатиме у виробничій сфері на економію ПЕР шляхом модернізації виробництва, впровадження інноваційних технологій, заміщення дорогих видів палива більш дешевими при суттєвому зниженні енергоспоживання; у невиробничій сфері – на зниження споживання ПЕР до нормативного рівня і заміщення одних більш дорогих видів ПЕР іншими, більш дешевими. Особливо це стосується опалення та гарячого водопостачання приміщень, оскільки в системах освітлення альтернативи електроенергії немає. У невиробничій сфері буде спостерігатися певне зниження споживання одних енергоресурсів та збільшення споживання інших при загальному зниженні енергоспоживання до технічно обґрунтованих норм.

Можна розглянути такі варіанти впливу цін на енергоресурси на впровадження заходів з енергозбереження:

1) при $\frac{C_{en_i}}{C_{imp_i}} < 1$ - можливість експорту i -го енергоресурсу, навіть, якщо він

виробляється з імпоротної сировини, при ненасиченості внутрішнього ринку; повільне впровадження енергозберігаючих заходів, в основному у соціальній сфері, комунальному господарстві та маловитратних заходів у сфері виробництва;

2) при $\frac{C_{en_i}}{C_{imp_i}} \approx 1$ - починається активне впровадження енергозберігаючих

заходів, впровадження проектів з модернізації матеріального виробництва, які дадуть значний ефект, для покриття зростання ціни, деякі структурні зрушення в економіці на рівні виробництва продукції і секцій ВЕД, пов'язані з економією ПЕР в окремих енергоємних виробництвах, незначні зрушення на рівні секторів економіки;

3) при $\frac{C_{en_i}}{C_{imp_i}} > 1$ - скорочення власного виробництва, особливо екологічно

небезпечного, імпорт готових продуктів переробки первинних енергоресурсів; структурна перебудова економіки на рівні секцій і секторів при впровадженні технологічного енергозбереження у виробництві продукції за ВЕД.

Для оцінки частки впровадження технічно можливого потенціалу енергозбереження – γ – тобто економічно доцільного потенціалу енергозбереження можна діяти за таким алгоритмом:

• За варіантами 1)-2): γ_1 оцінюється за комплексною методикою оцінки енергозберігаючих заходів [9]:

– *енергетичні показники* – зниження прямих або повних питомих витрат енергоресурсів на виробництво продукції (робіт, послуг);

– *екологічні показники* – зниження питомих відвернених екологічних збитків у даному виробництві продукції (робіт, послуг) на одиницю заощаджених енергоресурсів;

– *економічні показники* – максимізація питомого чистого дисконтованого прибутку від впровадження енергозберігаючого заходу у даному виробництві продукції (робіт, послуг) на одиницю заощаджених енергоресурсів, мінімізація терміну окупності заходу.

• За варіантом 3): γ_2 визначається за пріоритетом впровадження енергозберігаючих заходів, які будуть економити більш дорогий енергоресурс, ціна на який значно перевищує ціни на інші види палива та енергії: $C_{m_2} \gg C_{m_1}, C_{m_3}, \dots, C_{m_n}$; оцінюватися доцільність буде за комплексною методикою оцінки енергозберігаючих заходів.

Визначення потенціалу енергозбереження при структурних змінах економіки може ґрунтуватися на методиці [10], але при її модернізації з урахуванням зміни формування структури економіки за видами економічної діяльності, а не за галузями.

Вплив структури експорту-імпорту на формування структури економіки досліджувався частково при визначенні доцільності експортно-імпортних операцій з точки зору їх енергетичної ефективності [11] за методикою повних енергетичних витрат на виробництво продукції [12].

Висновок. Запропоновано концептуальний підхід до прогнозування енергоспоживання, в якому враховано чинники економічного розвитку країни, впливу зонішньоекономічної діяльності на структуру економіки та врахування потенціалу енергозбереження від технологічних та структурних зрушень в економіці. Розпочата робота потребує подальшого удосконалення та дослідження для формування математичного апарату і обрахування прогнозних рівнів енергоспоживання з урахуванням перелічених чинників.

Список посилань:

1. Оптимизация республиканского топливно-энергетического комплекса и его отраслевых систем / Кулик М.Н., Юфа А.И., Дунаев В.Н. [и др.]; под ред. В.Е. Тонкаля – К.: Наукова думка. – 1992. – 216 с.
2. Гнідий М.В. Прогноз споживання електричної енергії в економіці України на період до 2030 року / М.В. Гнідий, Т.П. Агєєва // Тези доповідей XII Міжнар. конф. «Ресурсоенергозбереження у ринкових відносинах». – К. : НДЦ «Нафтохім». – 2005. – С.17-20.
3. Гнідий М.В. Прогнозування енергоспоживання в процесах нафтопереробки / М.В. Гнідий, О.Є. Маляренко / Тези доповідей XII Міжнар. конф. «Ресурсоенергозбереження у ринкових відносинах». – К. : НДЦ «Нафтохім». – 2005. – С.21-27.
4. Костюковский Б.А. Теретико-методологические основы прогнозирования развития энергетики в условиях либерализации и глобализации мировой экономики и интернационализации экологических ограничений / Б.А. Костюковский, Е.А. Рубан-Максимец, Д.П. Сас, М.В. Парасюк // Проблемы загальної енергетики. – 2009. – №19.– С. 31-38.
5. Костюковський Б.А. Формування узгоджених прогнозів розвитку економіки та енергетики з використанням оптимізаційних моделей / Б.А. Костюковський, Е.А. Максимець, А.І. Спітковський, Д.П. Сас, М.В. Парасюк // Проблемы загальної енергетики. – 2008. – №18.– С. 21-23.
6. Гнатюк В.И. Методика оптимального управления электропотреблением [Електронний ресурс] / В.И. Гнатюк. - Режим доступу : www.metodolog.ru.
7. Создание потенциала устойчивого энергетического развития / МАГАТЭ
8. Савлук С. Наслідки глобалізації для розбудови України [Електронний ресурс] / Савлук С. // Персонал. – №4. – 2007. – Режим доступу: www.personal.in.ua/article.php?id=477
9. Гнедой Н.В. Энергоэффективность и определение потенциала энергосбережения в нефтепереработке / Гнедой Н.В., Маляренко Е.Е. – К.: Наукова думка, 2008. – 182 с.
10. Гнідий М.В. Вплив структурних зрушень в економіці України на ефективність використання енергоресурсів / М.В. Гнідий, Т.П. Агєєва // Проблемы загальної енергетики. – 2004. - № 11. – С.7 -13.
11. Симборський А.І. Напрями підвищення енергоефективності товарної структури експортно-імпортних операцій у промисловості України / А.І. Симборський, О.Є. Маляренко // Проблемы загальної енергетики. – 2007. - № 16. – С.39 -46.

12. Панченко Г.Г. Энергоэкономический анализ производства продукции, работ и услуг. – К., 1994. – 30 с. (Препр. / НАН Украины. Ин-т пробл. Энергосбережения; 94-3).

УДК 338.431.7

СЦЕНАРНОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ПРОИЗВОДСТВА И ПОТРЕБЛЕНИЯ АГРОПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ НА УРОВНЕ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ РЕГИОНА ¹

к.э.н., доц. Стомба Е.В.
БирГСПА

В настоящих условиях развития аграрной сферы одним из путей повышения эффективности сельскохозяйственного производства, его устойчивости и конкурентоспособности является совершенствование производственной структуры отраслей растениеводства и животноводства. Определение оптимальных отраслевых параметров функционирования сельскохозяйственного производства и разработка на данной основе альтернативных стратегий развития сельских территорий региона эффективно при применении методов экономико-математического моделирования и сценарного подхода.

Использование методов экономико-математического моделирования, как важнейшего методологического инструмента экономики, помогает разрабатывать различные сценарии развития аграрной сферы сельских территорий [3]. Применение сценарного подхода позволяет при составлении модельных конструкций выделить определенный иерархический набор ключевых экономических показателей развития на уровне региона (сельской территории) при различных сценариях (исходах) на перспективу. При использовании интегральных оценок исходы сравниваются, и из всего спектра полученных модельных сценариев выбирается оптимальный вариант, на основе которого строится прогноз развития сельских территорий региона [2].

Важно подчеркнуть, что разработка сценариев развития производства аграрной продукции, определение оптимальных размеров отраслей растениеводства и животноводства позволяют достигнуть достаточного уровня самообеспеченности населения продуктами питания собственного производства [1]. При построении моделей предполагается рассмотрение трех модельных вариантов развития аграрного сектора региона, а именно: пессимистического (консервативного) сценария; сценария безопасного (компромиссного) развития; сценария устойчивого (оптимистического) развития. Выбранные модельные сценарии определяют основные условия и факторы, оказывающие решающее влияние на развитие сельских территорий.

¹ Исследования выполнены при финансовой поддержке РГНФ в рамках научно-исследовательского проекта РГНФ «Моделирование сценариев социально-экономического развития сельских территорий Республики Башкортостан», проект № 11-12-02017 а/У.

Экономико-математические модели производства и потребления агропродовольственной продукции разработаны нами на материалах сельских территорий Северной лесостепной зоны – одной из шести сельскохозяйственных Республики Башкортостан, включающей 14 сельских муниципальных районов и 202 сельских поселений. Аграрная сфера рассматриваемой территории составляет один из основных секторов экономики, ее состояние оказывает значительное воздействие на социально-экономическую развитие сельских муниципальных образований. Однако проведенный анализ экономического положения отраслей сельского хозяйства рассматриваемых сельских территорий позволяет сделать вывод, о том что большинство агроорганизаций развивается непропорционально и фактически не получило своего оптимального развития.

Поэтому в сложившихся условиях для сельского хозяйства необходимо принятие антикризисных мер, при разработке которых лучше всего основываться на модельных решениях. Разработка и реализация модельных решений будет способствовать сокращению непроизводительных затрат при одновременных положительных сдвигах в производственной структуре прибыльных отраслей агроорганизаций и позволит им значительно увеличить прибыль от ведения производственно-хозяйственной деятельности.

Необходимо отметить, что имеющиеся производственные ресурсы агроорганизаций обеспечивают значительный рост объемов реализации конечной продукции сельского хозяйства. Применение методов экономико-математического моделирования и разработка на их основе моделей оптимальной структуры отраслей растениеводства и животноводства агроорганизаций позволяет наиболее рационально использовать ограниченные производственные ресурсы и обеспечить существенный рост эффективности сельскохозяйственного производства. Проведенные оптимизационные расчеты показывают реальные возможности роста объемов производства основных видов сельскохозяйственной продукции и значительного увеличения прибыли, получаемой агроорганизациями от реализации продукции (табл. 1).

Таблица 1

Экономическая эффективность производства в сельскохозяйственных организациях
Северной лесостепной зоны Республики Башкортостан

Показатели	Фактически и в 2010 г.	Модельные варианты		
		1	2	3
Выход на 100 га с.-х. угодий, ц:				
- молока	148	177	198	232
- мяса	20	22	27	30
- шерсти, кг	0,5	0,7	0,8	1,0
Выход на 100 га пашни, ц:				
- товарного зерна	245	336	639	866
- сахарной свеклы	2,6	2,9	7,4	11,9
- подсолнечника	1,8	2,4	3,0	3,6
Товарная продукция на 1 работника,	394	486	597	734

тыс. руб.				
Выручка от реализации продукции, млрд. руб.	2,9	3,5	4,3	5,3
Прибыль от реализации продукции *: - всего, млн. руб.	204	246	296	340
- в т.ч. на 1 га с.-х. угодий, руб.	317	383	460	530
- на 1 га пашни, руб.	482	582	699	806
- на 1 работника, тыс. руб.	28	34	41	47

* С учетом дотаций и компенсаций

Прогнозные сценарии разработаны на основе решения экономико-математической задачи определения оптимальной отраслевой структуры сельскохозяйственного производства и балансовых расчетов, исходя из фактических и предполагаемых производственных, материальных и трудовых ресурсов, а также прогнозируемых величин среднедушевых доходов и платежеспособного спроса населения сельских территорий и рассчитаны на краткосрочную перспективу развития аграрной сферы. Сопоставление объемов производства по прогнозным сценариям с нормами потребления физиологического минимума и нормами Института питания РАМН позволило определить обеспеченность населения сельских территорий продукцией растениеводства и животноводства на период до 2015 года (рис. 1, 2).

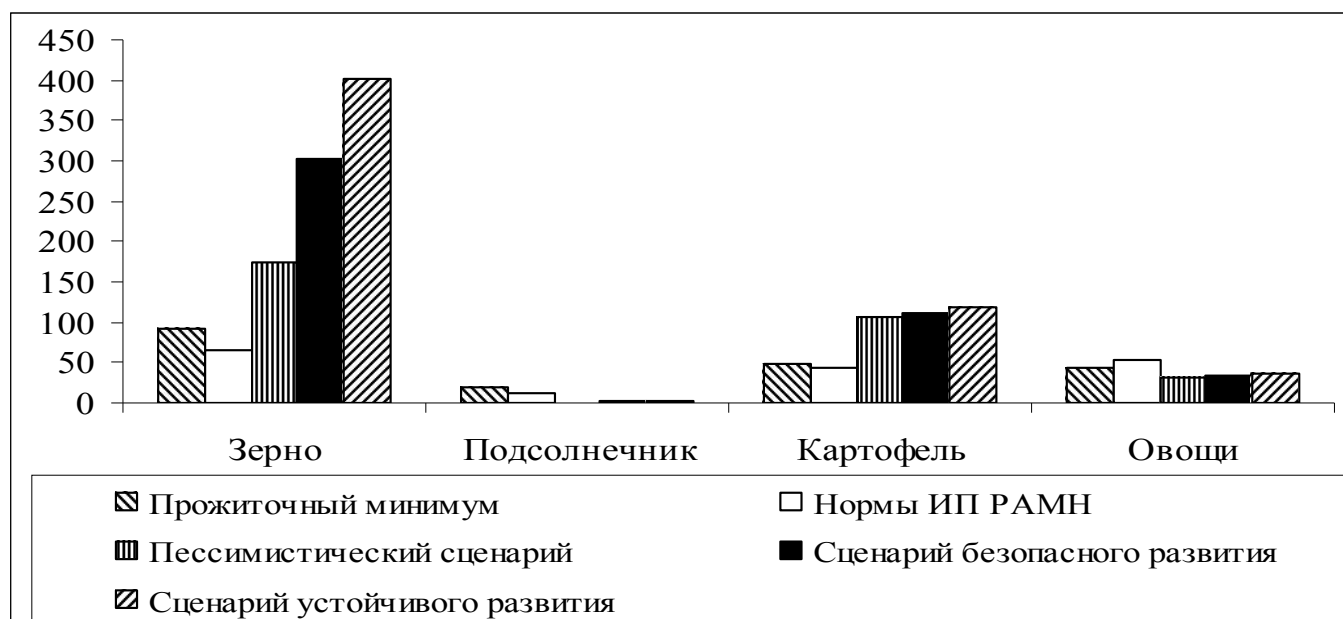

Рис. 1. Объемы потребления и производства продукции растениеводства в сельских территориях Северной лесостепной зоны Республики Башкортостан на перспективу, тыс. тонн

Необходимо сделать вывод о том, что население сельских территорий Северной лесостепной зоны по сравнению с нормами прожиточного минимума и нормами Института питания РАМН полностью обеспечено такой сельскохозяйственной продукцией, как: зерно, картофель, мясо и молоко. По остальным продуктам

(подсолнечник, овощи) уровень самообеспеченности населения составляет менее 100 %, что предполагает их импорт из других регионов.

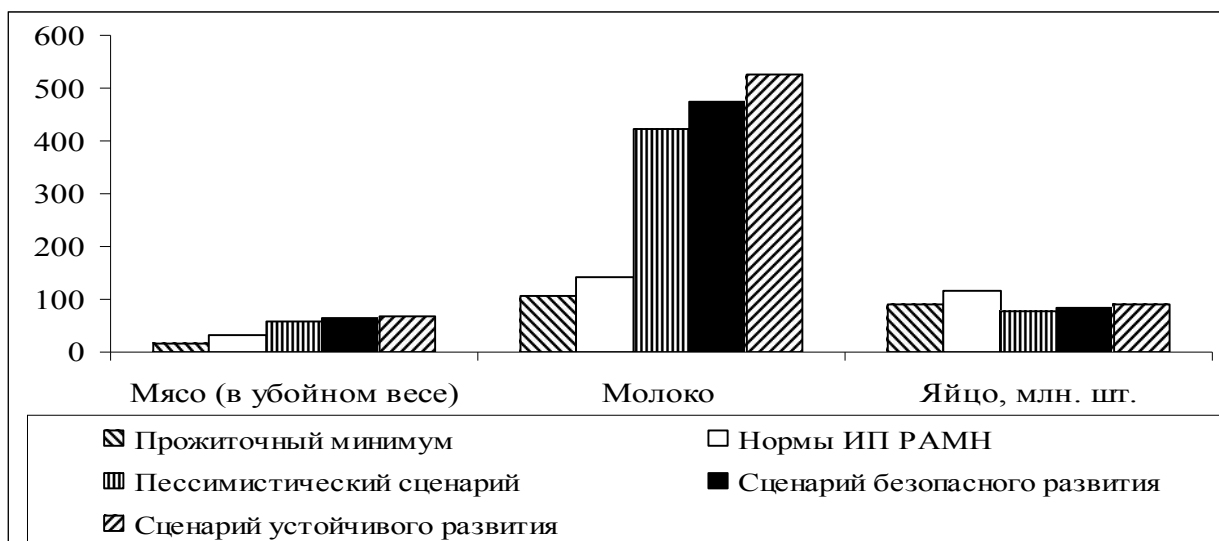

Рис. 2. Объемы потребления и производства продукции животноводства в сельских территориях Северной лесостепной зоны Республики Башкортостан на перспективу, тыс. тонн

Итак, применение сценарного подхода повышает обоснованность разрабатываемых прогнозов, а также позволяет выработать меры регулирования траектории развития моделируемого объекта. Безусловно, что использование сценарного подхода, предполагает многовариантность развития сельских территорий и обуславливает составление более эффективных в практическом отношении экономико-математических моделей. Предложенные сценарии показывают возможные варианты рационального обеспечения населения сельских территорий продуктами питания, в соответствии с научно-обоснованными нормами питания и позволяют формировать различные модели развития сельскохозяйственного производства на основе эффективной организации рынка агропродовольственной продукции.

Таким образом, использование сценарного подхода при моделировании объемов производства и потребления аграрной продукции позволяет существенно повысить экономическую эффективность сельскохозяйственного производства агроорганизаций региона и на данной основе определить достаточный уровень самообеспеченности населения основными видами продуктов питания. Важно подчеркнуть, что предложенные в настоящей статье методические аспекты могут быть использованы не только на примере сельских территорий Республики Башкортостан, но и для моделирования сельских территорий других регионов с аналогичными условиями развития.

Список литературы:

1. Гусманов У.Г., Аскарлов А.А., Стомба Е.В. Оптимизация структуры сельскохозяйственного производства района. – Уфа: Гилем, 2004. – 80 с.

2. Стовба Е.В., Мухаметшина Г.С. Методические аспекты разработки сценариев развития производства аграрной продукции на уровне сельских территорий // Вестник Ярославского педагогического журнала. – 2012. – № 1(40). – Том I (Гуманитарные науки). – С. 96-99.

3. Стовба Е.В., Абдрашитова А.Т. Этапы построения моделей оптимизации производственной структуры агроорганизаций на уровне сельских территорий // Вестник Белгородского университета потребительской кооперации. – 2011. – № 4(40). – С. 348-355.

УДК:330.322.014

ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ РЕГИОНАЛЬНЫМ РАЗВИТИЕМ

к. геогр. н., докторант Добровольская О. П.
ТНУ им. В.И. Вернадского (г. Симферополь)

Реализация современной региональной политики государства немыслима без использования научно-обоснованной системы управления региональным развитием, важной составляющей которой выступает информационно-аналитическое обеспечение управленческой деятельности органов государственной и региональной власти.

Процесс управления региональным развитием корректно рассматривать как сочетание нескольких уровней принятия решений, адекватных существующим режимам функционирования региона, среди которых:

- стратегический уровень, предполагающий выявление проблемных областей в регионе, анализ долгосрочных тенденций социально-экономического развития и создание системы уравнивания различных проявлений политической активности. На данном уровне генерируются методы решения проблем, разрабатываются концептуальные подходы, оптимизируются модели и сценарии развития региона;

- оперативный уровень, который предполагает осуществление мониторинга текущего состояния эколого-социально-экономической системы региона, формирование планов реализации концепций, моделей и сценариев развития, осуществление оперативного контроля и коррекции выполнения планов и проектов;

- чрезвычайное управление регионом, направленное на прогнозирование и предотвращение экстремальных ситуаций, создание сценариев их возникновения и развития, непрерывный мониторинг характеристик и показателей потенциально опасных природных, техногенных, социально-политических факторов и обеспечение организационно-технических вопросов осуществления управления в экстремальных условиях.

Проблематичность процесса управления региональным развитием обусловлена: информационной открытостью и неопределенностью границ области принимаемых решений; уникальностью каждой ситуации; высокими требованиями к оперативности принятия решений при фрагментарности и противоречивости исходной информации; интуитивностью критериев оценки ситуаций; необходимостью выхода за рамки

стереотипных решений, хаотичностью среды, требующей применения нетрадиционных методов оценки процессов управления. Поэтому, предупреждение конфликтных и кризисных социально-политических ситуаций, выявление тенденций и закономерностей развития ситуации, стратегическое планирование, контроль и оценка эффективности реализации альтернативных сценариев регионального развития и многое другое - это проблемные области, для которых традиционные методы управления не всегда адекватны ситуации.

Одним из условий эффективного развития экономики регионов является использование информационных систем управления, направленных на обеспечение оперативности принятия решений и обоснование перспектив реализации социально-экономической политики и ориентированных на отраслевую структуру производства, приоритетные направления развития экономики, природно-ресурсный потенциал, демографические и миграционные особенности а также на реализацию стратегии развития региона, стабильность и преемственность власти.

В настоящее время в управлении развитием региона используют различные управленческие подходы и системы подготовки принятия решений [1-3]. Эти подходы проявляются в функциональном (переход от автоматизации информационно-справочной деятельности к автоматизации аналитической обработки данных), технологическом (от централизации информации к распределенной системе хранения и аналитической обработки данных) и организационном аспектах (ЛПР все чаще доверяют информационно-аналитическим технологиям предварительную оценку своих решений).

В свою очередь, в зависимости от преобладающих механизмов подготовки решений, можно выделить несколько форм управления регионом, в числе которых:

- балансовая форма регионального управления, основанная на поиске решений, сбалансированных с реальными ресурсами, находящимися в ведении органов управления;
- оптимизационная форма регионального управления, которая призвана решить задачу выбора оптимального варианта использования ресурсов региона;
- политическая форма управления, которая отражает, преимущественно, субъективные представления лиц, принимающих решения (ЛПР).

В практике регионального управления выделить существенное преобладание какой-либо из указанных форм можно только на уровне местного самоуправления. В основе информационных продуктов, создаваемых для поддержки регионального управления, находятся первичные информационные ресурсы муниципального уровня, создаются информационные ресурсы общего пользования, обеспечивается информационная безопасность, осуществляется информационный обмен. В последние годы, безусловный интерес управленцев вызвали адаптированные для конкретных регионов универсальные программные продукты статистической обработки и анализа отраслевой информации (заболеваемость, преступность, производство продукции, загрязнение окружающей среды), параметрического ситуационного моделирования (бюджетное планирование, налоговые отчисления, тарифы и т.п.). Однако широкое внедрение этих методов пока сдерживается, по крайней мере, в результате отсутствия интегральной информационной системы управления регионом, основанной на качественной базе данных, позволяющей решать

математически корректную оптимизационную задачу а также в силу отсутствия адекватных моделей управления регионом. Обе эти причины носят объективный характер и не могут быть устранены в административном порядке. Однако их влияние очевидно будет снижаться в процессе развития и усиления значимости информационно-аналитической деятельности в общих задачах регионального управления.

Кроме того, достаточно проблематичным является использование средств содержательного анализа имеющейся информации, что очевидно, обусловлено сложностью формализации значительной доли информации, представляемой часто в виде неформализованных текстов; глубоко субъективным характером процессов содержательного анализа; недостаточной структурированностью решаемых задач и предметных областей. Однако можно с уверенностью утверждать, что потребность в автоматизации процессов содержательного анализа информации в последнее время все больше возрастает, что связано с большими размерностями прикладных задач, возрастающей необходимостью детального количественного обоснования, наглядностью предлагаемых решений практически в любой предметной области. Эти факторы, безусловно, и далее будут иметь устойчивую тенденцию роста.

Система информационно-аналитического обеспечения деятельности органов власти на региональном уровне основывается на анализе предметной области регионального управления и выделении приоритетных программно-целевых установок, ориентированных на создание оптимальных условий эффективного функционирования хозяйствующих субъектов в регионе, улучшение системы основных экономических показателей, увеличение занятости населения, привлечение в регион инвестиций, поддержку наиболее значимых инновационных проектов, планирование и увеличение налоговых поступлений, стабилизацию финансово-бюджетной сферы региона, эффективное управление и контроль финансовых потоков, развитие инфраструктуры, эффективное управление социальным обеспечением, здравоохранением, образованием, жилищно-коммунальным хозяйством, транспортом, создание и поддержку стабильности общественно-политической ситуации в регионе, охрану правопорядка и эффективную борьбу с преступностью, рационализацию природопользования в регионе.

К наиболее значимым, для повышения эффективности оперативного управления, направлениям информационной поддержки, следует отнести: максимальное снижение затрат на ввод, хранение, поиск, модификацию, передачу, вывод и представление информации; обеспечение возможности свободного доступа к разнообразным информационным источникам; обмен информационными продуктами, регламентированный служебной необходимостью в собственной сетевой инфраструктуре, в региональных и глобальных сетях; предоставление информационных продуктов для общественных целей; обеспечение оперативной обработки и анализа информации, использование средств автоматизированного интерактивного моделирования ситуаций; подготовка и представление видов документов, контроль исполнительской дисциплины; исключение возможности несанкционированного доступа к информации, преднамеренной модификации или ее утраты; обеспечение независимости исполнения основных функций от конкретных

исполнителей и их квалификации; обеспечение совместимости и преемственности технических решений, максимальное снижение затрат на обслуживание техники.

Таким образом, важнейшим условием повышения эффективности управления региональным развитием выступает создание единой информационно-аналитической системы управления, ориентированной на обеспечение органов государственной власти региона оперативной, актуальной аналитической и прогнозной информацией о состоянии региональной системы.

Внедрение информационно-аналитической системы управления региональным развитием позволит оперативно выявлять, анализировать проблемы региона, усиливать контроль изменений в рамках эколого-социально-экономической обстановки в регионе, а также повышать эффективность процесса принятия решений за счет сокращения времени на получение необходимых и достоверных данных, которые представляются в удобном для пользователя виде. Такая система обеспечит централизованный сбор, хранение, обновление, структуризацию, систематизацию, интеграцию, обработку и консолидированный анализ многообразных социально-экономических показателей региона, мониторинг эколого-социально-экономической ситуации региона, формирование обоснованных управленческих решений по координации деятельности региональных образований со стороны органов государственной власти.

Список литературы

1. Иванова Е.И. Информационные проблемы управления региональной экономикой / Е.И. Иванова // Региональная экономика: теория и практика. – 2007. – №5 – С. 3-12.
2. Кретинин В.А. Управление региональной экономикой: механизмы перехода от антикризисного к устойчивому развитию / В.А. Кретинин, Т.Д. Омарова, Н.В. Чайковская. – Муром: Изд. полиграф. центр МИ ВлГУ, 2005. – 215 с.
3. Новоселов А.С. Методологические проблемы управления экономикой региона / А.С. Новоселов // Регион: экономика и социология. – 2008. – №2. – С. 49-67.

ОКРЕМІ ПІДХОДИ ЩОДО ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНІВ

к.е.н. Томашевська О.А.
НУБіП України

Тема конкурентоспроможності регіонів стає все більш актуальною в наукових колах і серед практиків регіонального управління. Адже однією з найбільш впливових складових конкурентоспроможності країни є рівень конкурентоспроможності її територіальних одиниць. Використання конкурентних переваг дозволяє регіонам не лише зміцнювати власний конкурентний статус, а й сприяти підвищенню рівня конкурентоспроможності економіки країни на зовнішніх ринках. Тому необхідність визначення конкурентних переваг розвитку регіонів є

першочерговим завданням при формуванні стратегії регіонального розвитку будь-якої країни.

В багатьох країнах світу нині створюються самостійні дослідницькі центри для розробки та реалізації ефективної системи оцінки конкурентних переваг регіонів. Для оцінки конкурентних позицій регіонів широко використовуються системи методів на мікро- й макрорівнях.

Зокрема, всесвітньо відомими є рейтинги конкурентоспроможності макрорівня: індекс глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму (Global Competitiveness Index; World Economic Forum), індекс світової конкурентоспроможності від Інституту розвитку менеджменту (Institute for Management Development), розгалужена система рейтингів від Світового Банку (наприклад, рейтинг якості бізнес-середовища, рейтинг банків, рейтинг легкості ведення бізнесу тощо).

Індекс глобальної конкурентоспроможності (англ. The Global Competitiveness Index) – це глобальне дослідження, яке включає рейтинг країн світу за показником економічної конкурентоспроможності. Розраховується за методикою Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ), заснованій на комбінації загальнодоступних статистичних даних і результатів глобального опитування керівників компаній – великого щорічного дослідження, яке проводиться ВЕФ разом з мережею партнерських організацій – провідних дослідницьких інститутів і організацій у країнах, аналізованих у звіті. Дослідження проводиться з 2004 року за методикою професора Колумбійського університету Ксав'є Сала-і-Мартіна і нині є найбільш повним комплексом показників конкурентоспроможності за різними країнами світу. Індекс глобальної конкурентоспроможності був розроблений для оцінки потенціалу зростання країн у середньостроковій та довгостроковій перспективі, з огляду на поточний рівень розвитку та з усвідомленням того факту, що конкурентоспроможність – це набір інституцій, політик і факторів, які визначають рівень продуктивності країни.

Індекс глобальної конкурентоспроможності складений з 113 змінних, які детально характеризують конкурентоспроможність країн світу, що знаходяться на різних рівнях економічного розвитку. Сукупність змінних на дві третини складається з результатів глобального опитування керівників компаній (щоб охопити широке коло факторів, що впливають на бізнес-клімат в досліджуваних країнах опитують понад 10 тис. топ-менеджерів у більш ніж 120 країнах світу), а на одну третину із загальнодоступних джерел (статистичні дані і результати досліджень, що здійснюються на регулярній основі міжнародними організаціями). Всі змінні об'єднані в 12 контрольних показників, що визначають національну конкурентоспроможність: державні установи, інфраструктура, макроекономічна стабільність, охорона здоров'я та початкова освіта, вища освіта і навчання, ринок товарів, ринок праці, фінансовий ринок, рівень розвитку і використання технологій, обсяг внутрішнього ринку, розвиток бізнесу та інновацій.

Крім того, дослідження глобальної конкурентоспроможності враховує стадію економічного розвитку кожної країни і вони поділяються на такі групи: базового розвитку (1), керованої ефективності (2), інноваційного розвитку (3) або країни перехідного етапу (від 1 до 2 групи та від 2 до 3). На конкурентоспроможність

певної групи країн визначальний вплив має відповідна сукупність факторів, для якої розраховується свій субіндекс. Зокрема, за класифікацією Всесвітнього економічного форуму, Україна відноситься до країн перехідного типу від 1 до 2 етапу. До цієї групи також відносяться Вірменія, Азербайджан, Грузія, Єгипет, Венесуела та ін. Російську Федерацію віднесено до групи країн керованої ефективності (2), як і Китай, Аргентину, Бразилію та ін.

У глобальному рейтингу конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму 2010-2011 Україна опустилася на сім позицій порівняно з минулим роком і опинилася на 89-ому місці серед 139 країн світу. Перед Україною розташувалася Албанія, а відразу за нею йде найменша країна континентальної Африки – Гамбія, а на 91 місці стоїть Гондурас. Середньосвітовий індекс конкурентоспроможності у світі становить 4,18 пунктів, при цьому Україна набрала всього 3,9.

Індекс світової конкурентоспроможності по країнах від Міжнародного інституту розвитку менеджменту („International Institute for Management Development” – „IMD”, м.Лозанна) визначається за 290 параметрами (від темпів економічного росту до наявності кваліфікованих кадрів і стану законодавства). Особлива увага приділяється рівню розвитку інформаційних технологій і телекомунікаційних систем.

У світових табелях про ранги для визначення рейтингу конкурентоздатності також використовуються багатфакторні векторні моделі, у яких враховується 381 показник. Вони об'єднуються у такі групи: внутрішній економічний потенціал, зовнішньоекономічні зв'язки, державне регулювання, кредитно-фінансова система, інфраструктура, система керування, трудові ресурси.

У зазначеній методиці об'єктивні статистичні показники по кожній країні (близько 70% усіх показників) доповнюються суб'єктивними факторами – експертними оцінками аналітиків, опитуванням думки керівників великих корпорацій і провідних економічних експертів у різних країнах.

Поширеним є індекс конкурентоспроможності бізнесу, що базується на детальному дослідженні мікроекономічних аспектів у тій чи іншій країні. Зокрема він визначає рівень виробництва і ефективність компаній та галузей, включає якість національного бізнес-клімату, а також оцінку операцій і стратегії компаній (запроваджений у 2001 році). Рейтинг України за індексом конкурентоспроможності бізнесу знизився з 59-го місця у 2001 р. до 89-го у 2010 р. серед країн світу.

Значним вкладом у розвиток єдиної міжнаціональної системи оцінки регіональної конкурентоспроможності є розробки Асоціації Роберта Хагінса (Huggins Associates). Ця методика активно використовується для оцінки конкурентоспроможності регіонів Великої Британії, європейського Союзу та інтелектуальної конкурентоспроможності найвпливовіших регіональних систем у всьому світі. Аналогічні дослідження проводяться в інших країнах світу (США, Швеції, Росії).

В основі розробок Асоціації Хагінса – методика, яка передбачає розрахунок індексу регіональної конкурентоспроможності (враховує 69 індикаторів, охоплює 1 268 регіонів ЄС). Найвпливовішими факторами у структурі індексу RCI виступають

вища освіта або освіта впродовж життя, ефективність ринку праці та розмір ринку. Інтегральний показник ґрунтується на 11 групах ключових індикаторів.

Розробки дослідників Huggins Associates серед індексів регіональної конкурентоспроможності набули глобального характеру. Зокрема, це World Knowledge Competitiveness Index (WKCI), за яким оцінюються конкурентні позиції 145 регіонів світу (63 із Північної Америки, 54 з Європи, 28 з Азії та Океанії). Особливість даного аналізу – виокремлення тих регіонів, які досягли найвищих результатів у своїй економічній діяльності (головний критерій – ВВП на душу населення в регіоні). Основний акцент у структурі WKCI ставиться на оцінку регіонального інтелектуального потенціалу (людських та інтелектуальних ресурсів, стійкості системи науки й освіти). За результатами аналізу 2010 року, серед 10 регіонів – лідерів 8 позицій зайняли регіони США, 1 – Швеції, 1 – Японії. Ці результати свідчать про значне випередження інтелектуального розвитку регіонів США порівняно з європейськими регіонами (регіони ЄС отримали 11 позицій серед перших 50 регіонів – лідерів).

Існує також сукупність альтернативних методик оцінки конкурентних позицій національних регіонів, що доповнюють попередню методику. Трифакторна модель оцінки конкурентоспроможності регіонів (вхідні потоки – результуючі потоки – наслідкові потоки) – основа розрахунків у Великій Британії, впроваджена науковцями Huggins Associates (проводиться оцінка 12 британських регіонів рівня NUTS-1). За фінською методикою, конкурентоспроможність регіонів оцінюється з позицій розвитку чотирьох основних напрямків: людського потенціалу, інноваційності, ступеня концентрації виробництва, доступу до основних транспортних вузлів та зовнішніх ринків. Особливістю даного підходу є деталізація найвпливовіших факторів конкурентоспроможності. За хорватською методикою 135 індикаторів, що характеризують рівень конкурентоспроможності національних регіонів, об'єднані у 8 підгруп та створюють два великих блоки – бізнес-середовище (бізнес-інфраструктура, демографічна ситуація, освіта, інфраструктура та державний сектор) і бізнес-сектор (інвестиції та тенденції підприємництва, рівень розвитку підприємництва, економічні результати – рівень, економічні результати – тенденції).

В американській моделі оцінки конкурентоспроможності регіонів увага концентрується на інноваційному секторі (крім загального індексу розраховуються деталізовані показники розвитку сектора high-tech). Розрахунок індексу конкурентоспроможності американських штатів має дві основні мети: перша – виявлення конкурентних переваг окремих територій, друга – розрахунок результуючого показника реальних доходів населення, який знаходиться у прямій кореляційній залежності від рівня конкурентоспроможності штату.

Інтегральний показник конкурентоспроможності регіонів в США формується з 8 субіндексів, у яких всі показники трансформуються в оцінку за 10-бальною шкалою (0 – найгірше значення показника, 10 – найкраще). У структурі субіндексів отримані коефіцієнти мають однакову питому вагу. Інтегральний показник конкурентоспроможності – це середнє арифметичне субіндексів, які нормалізуються в діапазоні за 10-бальною шкалою.

Окрім розглянутих методик, у сучасній світовій практиці застосовується ще низка індикаторів та оцінок для аналізу конкурентних переваг національних

регіонів. Загалом вибір того чи іншого методу обумовлюється метою аналізу, що визначає кількість та характер індикаторів для розрахунку інтегрального показника, формує систему факторів, які будуть враховуватись при аналізі й певною мірою впливає на структуру первинної інформації.

Список літератури

1. Антонюк Л.Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізм реалізації: Монографія. – К.: КНЕУ, 2004. – 275 с.
2. Бурдяк О.В. Конкурентоспроможність регіонів як необхідна передумова зростання конкурентоспроможності країни: (Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція „Сучасність, наука, час. Взаємодія та взаємовплив”) [Електронний ресурс] // Режим доступу: intkonf@gmail.com.
3. Ларіна О. Міжнародний досвід оцінки регіональної конкурентоспроможності [Електронний ресурс] // Збірник наукових праць „Економічний аналіз”. – 2001. – № 8. – Режим доступу: econa.at.ua/Vypusk_8/p1/larina.pdf.
4. Чепурна О. П. Деякі аспекти оцінки конкурентоспроможності суб’єктів господарювання / О. П. Чепурна // Вісник СевНТУ. Вип. 98: Економіка і фінанси. – 2009. – С. 180-185.

УДК 378 (1-772)

ПОДГОТОВКА СПЕЦИАЛИСТОВ В ОБЛАСТИ УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТАМИ КАК ЗАЛОГ УСПЕХА РАЗВИТИЯ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ

студенты 1 курса, группа ББИ-101 Ключук А.Ю., Мачин А.О.
ФГБОУ ВПО «Поволжский государственный университет сервиса» (ПВГУС)
г. Тольятти

Научный руководитель Чупина Екатерина Евгеньевна

Управление проектами все более и более внедряется в нашу повседневную деятельность и в этом есть резон, ведь проектное мышление гораздо эффективнее, чем мышление шаблонное. Когда определен результат, а не процесс, мы свободны в выборе путей достижения результата, можем использовать совершенно новые средства и решения, а не только традиционные. Существуют проекты в различных областях и разного уровня. Особо значимы проекты в образовании. Можно привести примеры проектов государственного уровня: национальный проект «Образование», реализация которого ведется с 2006 года, Педагогическая ассамблея, прошедшая в Санкт-Петербурге и утвердившая национальную образовательную программу «Наша новая школа». Вышеназванные инициативы обозначили следующие задачи развития образования, а именно: инновация в образовании, развитие бизнес-образования, дистанционное обучение, интернетизация образования, переход на новые образовательные стандарты и внедрение передовых информационных

технологий, распространение новых наук знаний и умений, а также на создание современных методов решения различных задач во всех сферах экономической жизни.

В рамках решения данных задач, в ведущих вузах России, в том числе в Поволжском государственном университете Сервиса, уделяется особое внимание изучению дисциплин управления проектами при подготовке специалистов по направлению бизнес-информатика.

Проектный принцип способствует созданию совершенно новых проектов, ориентированных на улучшение образования и организации собственного строя подготовки высококлассных кадров. Одним из примеров таких нововведений может являться внедрения методологии и средств управления проектами.

Методология и средства управления проектами широко используются во всех сферах целенаправленной и проектно-ориентированной деятельности, в том числе и в государственном управлении развитых стран. На рубеже XX-XXI веков передовые страны мира (США, Япония, Германия и т.д.) все чаще используют в рядовой деятельности методы и средства управления проектами[1]. К примеру, в США практически у каждого чиновника имеется на компьютере набор стандартных пакетов программ, отслеживающих ход исполнения проектов, которые он использует для реализации, как различных федеральных программ, так и для результативного осуществления внутренних управленческих функций.

Управление проектами сегодня — один из важнейших механизмов рыночной экономики. Например, в Германии все передовые машиностроительные и инвестиционно-строительные программы претворяются в жизнь с помощью данных методик. В России же — не больше 1,5-2% от общего количества. Между тем, совокупность методов и инструментария управления проектами позволяют значительно урезать расходы и оптимизировать труд, необходимый для осуществления программ.

На сегодняшний день главным организатором и координатором введения управления проектами в РФ является СОВНЕТ – Российская ассоциация управления проектами, основанная в 1990г.

С 1991 г. ассоциация СОВНЕТ является национальной российской организацией в составе Международной ассоциации управления проектами – IPMA (Цюрих, Швейцария).

IPMA зарегистрирована в 1965 г. в Швейцарии как некоммерческая, профессиональная организация, которая ставит перед собой задачу укрепления технологий управления проектами во всем мире[3]. Однако в России глубокое изучение проектного подхода началось лишь после 90-х годов, т.к. в период планово-распределительной экономики и административно-командной системы руководства государством оно не считалось необходимым.

Развитие проектных методов в России, также как и в других странах, своими корнями уходит в период индустриализации 30-х годов. В это же время (30-90 гг.) в данной области на мировом уровне были накоплены необходимые опыт и знания, было многое достигнуто, но, к сожалению, не применено в экономике нашего государства. Резкий скачок управление проектами получило в России в период перестройки, а именно от локального использование инструментария управления

проектами до создания интегрированных систем управления проектно-ориентированными компаниями и программами. Действия правительства РФ по оздоровлению экономики привели к тому, что Россия смогла корректно интегрироваться в мировую экономическую систему, что привело к росту потенциала и улучшению качества жизни. По экспертной оценке, применение принципов управления проектами в течение 2-3 лет значительно увеличит эффективность российской экономики, ускорит решение ряда задач, таких как: улучшение результативности от распределения государственного имущества и бюджета, повышение прозрачности государства, в т.ч. бюджетных процессов, обеспечение инновационной направленности Российской экономики, а также экономию природных ресурсов. Применение новейших управленческих технологий станет следующим, важнейшим шагом в дальнейшем развитии российского бизнеса и общества, в повышении эффективности управления государством и государственной собственностью. По оценкам ведущих международных и российских экспертов широкое применение современных технологий управления проектами позволит в целом повысить эффективность экономики страны как минимум на 15-20%. Что позволит, форсировано перейти от скачкообразного развития страны к целенаправленному планомерному развитию, от локальных усовершенствований к интегральным, более глубоким и широкомасштабным.

Руководители ряда компаний-лидеров отраслей ИТ, нефтегазовой промышленности, строительства, энергетики и т.д., а также нескольких государственных компаний применяют проектные принципы для стратегического выстраивания деятельности бизнеса. В России существует целый ряд успешных примеров внедрения проектного подхода в частных компаниях и на предприятиях со значительной долей государственной собственности. В первую очередь это высокотехнологичные компании, такие как: РИА «РосБизнесКонсалтинг» и Integrated Business Systems (IBS), НК «ЮКОС», холдинг Ланит и др. Использование инструментов управления проектами позволило данным компаниям снизить затраты на проекты в размере 25-30%.

Основной залог успеха в любой деятельности – это кадровое обеспечение. Особое внимание следует уделить повышению квалификации и переподготовке руководящих кадров, обучению принципам проектного мышления[4].

Дальнейшее социально-экономическое развитие России во многом будет зависеть от уровня развития и профессионального применения инструментов и механизмов управления проектами, а значит и от количества подготовленных руководителей и специалистов, владеющих методологией и средствами проектного подхода. Поэтому на ведущее место выдвигается требование введения специальности «Управление проектами» в профессионально-квалификационный перечень и ВАК России.

Внедрение новых технологий подчас уравнивает шансы различных компаний; все чаще молодые компании за счет большей маневренности и слаженности работы команды обходят признанных лидеров, потерявших способность к оперативной адаптации к изменениям рынка. В связи с этим руководители российских компаний совершенно справедливо начали проявлять активный интерес к методам проектного управления, обеспечивающих им необходимую маневренность и гибкость при

руководстве. Внедрение проектных методов управления в организациях позволяет добиться реализации проектов в рамках выделенного бюджета, в установленные сроки и с соблюдением принятых норм качества. Но при увеличении количества проектов в компании, как правило, наблюдается спад в эффективности их реализации, поэтому сегодня остро востребованы информационные системы по управлению проектами, а так же грамотные специалисты-пользователи систем управления проектами.

Поэтому сегодня остро востребованы информационные технологии управления проектами, внедрение корпоративных систем управления проектами является вполне обоснованным.

В условиях современного бизнеса, характеризующегося высокой скоростью изменений внешней и внутренней среды, мобильностью, появлением новых разработок и продуктов, залогом успешности и конкурентоспособности компании является ее постоянное развитие, а значит применение передовых технологий управления.

Проектные методы управления как раз и являются одной из наиболее эффективных управленческих технологий, позволяющих максимально быстро осуществить адаптацию бизнеса к требованиям текущего дня. Каждый руководитель, заинтересованный в развитии своей компании, неизбежно приходит к пониманию необходимости разработки и внедрения корпоративной системы управления проектами (КСУП).

Касаясь же принципов построения комплексных систем автоматизации предприятий, в первую очередь хотелось бы отметить, что такая система не может быть создана в одночасье. Поэтому на всех этапах жизненного цикла системы - разработки, внедрения, развития и сопровождения - особенно важен выбор и определение ресурсов и ролей исполнителей работ.

В то же время технические решения должны полностью соответствовать открытым международным стандартам, что обеспечивает надежные гарантии эффективности и защиты капиталовложений в автоматизацию.

К системам управления, представляющим собой мощное средство планирования и контроля, позволяющим обеспечить масштабируемость системы управления в компании относится система управления «PRIMAVERA». Корпоративное управление, на базе системы Primavera дает исчерпывающую информацию обо всех проектах организации, начиная с укрупненных планов для высшего руководства и заканчивая детальными планами по проекту.

Исполнители на всех уровнях компании могут анализировать, записывать и передавать достоверную информацию, делать своевременные обоснованные выводы, соответствующие их задаче.

Именно поэтому в рамках изучения студентами дисциплины управления проектами уделяется изучению таких программных продуктов как Primavera от Oracle[2] и Microsoft Project Professional, а также международный опыт управления проектами PMBok[1]. Студенты учатся планировать и определять содержания проекта, оценивать длительность и затрачиваемые ресурсы операций, разрабатывать бюджет расходов, идентифицировать и качественно анализировать риски, а так же разрабатывать расписание проекта.

Программный комплекс Oracle Primavera применяется во многих областях, среди которых: архитектура, строительство, предприятия государственного сектора, нефтегазовый и энергетический секторы экономики, промышленное производство и др. Модули системы Primavera могут работать как обособленно для управления сроками ресурсами и затратами, так и в тесном взаимодействии с другими модулями и системами.

Важнейшими возможностями системы «Primavera» являются: формирование структуры проектов предприятия (EPS), определение структуры ответственных (OBS), определение ресурсов и ролей, структура декомпозиции работ (WBS), формирование бюджета, создание календарей, работа с целевыми планами, обновление, расчет расписания и выравнивание, суммирование проектов, извещения и показатели проекта, управление рисками, работа с документами, контроль проектов.

Внедрение Oracle Primavera позволяет оптимизировать использование всех видов ресурсов, снизить общую себестоимость реализации проекта, строго соблюдать сроки поставок и принимать обоснованные управленческие решения на основе актуальных данных. Решения Oracle Primavera обеспечивают полную прозрачность деятельности для руководства компании и значительно повышают уровень контроля внутри организации.

Работая с Microsoft Project Professional, студенты получают практические навыки в разработке различных планов и проектов, учатся разделять ресурсы по задачам, отслеживают возможный прогресс и анализируют объем стоимости работ. Так же работа с Microsoft Project Professional и Primavera способствует эффективному планированию расписания и управлению сроками проекта.

Изучение программного обеспечения способствует развитию профессиональных знаний навыков студентов - это развитие знаний в области управления интеграцией, содержанием, сроками, стоимостью, качеством, человеческими ресурсами, коммуникациями, рисками и поставками проекта.

Осваивая PMBok, студенты изучают международный опыт в области управления проектами.

Таким образом, подготовка квалифицированных специалистов становится залогом эффективного внедрения и использования информационных систем управления проектами и программами, что становится сегодня одним из ключевых инструментов достижения текущих и стратегических целей большинства компаний не только за рубежом, но и в России.

Список литературы:

1. Мазур И.И. Управление проектами. Учебное пособие для студентов, обучающихся по специальности «Менеджмент организации». 7-е изд., стер. Гриф МО РФ / И.И. Мазур, В.Д. Шапиро, Н.Г. Ольдерогге, А.В. Полковников.- М: Омега-Л, 2011— 875 с.
2. Планирование и контроль с использованием Primavera 6.0. Модуль “Project Management” [Текст]: учебное руководство / ПМСОФТ, Ред.: апрель 2008.-369 с.
3. Рассел Д. Арчибальд. Управление высокотехнологичными программами и проектами, Рассел Д. Арчибальд — М: ДМК Пресс, 2002. — 464 с.

4. Чупина, Е.Е. Виртуальная информационная интернет-лаборатория [Электронный ресурс] / Е. Е. Чупина // Компетентност. подход в высш. проф. образовании: теория, технологии, пробл. применения. - Тольятти : ПВГУС, 2010. - С. 161-164.

ПРО АВТОТРАНСПОРТНІ ПОСЛУГИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

к.е.н. Мірзосєва Т.В.
НУБіП України

Практично всі галузі національного господарстві в тій чи іншій мірі залежать від роботи автомобільного транспорту, зокрема, вантажного. А ефективна діяльність аграрного сектору взагалі неможлива без успішного розвитку автотранспортної сфери. В сучасних умовах розвитку посилюється роль автотранспортного обслуговування взагалі та в сільськогосподарському виробництві, зокрема. Набувають нового змісту економічні відносини між власниками транспортних засобів та їх замовниками.

Автотранспортне обслуговування – один з основних факторів, що забезпечує ефективне функціонування аграрного виробництва України. На долю вантажного автомобільного транспорту припадає близько 70% перевезень вантажів. Вітчизняний і світовий досвід свідчить, що аграрне виробництво неможливе без ефективного автотранспортного обслуговування, бо від нього значно залежить кінцевий результат діяльності даної сфери. На думку багатьох вчених, автотранспортне обслуговування – це не просто перевезення вантажів. Це діяльність сукупності транспортних одиниць з виконання перевезень та супутніх робіт і послуг, що не входять до процесу перевезення, але пов'язані з ним.

Завданням автотранспортного обслуговування є забезпечення сільськогосподарських товаровиробників якісними, своєчасними й відносно недорогими автотранспортними послугами, особливо у „пікові” періоди виконання сільськогосподарських робіт, що має гарантувати їх виконання та запобігання втратам продукції.

Вихідним пунктом у розгляді проблем і перспектив розвитку автотранспортного обслуговування є переосмислення та теоретичне обґрунтування сутності категорії „автотранспортна послуга”. Адже від того, як розуміється її суть, природа, специфічні особливості, залежить вибір напрямків розвитку транспортної галузі, формування науково-обґрунтованих рішень на макро- й мікрорівнях. Варто сказати, що роль послуг в економіці в останні роки помітно зросла і, ця сфера розвивається досить швидко. Протягом останніх двох десятиліть сфера послуг є найбільш перспективним сектором економіки, проте, не дивлячись на вивченість поняття „сфера послуг”, до цих пір немає загального визначення послуги.

Вивченню теоретичних і практичних питань щодо категорії „послуга” взагалі та в автотранспортній галузі, зокрема, присвячено праці багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених: Т.І. Корягіної, Н.Н. Внукової, Т. Хилла, О.М. Бурлакова, С.В.

Скибінського, М.Ф. Тріхунков, А.І. Малишева, А.І. Абрамова, І.М. Аксьонова, Ю.Ф. Волкова та інших. Поряд з тим, теоретичні аспекти розуміння категорії „автотранспортна послуга” як товару вимагають подальшого вивчення. Необхідним є поглиблення системного уявлення щодо категорії автотранспортна послуга як товару.

Насамперед треба відмітити, що існує повсякденне та наукове уявлення про обслуговування та послугу зокрема. В ужитку поняття „послуга” використовується в самому широкому значенні, при цьому передбачається дія, що приносить допомогу.

Що стосується наукового трактування цього поняття, то, насамперед, мають на увазі її ключове значення (*principium certitudinis*) – тлумачення сутності обслуговування як суспільно організованого економічного процесу.

Аналіз різноманітних трактувань, дозволив зробити узагальнення, що послуга – це процес задоволення потреби споживача, під час виконання якого виникають певні особливості. Це визначення безпосередньо стосується й автотранспортних послуг. Адже, в сучасних умовах транспортна послуга є ширшим поняття, ніж просто переміщення вантажів і є сукупністю операцій, певним процесом. Підтримуємо науковців [6, 4], які до послуг вантажного автомобільного транспорту відносять перевезення вантажів, навантажувально-розвантажувальні роботи, послуги зі зберігання вантажів, послуги з підготовки вантажів до перевезення, транспортно-експедиційні послуги та інші додаткові послуги.

Таким чином процес надання автотранспортної послуги складається з технологічно послідовних дій: підготовки й подачі рухомих транспортних засобів до місця знаходження вантажів, навантаження останніх у транспортний засіб, процес переміщення завантаженого рухомого транспортного засобу та його обслуговування в дорозі, розвантаження .

Безперечно перевезення вантажів є основним видом автотранспортних послуг, що, як правило, супроводжуються наданням інших послуг (навантаженням, розвантаженням, експедируванням і т.д.).

При цьому автотранспортним послугам, як і послугам, взагалі, притаманні певні особливості:

1) складність і специфіка автотранспортної послуги багато в чому полягає в тому, що це одночасно і дія, і результат – виробництво й реалізація є нерозривними у часі та просторі;

2) вона не відокремлена від процесу виробництва, тобто споживається в той же момент, що й виробляється;

3) поєднана з джерелом, що надає послугу (автомобілем);

4) не має речової форми (клієнти, купуючи послуги транспортного обслуговування, позбавлені можливості придбання у володіння чи користування яких-небудь матеріальних засобів);

5) не накопичується та не резервується; не підлягає перевірці перед покупкою;

6) характеризується непостійною якістю (якість транспортних послуг коливається у широкому діапазоні залежно від конкретних перевізників, їх наявної інфраструктури та матеріально-технічного забезпечення);

7) реалізується поза межами транспортного підприємства.

Автотранспортним послугам в аграрному секторі економіки в свою чергу притаманні свої специфічні ознаки. Найхарактернішою особливістю автотранспортних перевезень в аграрній сфері є їх сезонність, що зумовлюється сезонним характером сільськогосподарського виробництва. Через фактор сезонності важко сформувати автопарк оптимальних розмірів, рухомий склад якого був би задіяний цілорічно. На обсяги перевезень в аграрній сфері також впливає врожай сільськогосподарських культур. Як правило, неможливо завчасно визначити точний обсяг річних перевезень у зв'язку з тим, що врожайність з року в рік змінюється.

До особливостей автотранспортного обслуговування аграрної сфери належить й надзвичайно широка номенклатура вантажів. Фізико-механічні та агробіологічні особливості сільськогосподарських вантажів зумовлюють типи кузовів транспортних засобів і види перевезень, впливають на ступінь використання вантажопідйомності автомобілів і час їх простоїв під навантаженням-розвантаженням. У кінцевому результаті ці фактори впливають на продуктивність рухомого складу та собівартість перевезень.

Наведені особливості послуг необхідно враховувати в процесі їх проектування, створення й надання, оскільки вони позначаються на процесах виробництва, реалізації та споживання даного товару.

До того ж, як вірно зазначає А.І. Абрамов, продукція транспорту в умовах товарно-грошових відносин продається та купується, тобто виступає як товар і має вартість [1]. Підтримує цю думку й І.М. Аксьонов, який уточнює, що в сфері перевезень товаром, що продається на ринку, є послуги, а товар – це все, що може задовольнити потребу [2]. На основі узагальнень можемо стверджувати, що основним товаром в сфері вантажних перевезень є доставка вантажів до місця призначення.

Згідно з класичною економічною теорією товаром можуть бути як матеріальні, так і нематеріальні блага, в тому числі послуга. Товари та послуги виробляються з метою задоволення потреб споживачів. Товар має вартість (розмір абстрактної праці, яку суспільство визнає необхідною) і споживчу вартість (конкретна праця в її кількісному виразі). Споживча вартість товару – це його здатність задовольняти потреби людини. Цілком вірним є твердження Ю.Ф. Волкова, який говорить: „для того, щоб мати споживчу вартість, продукт не обов'язково повинний приймати форму речі, бути матеріальним благом. Споживчими вартостями є також послуги, що носять нематеріальний характер” [3, с. 45].

Транспортні послуги мають ту ж економічну природу і підчиняються тим же закономірностям, що й продукти інших галузей матеріального виробництва, не дивлячись на те виступають вони у вигляді самостійного продукту чи є продовженням процесу виробництва в сфері обігу. В зв'язку з вищевикладеним надалі будемо вважати автотранспортні послуги товаром.

Матеріальні блага та послуги задовольняють ті чи інші потреби як предмети особистого споживання або як засоби виробництва. Так, транспортні послуги задовольняють потреби в перевезеннях. Вартість виражає взаємовідносини між товаровиробниками з приводу порівняння затрат їх праці на виробництво благ і послуг, якими вони обмінюються. Вартість продукції на транспорті виступає у

вигляді вартості послуги. Грошовим виразом вартості на транспорті є не ціна, а тариф на перевезення, як результат взаємодії попиту, пропозиції та конкуренції.

На сучасному етапі розвитку ринку автотранспортних послуг вже створено конкурентне середовище. Різноманітність форм власності, різноманітність транспортних підрозділів породжує альтернативу у виборі перевізника, створюється конкуренція серед перевізників, що є необхідними умовами ринкових відносин.

Але проблемою поки що є відсутність збалансованої тарифної політики. Обґрунтовані тарифи є невід'ємною умовою ефективності транспортного обслуговування. Сільськогосподарським підприємствам необхідно володіти інформацією про тарифи для того, щоб до початку виробництва продукції визначати майбутні витрати на перевезення. Та ситуація змінюється. Все більше з'являється підприємств, які в своїй роботі застосовують економічно обґрунтовані стабільні тарифи на перевезення сільськогосподарських вантажів.

В умовах поступової нормалізації стану в сфері аграрного виробництва спостерігається зростання попиту на послуги вантажного автомобільного транспорту та формуються досить сприятливі умови для практичного створення ринку автотранспортних послуг. Транспортні формування як суб'єкти ринку продають свої послуги, утворюючи тим самим транспортний ринок, тому в умовах розвитку нових технологій вирощування та збирання сільськогосподарської продукції важливим є підвищення надійності автотранспортного обслуговування. Перевезення, як і будь-який товар, повинні бути якісними й відповідати певним вимогам, а саме: забезпечувати своєчасність перевезень та швидкість доставки вантажів, збереження їх товарних якостей, бути економічними тощо.

Отже, на сучасному етапі розвитку вітчизняна сфера автотранспортного обслуговування АПК має сприятливі умови для створення ефективного ринку послуг.

Список літератури

1. Абрамов А.И. Место транспорта в системе общественного производства / Абрамов А.И. – М.: Высшая школа, 1982. – 80 с.
2. Аксенов И.М. Основы маркетинга услуг в сфере пассажирских перевозок / Аксенов И.М. – К.: КМУГА, 1999. – 185 с.
3. Волков Ю.Ф. Социально-экономическое содержание обслуживающей деятельности / Ю.Ф. Волков // Экономика строительства. – 1998. – №8. – С. 42-52.
4. Малышев А.И. Экономика автомобильного транспорта. Учебник для вузов / Малышев А.И. – М.: Транспорт, 1983. – 336 с.
5. Пугачов М.І. Транспортне обслуговування сільськогосподарських підприємств / Пугачов М.І. – К.: Товариство „Знання України”, 2001. – 164 с.
6. Савин В.И. Перевозки грузов автомобильным транспортом: Справочное пособие / Савин В.И. – М.: Издательство „Дело и Сервис”, 2002. – 544 с.

УДК 338.146

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ

Гарасюк Д.М.

Аспірант кафедри прикладної статистики та економіки праці
Луцького національного технічного університету

Науковий керівник – д.е.н., проф. Л.М. Черчик

Анотація

Гарасюк Д.М. Сутність поняття конкурентоспроможності регіону. У статті окреслена актуальність регіональних проблем і розглянуто трактування поняття «конкурентоспроможність регіону».

Ключові слова: конкурентоспроможність регіону, регіон, конкуренція, конкурентні переваги.

Аннотация

Гарасюк Д.Н. Суть понятия конкурентоспособности региона. В статье характеризуется актуальность региональных проблем и рассмотрена трактовка понятия «конкурентоспособность региона».

Ключевые слова: конкурентоспособность региона, регион, конкуренция, конкурентные преимущества.

Summary

D.M. Garasyuk. The Essence of the Notion ‘competitiveness of the region’. It is characterized the significance of regional problems and analyzed the essence of the notion ‘competitiveness of the region’.

Key words: competitiveness of the region, region, competition, competitive advantages.

Поняття «конкурентоспроможність регіону» є важливим у сучасній ринковій економіці. Актуальність проблеми визначається наявністю значної кількості підходів до визначення сутності та змістовного наповнення терміна «конкурентоспроможність регіону». Проте рівень конкурентоспроможності регіону найчастіше визначається через конкурентоспроможність товарів та послуг. Поряд з дослідженням конкурентоспроможності окремих галузей та економіки країни в цілому, значну увагу варто приділити дослідженню конкурентоспроможності окремих регіонів. Усі вказані вище види конкурентоспроможності мають не лише теоретичне, а й практичне значення, так як знаходять своє відображення на конкретній території та в певному часовому вимірі.

Питанням конкурентоспроможності регіонів присвятили свої наукові праці багато видатних українських і закордонних вчених: П. Бєленький, І. Брітченко, В. Василенко, І. Вахович, В. Відяпін, А. Гавриленко, С. Гаврилюк, А. Гапоненко, В. Геєць, Н. Головченко, О. Головченко, О. Градінарова, Б. Данилишин, М. Долішній, О. Носирєв, Ю. Полунєєв, Т. Праченко, В. Сальников, В. Філонич та багато інших [2-11, 13-15, 19, 20, 22-24].

Проте існують істотні відмінності у рівнях розвитку регіонів країни, тому кожен окремий регіон самостійно окреслює свої конкурентні переваги. Зважаючи на це не існує єдиної універсальної методики визначення сутності та змістовного наповнення поняття регіональної конкурентоспроможності. Тому метою статті є висвітлення фундаментальних положень формування поняття «конкурентоспроможність регіону».

Перш ніж підійти до суті поняття конкурентоспроможність, звернемось до характеристики терміну «конкуренція». Поняття «конкуренція» пов'язане з такими поняттями як «риннок» і «товарне виробництво». Конкурентні відносини виникли одночасно з ринковими, проте перші теоретичні положення конкурентної боротьби були сформульовані лише в XVIII ст. прихильниками класичної політичної економії [1, с.17-20].

Етимологічно слово «конкуренція» походить від латинського «concurrentia» та означає «зіткнення», «суперництво». Надалі таке розуміння конкуренції удосконалювалось в напрямку більш точного визначення її цілей і способів ведення. Так, в марксистському трактуванні під конкуренцією розуміють «властиву товарному виробництву антагоністичну боротьбу між приватними виробниками за більш вигідні умови виробництва і реалізації товарів» [25, с. 38-40].

Конкурентоспроможність регіону формується в процесі становлення регіону як самостійного економічного суб'єкта конкурентних відносин та є одним із факторів його соціально-економічного розвитку.

Конкуренція регіону – це «багатовимірне поняття, яке враховує конкуренцію між регіонами однієї країни, конкуренцію із регіонами інших держав, конкуренцію макрорегіонів – об'єднань декількох країн» [16, с. 85].

Конкурентоспроможність регіону прямо залежить від конкурентоспроможності підприємств, розташованих у ньому. Але для того, щоб залучити і утримати на даній території прибуткові підприємства, необхідно створити привабливі умови. Тому в даному аспекті термін «привабливість регіону» є синонімом конкурентоспроможності.

Поняття конкурентоспроможності регіону тісно пов'язано з територіальною конкуренцією. З одного боку, існує конкуренція між певними видами діяльності або ринками, які діють на території, з іншого – конкуренція між характеристиками регіонів і їх соціальним капіталом, кваліфікованими кадрами тощо.

Тобто, конкурентоспроможність території – це «здатність збільшувати або, принаймні, утримувати за собою частку ринків достатніх для розширення і вдосконалення виробництв, для зростання рівня життя, для підтримки сильного і ефективного управління» [18, с. 180].

Визначення конкурентоспроможності регіону може бути сформульоване на основі поняття, запропонованого А. З. Селезневим: «конкурентоспроможність регіону – це обумовлене економічними, соціальними, політичними та іншими чинниками положення регіону і його окремих товаровиробників на внутрішньому і зовнішньому ринках ... , що адекватно характеризують такий стан і його динаміку» [21].

Економічні чинники формують конкурентоспроможність регіону як здатність забезпечити інвестиційну привабливість бізнесу та освоїти нові ринки з подальшою

реалізацією конкурентоздатних товарів та послуг за ринковими цінами, покрити витрати виробництва з метою досягнення максимального прибутку, утримувати позиції конкурента в середовищі інших суб'єктів економіки.

Соціальні чинники зумовлюють здатність конкурентоспроможного регіону формувати та підтримувати високі темпи росту доходів громадян та заробітної плати і забезпечувати належний рівень якості життя населення.

Комбінований підхід до сутності поняття конкурентоспроможності, що враховує і соціальні, і економічні чинники найбільш повно розкриває поняття «конкурентоспроможності регіону». Проте окреслені поняття варто розширити за рахунок політичних, національних і екологічних передумов і важелів, що також впливають на формування поняття та змістовного наповнення конкурентоспроможності регіону.

У доповненні до перелічених вище понять конкурентоспроможності регіону, треба врахувати не менш важливі чинники, такі як імідж регіону; безперервне відтворення інновацій і сприйнятливість території до нових товарів і послуг, екологічний стан [18, с. 180].

Окрім перерахованих вище чинників, на рівень розвитку регіону впливає ряд факторів, які, в основному поділяються на позитивні та негативні. До позитивних факторів відносимо інновації, інвестиції, людські та природні ресурси, розвинута інфраструктура, капітал.

Негативні чинники проявляються через нерозвинуту інфраструктуру, слабе регіональне управління, відтік капітальних інвестицій, відсутність впровадження інновацій, падіння підприємницької активності підприємств, установ, організацій та суб'єктів підприємницької діяльності тощо [3, с. 68].

Ряд провідних науковців виділяє базові фактори конкурентоспроможності регіону, які визначаються через такі показники як освіта, професійна підготовка працівників, мотивацію до праці тощо, які розглядаються через посередництво інвестицій у соціальну інфраструктуру, а саме охорону здоров'я, професійну освіту, соціальне забезпечення, сферу культури, туристично-рекреаційну сферу [12, с. 33].

Сучасна конкурентоспроможна економіка неможлива без такого фактора як висококваліфікована, гнучка та мобільна робоча сила, яка в змозі виконувати певні виробничі та творчі завдання. Тому логічним є висновок, що руйнування соціальної інфраструктури призводить до зниження конкурентоспроможності окремих індивідів, впливу молодих кадрів, а в кінцевому випадку – до зниження конкурентоспроможності регіону [17, с. 19-20].

Ось чому перспективними та актуальними є подальші дослідження факторів забезпечення і механізмів формування конкурентоспроможності регіонів за рахунок посиленого впливу не лише економічних, а й суспільних і соціальних чинників.

Таким чином, об'єднавши все вище згадане, можна дати визначення поняттю «конкурентоспроможність регіону» – здатність стабільно виробляти та споживати товари та послуги за ринковими цінами в умовах «здорової» конкуренції, забезпечувати високий рівень життя населення та екологічного благополуччя території.

Дослідження сутності поняття конкурентоспроможності регіону як економічного явища з часом стає все більш актуальним. Конкурентоспроможність

регіону – це динамічне явище, яке постійно варіюється під впливом різноманітних факторів та чинників. Ось чому актуальними є подальші розвідки сутності та змістовного наповнення поняття «конкурентоспроможність регіону» та розробка єдиної методики механізмів забезпечення та оцінки конкурентоспроможності регіону.

Список літератури

1. Базилюк Я.Б. Конкурентоспроможність національної економіки: сутність та умови забезпечення : [Монографія] / Я.Б. Базилюк. – К., 2002. – 130 с.
2. Беленький П.Ю. Дослідження проблем конкурентоспроможності / П.Ю. Беленький // Вісник НАН України. – 2007. – № 5. – С. 34-38.
3. Брітченко І.Г. Концепти визначення конкурентоспроможності регіону / І.Г. Брітченко, Е.Ф. Югас // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. – 2011. – Спецвипуск 33. Частина 4. – С. 67-71.
4. Василенко В. Методологія економічної діагностики регіонів / В. Василенко // Економіка України. – 2009. – № 9. – С. 4-17.
5. Вахович І. Дослідження ендогенної складової в еволюції концептуальних засад територіального комплексу [Електронний ресурс] // І. Вахович, М. Забелюк. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekfor/2011_2/13.pdf
6. Видяпин В.И. Региональная экономика: [Учебник] / [под. ред. В.И. Видяпина, М.В. Степанова]. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 666 с.
7. Гавриленко А.В. Підвищення конкурентоспроможності туристичних підприємств і туристичної галузі України [Електронний ресурс] / А.В. Гавриленко, В.О. Морозова. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/ejournals/PSPE/2010_1/Morozova_110.htm – Назва з екрану.
8. Гаврилюк С.П. Конкурентоспроможність підприємств на ринку туристичних послуг : дис. на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук : спец. 08.06.02 / Гаврилюк Світлана Павлівна. – Київ, 2001. – 285 с.
9. Гапоненко А.Л. Стратегия социально-экономического развития / А.Л. Гапоненко. – М., 2006. – 188 с.
10. Головченко Н.З. Формування механізмів підвищення конкурентоспроможності курортно-рекреаційного комплексу регіону : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук : спец. 08.00.05 / Головченко Наталія Зіновіївна. – Одеса, 2—8. – 20 с.
11. Головченко О.М. Формування механізмів стабільного розвитку регіону: Монографія / О.М. Головченко. – Одеса: Фенікс, 2009. – 424 с.
12. Гончарук Т.І. Конкуренція і конкурентоспроможність: зміст і розвиток у перехідній економіці : [Монографія] / Т.І. Гончарук. – Суми: ВВП Мрія-1 ЛТД, УАБС, 2003. – 60с.
13. Градінарова О.О. Рефлексивне управління конкурентоспроможністю туристичних підприємств : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук : спец. 08.00.04 / Градінарова Орина Олександрівна. – Донецьк, 2009. – 20 с.
14. Данилишин Б. Україна в міжнародних рейтингах сталого розвитку / Б. Данилишин, О. Веклич // Економіка України. – 2008. – № 7. – С. 13-23.

15. Долішній М. І. Регіональні проблеми економічного і соціального розвитку України / М.І. Долішній. – К., 1991. – С. 43. – (Препринт наукової доповіді).
16. Економічна енциклопедія / [Під. ред. Л. Воронович]. – К.: Видавничий центр «Академія». – 2000. – 1350 с.
17. Конкурентоспроможність робочої сили в системі соціально-трудових відносини : Монографія / [Д.П. Богиня, Г.Т. Куліков, Л.С. Лісогор та ін.]. – К.: НАН України, Інститут економіки, 2003. – 214 с.
18. Нечай О.О. Оцінка конкурентоспроможності регіону / О.О. Нечай // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2010. – С. 179-184.
19. Полунєєв Ю. Технологія економічного прориву: конкурентоспроможність країни та визначення пріоритетів / Ю. Полунєєв // Монітор конкурентоспроможності. – 2008. – № 2. – С. 8-11.
20. Сальников В.А. Конкурентоспособность – текущее состояние и перспективы / В.А. Сальников, Д.И. Галимов // Проблемы прогнозирования. – 2006. – № 2. – С. 55-82.
21. Селезнев А.З. Конкурентные позиции и инфраструктура рынка России / А.З. Селезнев. – М.: Юность, 1999. – 384 с.
22. Стратегічні виклики ХХІ століття суспільству та економіці України : В 3 т. / [За редакцією академіка НАН України В.М. Геєця, академіка НАН України В.П. Семиноженка, чл.-кор. НАН України Б.Є. Кваснюка]. – К.: Фенікс, 2007. – Т. 3. Конкурентоспроможність української економіки. – 556 с.
23. Філонич В.С. Фактори та передумови формування конкурентоспроможності регіонів / В.С. Філонич, Т.О. Праченко. – К.: НАУКА, 2007. – 348 с.
24. Філонич В.С. Фактори та передумови формування конкурентоспроможності регіонів / В.С. Філонич, Т.О. Праченко, О.О. Носирєв // Вісник МСУ. Серія «Економічні науки». – 2008. – № 5. – С. 36-42.
25. Юданов А.Ю. Конкуренция: теория и практика : [учебное пособие. 2-е издание, исправленное и дополн.] / А.Ю. Юданов. – М.: Тандем, 1998. – 381 с.

УДК 330.101+ 378. 091(73)

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВИЩОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ: ПРИКЛАД США

Дуб Б. С

Дніпропетровська державна фінансова академія

Науковий керівник: к. е. н., доцент Педько А. Б.

Анотація. У статті розглянуто ключові особливості американської економічної освіти, виділено відмінності від вітчизняної системи. Проаналізовано окремі методики, що є запозиченими з США і застосовуються в українській підготовці

фахівців економічно-фінансового профілю. Визначено важливість іноземного досвіду в галузі економічної освіти в умовах глобалізації.

Ключові слова: економічна освіта США, підготовка фахівців-економістів, професійна компетентність, активне навчання, case-study, фінансово-економічна галузь.

Аннотация. В статье рассмотрены ключевые особенности американского экономического образования, выделены отличия от отечественной системы. Проанализированы отдельные методики, которые являются заимствованными из США и применяются в украинской подготовке специалистов экономически-финансового профиля. Определена важность зарубежного опыта в области экономического образования в условиях глобализации.

Ключевые слова: экономическое образование США, подготовка специалистов-экономистов, профессиональная компетентность, активное обучение, case-study, финансово-экономическая отрасль.

Annotation. The article considers the key features of the American economic education, it has highlighted the differences from the national system. Analysis of some techniques that are borrowed from the U.S. and used in the preparation of Ukrainian specialists of the economic and financial profile. It determined the importance of international experience in the field of economic education in the context of globalization.

Key words: economic education of U.S., trained economists, professional competence, active learning, case-study, financial and economic sector.

Актуальність проблеми та її зв'язок з важливими науково-практичними завданнями. Економічна освіта в умовах ринкової економіки має дуже важливе значення для підготовки компетентних фахівців. В умовах реформування вищої освіти України особливо актуальним є вивчення досвіду країн з розвиненою ринковою економікою, які пройшли значний шлях розвитку. Аналіз поступу системи економічної освіти цих країн необхідний для визначення рекомендацій для України. А вивчення досвіду економічної освіти США цікаве передусім тим, що ця країна вважається однією з найбільш демократичних у світі.

Аналіз останніх наукових досліджень з досліджуваної проблеми та визначення питань, що не вирішені. Публікації з приводу вивчення зарубіжного досвіду завжди проблематично навіть знайти. Адже нелегко підібрати першоджерела на мові оригіналу, дослідження вітчизняних вчених з даної тематики або відсутні зовсім, або носять лише фрагментарний характер. Але нині все ж є можливість почитати іноземних авторів і вітчизняні вчені почали вивчати зарубіжний досвід.

Проведений аналіз існуючих досліджень показав, що подібна тематика (вища освіта) аналізується науковцями переважно у розрізі підготовки лише педагогічних кадрів. Тобто зарубіжний досвід організації навчання у вищій школі вивчається майже виключно педагогами і зрозуміло, акцентується увага на підготовці учителів в іноземних вузах, зокрема США.

Актуальні новини та опис новітніх проектів у галузі освіти представлено на сайтах [1,2]. Найповнішими щодо аналізу аспектів організації освітньої системи США вважаємо роботи

У роботі Ігнатюк [6] не робиться наголос на якійсь окремій спеціалізації, але достатньо повно охарактеризовано головні напрямки освітньої системи США, визначено ключові аспекти та нововведення, охарактеризовано міждисциплінарний підхід та індивідуалізацію навчання. Стаття [7] описує вищу економічну освіту у Німеччині, США, Японії та Китаї. Автор виокремлює переваги та недоліки, що є особливо цінним.

Тарасова О. В. [9] також не зупиняється окремо на якомусь напрямі підготовки, зазначаючи найвідоміші університети, державну програму підтримки досліджень, класифікуючи вищі навчальні заклади тощо, тобто надається загальна характеристика.

Войнаровська [5] та Огнівко [8] є тими авторами, що зосередили свою увагу саме на підготовці відповідно бакалаврів та магістрів економічного профілю у США. Роботи цікаві тим, що виокремлено напрям підготовки (немає загальної характеристики, описових моментів про всі спеціальності) і проаналізовано певний етап отримання вищої освіти економічної спеціалізації. Вони є найближчими даної статті.

Мета роботи визначається необхідність висвітлити головні особливості вищої економічної освіти в США і охарактеризувати процес підготовки фахівців фінансово-економічного профілю.

Викладення основного матеріалу дослідження з науковим авторським обґрунтуванням отриманих результатів. Сучасні процеси в світі: глобалізація, посилення взаємозалежності країн, підвищення престижності вищої освіти, формування економіки знань, впровадження інформаційних технологій в усі сфери життєдіяльності — ще раз підтверджують важливість отримання якісної освіти і знань, необхідних і на практиці.

Це твердження можна застосувати в тому числі і до підготовки фахівців фінансово-економічного профілю, адже освіта у цій сфері має відповідати потребам суспільства, відповідати на глобальні виклики сучасності і готувати до вирішення економічних проблем як на макро-, так і мікрорівні.

У будь-якому питанні вивчення зарубіжного досвіду є одним із способів формування власних концепцій і канонів. Це особливо яскраво спостерігається в сучасній освіті: підручники визнаних авторитетів у галузі економіки, менеджменту, фінансів стають головними при вивченні певної профільної дисципліни; вузи по всій земній кулі розробляють навчальні програми з урахуванням програм найбільш престижних і відомих університетів і т. д.

Саме тому вивчення основних принципів підготовки майбутніх фахівців дуже важливе і вимагає наукового підходу. Подальший аналіз буде присвячений опису й аналізу економічної освіти в США.

Стандарти освіти в США поділяють сукупність навчальних дисциплін на чотири головних розділи: базові економічні принципи, мікроекономіка, макроекономіка і загальноекономічні поняття. При цьому перевага віддається вивченню мікроекономічних аспектів функціонування економічної системи [5].

Загальна система економічної освіти включає в себе спеціалізовані класи, профільні коледжі, вищі навчальні заклади. Спершу у студентів є можливість отримати ступінь бакалавра, далі магістра, і продовжити навчання для отримання ступеня доктора філософії з економіки.

Зараз зросла популярність бізнес-шкіл (які в принципі не є складовими частинами теоретичної економічної освіти, тому що дають більш практичні навички [3]) і спеціальних курсів, також значною стала престижність освіти в сфері бізнесу і фінансів.

Але в 1980-х роках спостерігалось протилежне явище: при проведенні соціологічного дослідження, тільки 40% респондентів змогли правильно відповісти на питання економічної тематики. Аналітики стверджують, якщо раніше працівник міг обійтися без знань азів економічної теорії, то зараз не тільки для загального розвитку, але і для глибинного розуміння світових процесів знання ключових моментів економічної науки необхідно кожному.

Особливістю американської системи економічної освіти є повсюдне застосування так званого «активного навчання»: тобто періодично студент сам виявляє себе в ролі викладача, навчаючи менш досвідчених, проводячи заняття у коледжі при вузі чи самостійно організовуючи певні освітні заходи.

Подібні методи навчання нещодавно розпочали застосовуватися в Україні: студентам не часто, але дозволяється самостійно організувати заняття у бажаній формі – вони висувають власні ідеї щодо теми заняття, влаштовують мультимедійні презентації, дискусії, ділові ігри. При чому може бути також ведучий заняття, тобто замісник викладача (звісно за його присутності в аудиторії).

Між викладачем і студентом немає бар'єру, міжособистісне спілкування йде на рівних, також проводяться не окремими заняттями лекції-семінари, а обговорення і подача нового матеріалу відбувається одночасно на одному занятті. І дійсно при такому підході необхідно ретельно готуватися, щоб бути ознайомленим з різними аспектами питання, активно брати участь в дискусіях. Також нинішня популярність використання мультимедійних технологій у навчальному процесі прийшла в пострадянські країни з США.

Ключовим моментом також є широке використання Інтернету під час навчання фахівців економічного профілю: створюються веб-сайти не тільки вузу, але і департаментів з вивчення окремих дисциплін, випускаються онлайн-підручники, розробляється програмне забезпечення для розв'язання економічних задач онлайн, проводяться вебінари і т. п.

Також останнім часом в Росії і Україні почали використовувати давно відому в США методику викладання та вивчення економіки: case-study, що передбачає аналіз практичних ситуацій та вирішення проблемних питань. На відміну від країн СНД, де основним видом роботи студентів є виконання величезної кількості контрольних, самостійних, індивідуальних, в США зазвичай пишеться одне або декілька творчих завдань в залежності від досліджуваної дисципліни. Можлива вільна варіація кількості предметів і тривалості їх вивчення (як правило, визначені ліміти все ж встановлюються університетом самостійно). При складанні індивідуальних навчальних планів і програм, до уваги беруться новітні тенденції на світовому

ринку, залучаються потенційні роботодавці для впровадження найважливіших практичних елементів у навчання майбутніх фахівців економічного профілю.

Вся система освіти націлена на визначення професійної компетентності майбутніх економістів, яка складається з:

- компетенції у сфері економічної діяльності (економічне мислення, володіння методами економічного аналізу і проектування економічної діяльності, наявність системного уявлення про структуру та тенденції розвитку вітчизняної і світової економік, знання принципів прийняття та реалізації економічних і управлінських рішень на мікро-та макрорівні, створення і розвиток власної економічної позиції і т.д.);
- компетенції в інших галузях професійної діяльності (система знань з фінансів, маркетингу, аудиту, міжнародної економіки, права, менеджменту і т.д.);
- інформаційна компетенція (ефективне застосування інформаційних технологій та відповідних програм);
- комунікативна компетенція (знання ділового етикету та основ конфліктології, толерантності до існування інших поглядів, ефективна групова взаємодія, позитивна установка щодо себе і оточуючих тощо);
- компетенція в області самовизначення і саморегуляції особистісних якостей (адекватна самооцінка, впевненість у собі, самоконтроль, самоефективність, високий рівень мотивації до досягнень, визнання необхідності неперервної освіти протягом життя і т.п.) [4].

Перевагою вищої економічної освіти США є забезпечення доступу до її елементів всім бажаючим підвищити свій професійний рівень під девізом «безперервна освіта протягом життя». Характерною рисою є співробітництво освітніх установ, виробництва та бізнесу [2, с. 94-96].

Американський досвід підготовки економістів корисний для підвищення якості економічної освіти, зокрема, шляхом використання провідних підходів до підготовки фахівців з економіки, але неодмінно з урахуванням особливостей країни, впровадження заходів інтернаціоналізації навчального процесу у вітчизняних вищих навчальних закладах та підвищення ролі сучасних інформаційних технологій в системі економічної освіти.

Висновок. Таким чином, економічна освіта в Сполучених Штатах Америки має комплексну структуру і орієнтується на вимоги ринку праці та потреби певної соціальної та економічної інфраструктури. Тенденцією є дедалі більше зростання популярності вищої економічної та бізнес-освіти; прагнення і вузів, і держави зробити її доступнішою. Характерним моментом є те, що сучасна економічна освіта на пострадянських теренах поступово трансформується внаслідок Болонського процесу, глобізаційних викликів та міжкультурному спілкуванню. І врахування найкращих моментів зарубіжного досвіду економічної освіти при реформуванні і вдосконаленні власної освітньої системи є одним із ключових завдань. Треба адаптувати найвизначніші здобутки до національних особливостей, врахувати тимчасові труднощі і розробити власну модель побудови системи економічної освіти, щоб готувати власних фахівців найвищого класу.

Список використаних джерел:

1. American Association of State Colleges and Universities [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aascu.org/> .
2. American Council on Education [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.acenet.edu> .
3. Paul Danos. Changing with the times. Business education must transform in response to global business needs / Paul Danos // Business India. – October 4-17, 2010. – P. 128.
4. Беньковська Н. Б. Формування професійної компетентності майбутнього економіста в економічній освіті // Наука і освіта. – 2011. – № 6. – С. 24.
5. Войнаровська⁰. Н. Перспективи застосування американського досвіду підготовки бакалаврів з економіки у вітчизняних вищих навчальних закладах [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pippo/2010_5/Voynar.htm
6. Ігнатюк О. А. Особливості підготовки сучасних фахівців у системі вищої професійної освіти США [Текст] / О. А. Ігнатюк // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2011. – № 1. – С. 55- 64.
7. Набока О. Стан та основні напрями розвитку економічної освіти за рубежом [Текст] / О. Набока // Гуманізація навчально-виховного процесу.– 2010. .– Випуск L. .– С. 91-100.
8. Огнівко Л. В. Професійна підготовка магістрів економічного профілю у вищих навчальних закладах США [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Znpkhist/2011_3/11olvnzs.pdf
9. Тарасова О. В. Вища освіта в США: сучасний стан та пріоритети розвитку // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2011. – № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadps/2011_3/11tovspr.pdf

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ РЕГІОНІВ

к.е.н. Гуцул Т.А.

Національного університету біоресурсів і природокористування України

Сучасне суспільне виробництво відбувається з постійним поглибленням територіального поділу праці. При цьому територіальна структура національної економіки стає складнішою, посилюється її регіональна складова, яка викликає формування економічних районів різних рівнів.

Економічне районування - це науково обґрунтований поділ країни на економічні райони, що склалися історично або формуються в процесі розвитку продуктивних сил на основі суспільного поділу праці. У процесі економічного районування здійснюється систематизація інформації про територіальну організацію господарства та територіальні особливості соціально-економічного життя країни. Основною ланкою економічного районування є економічний район.

Практичне значення економічного районування заключається в тому, що воно сприяє більш повному використанню природних, трудових і матеріальних ресурсів, підвищенню ефективності виробництва, раціональному управлінню господарським комплексом і соціально-культурним розвитком регіонів.

Економічний район - це географічно цілісна територіальна частина народного господарства, яка має свою виробничу спеціалізацію, міцні внутрішньо-економічні зв'язки і нерозривно зв'язана з іншими частинами суспільним територіальним поділом праці.

Він розглядається як цілісна складна територіальна система продуктивних сил, що виступає складовою частиною господарського комплексу країни і виконує певну функцію.

Економічний простір країни різниться наявністю природних ресурсів, рівнем економічного розвитку й рівнем життя населення та включає ряд територій з особливими аномаліями. У теорії регіональної економіки такі особливі території прийнято називати проблемними районами або регіонами.

За Гранбергом проблемне економічне районування охоплює відсталі (слаборозвинуті), депресивні, кризові та прикордонні регіони, показники соціально-економічного розвитку яких гірші від аналогічних середніх по країні. Ці регіони не можуть самостійно розвиватися, їм потрібна державна підтримка (програми).

Не існує єдиного універсального підходу до визначення критеріїв, згідно яких район можна класифікувати як проблемний. Основними якісними ознаками проблемних регіонів є:

- кризовий стан території регіону, що створює загрозу соціально-економічному становищу в країні, політичній стабільності, екологічній рівновазі;
- наявність ресурсного потенціалу (виробничого, науково-технічного, трудового, природного), використання якого важливе для національної економіки;
- особливе значення геополітичного й гео економічного положення регіону для стратегічних інтересів країни;
- нестача у регіоні власних фінансових ресурсів для розв'язання проблем загальнонаціонального й світового значення.

В регіональній економіці виділяють два основних підходи до виділення проблемних регіонів. Перший - оцінка регіонів за ступенем гостроти найважливіших проблем.

За цим підходом до кризових регіонів відносять:

- райони, які підлягли руйнівному впливу природних або техногенних катастроф;
- райони, у яких мають місце широкомасштабні суспільно-політичні конфлікти, що викликають руйнацію накопиченого економічного потенціалу і значні розміри змушеної еміграції населення;
- райони, де рівень економічної кризи може зумовити необоротність соціальних і політичних деформацій.

Другий підхід до проблемного районування орієнтований на політику цілеспрямованого оздоровлення регіонів. Головними типами проблемних регіонів є відсталі (слаборозвинуті) й депресивні.

До відсталих районів відносять ті, що мають традиційно низький рівень життя у порівнянні з основною масою регіонів країни. Для них характерні низька інтенсивність господарської діяльності; слабкий науково-технічний потенціал; малорозвинута соціальна сфера.

Дуже часто ситуація в цих регіонах обтяжується економічними, кримінальними, етнічними, політичними проблемами. Межа, яка відокремлює відсталі регіони від основної частини регіонів, у принципі, не може бути однозначною. Багато чого залежить не тільки від регіональної диференціації, але й від можливості держави у наданні реальної підтримки найбільш слабким регіонам.

Верховною Радою України прийнятий Закон "Про стимулювання розвитку регіонів" (від 25.06.2009, №1562-VI). У цьому Законі депресивними визначаються:

- регіони, у яких протягом останніх п'яти років найнижчі показники валової додаткової вартості на одну особу;
- промислові райони, у яких протягом останніх трьох років найвищі середні показники рівня безробіття, зайнятості в промисловості й найнижчий обсяг промислового виробництва на одну особу;
- сільські райони, у яких протягом останніх трьох років найнижча щільність сільського населення, природний приріст населення й висока частка зайнятих у сільському господарстві;
- міста обласного значення, у яких протягом останніх трьох років найвищі середні показники рівня безробіття, зокрема довгострокового, і найнижчий рівень середньої заробітної плати.

Депресивні регіони відрізняються від відсталих тем, що при більш низьких, чим у середньому по країні, теперішніх соціально-економічних показниках ці регіони в минулому були розвинутими, а по деяких виробництвах займали головні місця в Україні. Депресивні регіони мають: високий рівень накопиченого виробничо-технічного потенціалу; значну частку промислового виробництва в структурі господарства; високий рівень кваліфікації кадрів. Проте за різними причинами (через падіння попиту на основну продукцію або зниження її конкурентоспроможності, виснаження мінеральних ресурсів або погіршення геологічних умов і т.п.) ці регіони втратили своє колишнє економічне значення і відносні переваги.

Регіони, що володіють багатими природними ресурсами, але при цьому не мають власних фінансових можливостей для освоєння цих ресурсів, правомірно розглядати як проблемні. Ефективною формою їхньої державної підтримки є державні цільові програми регіонального розвитку. Різновидом державної підтримки проблемних регіонів авангардного типу є вільні економічні зони (ВЕЗ).

Вільні економічні зони визначається законодавством України як частина території держави, у межах якої встановлюється спеціальний правовий режим економічної діяльності. Метою створення вільних економічних зон є прискорення соціально-економічного розвитку регіонів, залучення зовнішніх інвестицій, створення нових робочих місць і вирішення проблем використання незайнятого працездатного населення, активізація підприємницької діяльності, стимулювання експортоорієнтованого виробництва, використання нових технологій, підвищення ефективності використання місцевих природних ресурсів. Тому створення й

функціонування ВЕЗ повинно бути пов'язане насамперед з активізацією економічної діяльності в певних проблемних регіонах, оздоровленням депресивних територій і стимулюванням структурних зрушень в економіці.

Прикладом ВЕЗ може служити перша в Україні спеціальна (вільна) зона, розташована в АР Крим — Північно-Промислова експериментальна зона («Сиваш»). До неї входить територія Красноперекопського району, загальна площа 141 тис. га, чисельність населення регіону 95,3 тис. чоловік.

Промислову зону становлять Кримський содовий й Перекопський бромний заводи, Кримський виробничий рибокомбінат, два великих хімічних підприємства — Кримське виробниче об'єднання "Титан" і Сиваський аніліново-фарбовий завод. До факторів, що дозволили створити привабливий інвестиційний клімат у регіоні ВЕЗ, належать: унікальні запаси ропи (мінеральні ресурси озера Сиваш і місцеві солоні озера) і наявність інших природних ресурсів; значний трудовий потенціал, підготовлений для роботи на підприємствах; наявність виробничого персоналу хімічної промисловості й інфраструктурна облаштованість території; вигідне транспортно-географічне положення.

Основою механізму ВЕЗ є економічний режим діяльності її суб'єктів, що складається з пільгового, податкового, митного, валютно-фінансового й організаційно-правового режимів.

Число проблемних регіонів, які виділяються в країні, не повинно бути велике, інакше зусилля держави по їхній підтримці виявляться малоефективними. В останні роки сформувалася об'єктивна необхідність активної участі держави в управлінні регіоном. Подібна участь повинна проявлятися у формуванні такої державної політики, яка б сприяла вирівнюванню рівнів соціально-економічного розвитку регіонів, подальшому регіональному економічному росту й стійкому соціальному розвитку. Держава може надавати підтримку економічно слабким районам за допомогою розвитку виробничої інфраструктури, стимулювання притоки приватних інвестицій, надання деяких податкових і кредитних преференцій, дотування підприємств, що забезпечують мінімальну зайнятість. Проте, з огляду на обмеженість фінансових ресурсів, масштаби такої економічної підтримки в найближчі роки не можуть бути значними і достатніми. При цьому можливості міжрегіонального перерозподілу федеральних прибутків на користь відсталих регіонів будуть розширюватися в міру прискорення економічного підйому в країні.

Література

1. Гранберг А.Г. Основы региональной экономики. М.: ГУ-ВШЭ, 2001. – 495 с.
2. Закон України “Про стимулювання розвитку регіонів ” // Відомості Верховної Ради України, 2005. – № 51.
3. Миронова Т.Л., Добровольська О.П., Процай А.Ф., Колодій С.Ю. Управління розвитком регіону. Навчальний посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2006 – 328 с.
4. Плотницька С.І. Підходи до визначення проблемних територій в розвинених країнах// Сталій розвиток економіки. – 2011. -№7.- С.101-105.

5. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лип. 2006 р. № 1001 // Офіц. вісн. України. - 2006. - № 30.

6. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Підручник. — К.: Вікар, 2006. — 396 с.

КЛАСТЕРНЫЙ ПОДХОД В УПРАВЛЕНИИ ПРОМЫШЛЕННОЙ ПОЛИТИКОЙ РЕГИОНА

к.э.н., доцент Якимович М.Ф.

Зав. кафедрой кафедры менеджмента, маркетинга, торгового дела и
предпринимательства

Благовещенский филиал, НОУ ВПО Московской академии предпринимательства
при Правительстве Москвы

В настоящее время усиление конкуренции происходит во всем мире, хотя, не так давно она отсутствовала во многих странах и отраслях. Особую значимость приобретает такое качество объекта управления (в данном случае - промышленности) как конкурентоспособность - умение управлять конкурентными преимуществами.

Конкурентоспособность страны, региона зависит от способности ее промышленности развиваться в соответствии с требованиями рынка. Для всей экономики государства кластеры выполняют роль точек роста конкурентоспособности.

На сегодняшний день, кластерный подход, первоначально используемый в исследованиях проблем конкурентоспособности, стал применяться при анализе конкурентоспособности конкретного объекта, как основа общегосударственной промышленной политики; при разработке программ регионального развития; как основа стимулирования инновационной деятельности; как основа взаимодействия большого и малого бизнеса.

Кластерный подход в управлении региональной экономикой является альтернативой традиционной отраслевой промышленной политике. Кластеры все чаще рассматриваются в качестве объекта промышленной политики нового образца, именуемой «кластерной», главной целью, которой выступает повышение конкурентоспособности страны или территории [3].

Конкурентоспособность страны зависит от способности ее промышленности развиваться в соответствии с требованиями рынка. Реалии сегодняшней Российской экономики таковы, что отрасли жестко конкурируют даже между собой за инвестиции, таланты и прочие ресурсы, а также административные и политические возможности. Конкурентоспособность является прямым следствием эффективности федеральной и региональной экономики, целенаправленно формируя структуру которой, государство обеспечивает отрасли потенциалом долгосрочного и устойчивого роста, а также высоким уровнем производительности и добавленной

стоимости. Однако, чтобы достичь этих целей, государство вынуждено действовать в условиях ограниченных возможностей и ресурсов, поэтому и необходим план приоритетных действий, направленных на достижение определенных стратегических целей, реализуемый через формирование промышленной политики [1, с.6]. Используя данный инструмент, государство осуществляет управление отдельными отраслями и предприятиями с целью повышения их конкурентоспособности и бюджетной эффективности.

Необходимость проведения промышленной политики обусловлена сохраняющимися структурными диспропорциями в российской экономике в пользу добывающих отраслей в ущерб обрабатывающим, при сохранении нерациональной структуры инвестиций в основной капитал; значительной долей убыточных предприятий; отсутствием промышленной политики как таковой на всех государственных уровнях; подтверждающими возможностями управления конкурентоспособностью промышленности методами промышленной политики [2, с.10].

Следует сказать, что эффективная промышленная политика является основным элементом повышения конкурентоспособности промышленности на федеральном и региональном уровне. Промышленная политика российских регионов в обозримой перспективе способна увеличить приток частных и государственных инвестиций в регионы.

Таким образом, наиболее совершенным и действенным фактором повышения конкурентоспособности промышленного сектора на федеральном и региональном уровне является формирование промышленной политики. Причем, промышленная политика каждого региона в отдельности – является неотъемлемой частью общей, государственной стратегии развития, и, ни в коем случае, не должна вступать в противоречие с ее целями или же стремиться к другим результатам. Промышленная политика является наиболее важным фактором повышения конкурентоспособности промышленности.

Согласно разработанной Министерством экономики РФ Концепции промышленной политики, промышленная политика представляет собой комплекс мер, осуществляемых государством в целях повышения эффективности и конкурентоспособности отечественной промышленности и формирования её современной структуры, способствующей достижению этих целей [2, с. 12].

Промышленная политика – это инструмент государственной стратегии развития, оптимизации отношений государства с хозяйствующими субъектами, регулирования рыночных механизмов в отраслевом, межотраслевом, региональном направлениях и во внешних связях. Существуют определённые инструменты, использование которых подчинено конкретной цели и приоритетам реализуемой промышленной политики.

Бюджетная политика определяет и регулирует доходную и расходную части государственного федерального бюджета. Доходная часть составляется на основе таких статей как налоговые поступления, неналоговые доходы и доходы целевых бюджетных фондов. Инструменты бюджетной политики в части расходов, следующие: финансирование сферы материального производства, науки, социально-культурной сферы, финансирование внешней экономической деятельности

государства, создание резервных федеральных денежных фондов, обслуживание государственного внутреннего долга, инвестирование в развитие производственной базы, дотации, субсидии, субвенции, финансирование приоритетных производственных и социально-экономических мероприятий. Рассмотрим виды политик, которые используются при определении конкурентоспособности промышленности:

1. Налоговая политика - для эффективной реализации промышленной политики особое значение имеет не столько фискальная, сколько стимулирующая и распределительная функция налогов. Налоги оказывают сильное влияние на структуру и величину издержек предприятий, а также на сумму остающейся у предприятий чистой прибыли и, в конечном итоге, на величину инвестиций, идущих на развитие и поддержание конкурентоспособности предприятий, а значит на конкурентоспособность отраслей и страны

2. Денежно-кредитная и финансовая политика являются важным направлением реализации промышленной политики. Прибыль, остающаяся в распоряжении предприятий, идёт не только на поощрение персонала, инвестиции, но и на накопления, чаще всего - долгосрочные, т.е. они оказываются временно незанятыми в производственном процессе.

3. Институциональная политика подразумевает формирование соответствующей рыночным принципам и задачам промышленной политики правовой и организационной среды, утверждение общего для всех хозяйствующих субъектов порядка, правил поведения.

4. Внешнеэкономическая политика – улучшение положения страны в мировом хозяйстве, участие в международном разделении труда, поддержание отечественных товаропроизводителей на мировых рынках и рынках других стран и их защита на внутреннем рынке.

5 Инвестиционной политики - Она нацелена на обеспечение государственного регулирования процессов создания, ввода, эксплуатации и последующего выбытия новшеств в народном хозяйстве, т.е. регулирует проток инвестиционных ресурсов, направленный на разработку и создание технологических новшеств, для поддержания прогрессивной технологической базы отечественной промышленности.

Подводя итог нашего исследования, можно сделать вывод – что на основе описанных выше инструментов и строится проводимая правительством страны, региона промышленная политика. Из всего инструментария выбирается группа основополагающих инструментов, с помощью которых государство собирается влиять на экономику страны, региона согласно выбранному курсу.

Список литературы

1. Российская промышленность на перепутье: что мешает нашим фирмам стать конкурентоспособными // Вопросы экономики.- 2009.- №13.-С.4-34
2. Костин И.Б., Мацкуляк Д.И. Приоритеты формирования региональной промышленной политики. // Государственная служба. 2007. №3. – С.4 -14.
3. Карпова Д. П. Использование кластерного подхода в управлении региональной экономикой // Региональная экономика и управление [офиц. Сайт]

2009. <http://region.mcnp.ru>.

САМООРГАНИЗАЦИЯ НАСЕЛЕНИЯ В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Полянская Л.Я.

Доцент кафедры мировой и региональной экономики, БФ МосАП

Самоорганизация населения по территориальному принципу сложилась значительно раньше, чем сформировалось государство. Зачатки местного самоуправления относятся еще к родовой общине – первичной ячейке человеческого общества, когда формировались определенные правила организации совместной жизни, определяющие общие, групповые интересы людей [1].

В разных странах употребляются разные термины при обозначении понятия «муниципальное образование». В Италии, Бельгии, Швеции употребляется понятия «коммуна», в Германии – «общество», во Франции – «коммуна», «департамент», «регион», в Польше – «гмина». Синонимами слов «общество» выступают: «местное сообщество» («комьюнити»), «коммуна», «община», «громада», «территориальный коллектив», «местный коллектив», «социальная общность», «общность жителей», «ассоциация жителей», «местное общество», «социальная сеть», «местный социум», «местное содружество», «социально-территориальное сообщество» и другие [90].

В Федеральном законе «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации» от 1995 года № 154-ФЗ, как и в последующем законе от 2003 года № 131-ФЗ, вместо понятия «общество» применяется понятие «муниципальное образование» – населенный пункт или территория, наделенные «самоуправляющимися» атрибутами (выборные органы, администрация, бюджет и тому подобное) [90].

Феномен территориального коллектива отметил Г. Орзих, который, начиная с 1989 г., еще в период подготовки общесоюзного закона о местном самоуправлении, предлагал его законодательное определение и закрепление. М. Орзих считает, что территориальная община выступает как «нормативно-правовая модель самоорганизации населения с соответствующими организационными (управленческими) структурами, способными выражать, реализовывать и защищать территориальный интерес в качествах права и законного интереса местного самоуправления» [90].

Понятие «община» (community) является одним из важнейших, которые используются в зарубежных, в частности, американских, исследованиях. В сущности, в общественных науках США сложилось целое направление, связанное с «исследованием обществ». Община в США рассматривается (наряду с семьей) как первичная ячейка общества и одновременно как ее модель, в которой возникают основные социально-политические отношения, и проектируется далее на «верхние этажи» социально-политической системы. Неслучайно, идея свободного и самоуправляющегося общества, которое служит гарантией защиты личности от объективного государственного централизма, стала неотъемлемой частью идеологии американского общества [90].

Таким образом, исходя из вышесказанного можно сделать вывод о том, что в

современных развитых обществах, где самоуправление уже сформировано и имеет практические многолетние наработки, община является первичным звеном системы самоуправления.

Рассмотрим основные этапы развития общественной самоорганизации в новейшей истории России. Началом формирования и развития общественного самоуправления в России на новых началах (в условиях назревания рыночных преобразований) можно считать принятие в 1990 году Закона СССР «Об общественных объединениях» [3]. В советский период понятия «общество» и «государство» были неразрывно связаны, поэтому принятие специального закона, определяющего возможности формирования в стране общественных движений, не согласованных с государственными установками и регламентами, положило начало формированию законодательной основы общественной самостоятельности. В законе дано понятие общественного объединения, которое формулируется как «добровольное формирование, возникшее в результате свободного волеизъявления граждан, объединившихся на основе общности интересов» [3]. Закон уточняет перечень общественных объединений, которыми «признаются политические партии, массовые движения, профессиональные союзы, женские, ветеранские организации, организации инвалидов, молодежные и детские организации, научные, технические, культурно–просветительские, физкультурно–спортивные и иные добровольные общества, творческие союзы, землячества, фонды, ассоциации и другие объединения граждан». При этом уточняется, что действие закона не распространяется на кооперативные и иные организации, преследующие коммерческие цели, а также и на органы территориального общественного самоуправления (советы и комитеты микрорайонов, домовые, уличные, квартальные, поселковые, сельские комитеты и иные), органы общественной самодеятельности (народные дружины, товарищеские суды и другие), порядок создания и деятельности которых определяется иным законодательством [3].

К общественным объединениям, в соответствии с законом «Об общественных объединениях», не относились органы территориального общественного самоуправления (ТОС) [4].

Непосредственное отражение в правовой базе системы формирования ТОСов нашло в законе 1991 года «О местном самоуправлении в Российской Федерации» [4]. Глава 10 этого закона определяла систему ТОС, которая включала в себя «общие собрания (сходы), конференции граждан, местные референдумы, иные формы непосредственной демократии; органы ТОС населения (советы или комитеты микрорайонов, жилищных комплексов, поселков, сельских населенных пунктов), а также иные органы самоуправления населения по месту жительства (советы или комитеты улиц, кварталов, домов и тому подобное)».

Законом определялась сфера экономической деятельности органов территориального общественного самоуправления населения:

создание в установленном порядке предприятия и организации, удовлетворяющих потребности населения в товарах и услугах;

выступление заказчиком на выполнение работ по благоустройству территории и коммунальному обслуживанию населения, строительству и ремонту жилищного фонда, объектов социальной инфраструктуры с использованием предусмотренных

на их выполнение средств местного бюджета и собственных финансовых ресурсов;
кооперирование на добровольной основе средств населения, предприятий, учреждений и организаций для финансирования целевых социальных программ;
участие собственными ресурсами в создании и деятельности финансово-кредитных учреждений на акционерной или паевой основе;
организация иной экономической деятельности, не запрещенной законодательством, с целью удовлетворения социально-экономических потребностей населения [4].

Как видно из перечисленного, первоначально ТОСы были наделены широкими правами по организации хозяйственной деятельности: от создания предприятий и вплоть до создания финансово-кредитных учреждений. Механизм формирования и использования финансовых ресурсов органов территориального общественного самоуправления, определенный законом, характеризовался высоким уровнем самостоятельности.

Следующим этапом развития самостоятельности населения в вопросах самоуправления можно считать принятие Земельного кодекса РСФСР, в соответствии с которым было определено, что «органы территориального общественного самоуправления имеют право участвовать в рассмотрении вопросов, связанных с изъятием и предоставлением земельных участков, затрагивающих интересы населения» [4].

Таким образом, в начале 90-х годов формально были созданы условия для активного участия населения в непосредственном управлении жизнедеятельностью территории. Однако, политические изменения этого периода привели к трансформации правового поля организации и деятельности ТОСов. В частности, в августе 1995 году был принят закон «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации», в котором были сформулированы принципы деятельности ТОСов [5]. Статья 27 данного закона давала определение ТОС, устанавливала формы участия населения в осуществлении местного самоуправления. Так, под территориальным общественным самоуправлением понимается «самоорганизация граждан по месту их жительства на части территории муниципального образования (территориях поселений, не являющихся муниципальными образованиями, микрорайонов, кварталов, улиц, дворов и других территориях) для самостоятельного и под свою ответственность осуществления собственных инициатив в вопросах местного значения непосредственно населением или через создаваемые им органы территориального общественного самоуправления. В соответствии с уставом муниципального образования указанные органы могут являться юридическими лицами.

Территориальное общественное самоуправление может осуществляться в пределах следующих территорий проживания граждан: подъезд многоквартирного жилого дома; многоквартирный жилой дом; группа жилых домов; жилой микрорайон; сельский населенный пункт, не являющийся поселением; иные территории проживания граждан [5].

Таким образом, если в законодательстве 1991 года ТОСам вменялись, в большей степени, организационно-хозяйственные функции по решению вопросов обустройства жизни на своей территории, то уже в законе 1995 года ТОСы отнесены

к некоммерческим организациям и им отведена значительно более скромная роль в организации самоуправления. На основании вышеизложенного, можно констатировать, что, появившись в период «перестройки», движение ТОС начало активную деятельность, однако, свобода действий ТОСов достаточно быстро была ограничена на законодательном уровне более узкими вопросами организации жизнедеятельности подведомственной территории. Таким образом, ТОСы не стали ячейками местного самоуправления, как это планировалось в начале 90-х годов, тем не менее, они продолжают свою деятельность. Всего на территории РФ, по данным на 1 января 2010 года, зарегистрировано 15 900 уставов организаций территориального общественного самоуправления (ТОС), причем наибольшее их количество – в Краснодарском крае, Волгоградской, Тверской, Костромской областях и республике Марий Эл. [4]. Наряду с ТОС в настоящее время развивают деятельность ООС – организации общественной самодеятельности, которые также решают вопросы социального устройства жизни (организация клубов, досуговых мероприятий по месту жительства, благоустройство территории и др.). В целом общественное самоуправление в Российской Федерации еще находится в стадии формирования и не стало серьезной основой для углубления и развития самоуправления территории, а также базой для реализации муниципальной экономической политики. На уровне общественных организаций реализуются узкие задачи, при этом роль органов местного самоуправления состоит в том, чтобы объединить эти, как правило, разрозненные ячейки общественного самоуправления, что будет, в свою очередь, способствовать реализации муниципальной экономической политики.

Необходимо подчеркнуть, что в российском законодательстве нет четкого определения той категории населения, которая участвует в осуществлении местного самоуправления. В настоящее время сущность самоуправления формулируется как особый вид управления, где управляемый объект и управляющий субъект соединены в одной ассоциации, или в одном коллективе [2]. Однако, участвуют в самоуправлении, которое организуется на территории муниципального образования, далеко не все жители территории. Часть жителей муниципального образования, которая не достигла совершеннолетия, не может участвовать в системе самоуправления. Существует определенная категория недееспособных граждан, есть иностранные граждане, проживающие длительное время в муниципальном образовании, но не имеющие гражданства, а также временно проживающие лица, не подлежащие включению в списки избирателей (например, граждане других регионов, приехавшие для временной работы). С развитием трудовой миграции будет расти и доля населения, которое фактически проживает на территории муниципального образования, но не имеет правовой основы для участия в самоуправлении на данной территории. Таким образом, для разграничения понятий «население муниципального образования» и «субъект управления муниципального образования» целесообразно ввести в обиход понятие «муниципальное сообщество», под которым следует понимать ту часть населения муниципального образования, которая имеет законные права на участие в организации местного самоуправления. Приняв предложенную трактовку, можно разъединить понятия «субъект управления» и «объект управления» в процедуре муниципального

управления.

Литература

1. Бабун Р.В. Организация местного самоуправления: учебное пособие./ Питер, 2005. –192 с
2. Бузгалин А.В. Переходная экономика. - М., 1994.– 223 с.
3. Закон СССР от 09.10.1990 №1708 «Об общественных объединениях»/ КонсультантПлюс
4. Новикова И.В., Беззубко Л.В., Полянская Л.Я. Управление современным городом: опыт России и Украины: монография / Благовещенск: ГОАУ ДПО Амурской областной институт развития образования, 2012.–259 с.
5. Федеральный закон от 28 августа 2003 № 154-ФЗ «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации». / КонсультантПлюс.

Библиографическая ссылка

Горелкина С. Э., Криворотова Т.А. Исследование проблем бюджета Владимирской области // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 Sp;

URL: www.es.rae.ru/mino/157-653 (дата обращения: 25.04.2012).

Грибова Е.В. Некоторые виды эффектов от реализации инноваций // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 Sp;

URL: www.es.rae.ru/mino/157-666 (дата обращения: 26.04.2012).

Абу-Абед Ф.Н., Калинина Н.Д. История развития оценочной деятельности в России // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 Sp;

URL: www.es.rae.ru/mino/157-684 (дата обращения: 03.05.2012).

Петрашук О.М. Сучасний стан та проблеми розвитку системи соціального захисту населення України // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 Sp;

URL: www.es.rae.ru/mino/157-690 (дата обращения: 03.05.2012).

Беззубко Б.І. Використання філософського підходу при стратегічному плануванні розвитку міст // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 Sp;

URL: www.es.rae.ru/mino/157-693 (дата обращения: 03.05.2012).

Жеребйов Я.І. Організація стратегічного планування діяльності підприємства будівельного комплексу // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 Sp;

URL: www.es.rae.ru/mino/157-706 (дата обращения: 05.05.2012).

Маляренко О.Є. Концептуальний підхід до прогнозування енергоспоживання в економіці країни з урахуванням потенціалу енергозбереження та процесів глобалізації світової економіки // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 Sp;

URL: www.es.rae.ru/mino/157-708 (дата обращения: 05.05.2012).

Стовба Е.В. Сценарное моделирование производства и потребления агропродовольственной продукции на уровне сельских территорий региона // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 Sp;

URL: www.es.rae.ru/mino/157-725 (дата обращения: 07.05.2012).

Добровольская О.П. Информационно-аналитическое обеспечение управления региональным развитием // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 Sp;

URL: www.es.rae.ru/mino/157-728 (дата обращения: 07.05.2012).

Томашевська О.А. Окремі підходи щодо оцінки конкурентоспроможності регіонів // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 Sp; URL: www.es.rae.ru/mino/157-729 (дата обращения: 07.05.2012).

Ключук А.Ю., Мачин А.О. Подготовка специалистов в области управления проектами как залог успеха развития рыночной экономики // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 Sp; URL: www.es.rae.ru/mino/157-734 (дата обращения: 08.05.2012).

Мірзоева Т.В. Про автотранспортні послуги в аграрному секторі економіки // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 Sp; URL: www.es.rae.ru/mino/157-740 (дата обращения: 08.05.2012).

Гарасюк Д.Н. Суть понятия конкурентоспособности региона // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 Sp; URL: www.es.rae.ru/mino/157-747 (дата обращения: 09.05.2012).

Дуб Б.С. Зарубіжний досвід вищої економічної освіти: приклад США // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 Sp; URL: www.es.rae.ru/mino/157-749 (дата обращения: 09.05.2012).

Гуцул Т.А. Підходи до визначення проблемних регіонів // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 Sp; URL: www.es.rae.ru/mino/157-751 (дата обращения: 09.05.2012).

Якимович М.Ф. Кластерный подход в управлении промышленной политикой региона // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 Sp; URL: www.es.rae.ru/mino/157-762 (дата обращения: 10.05.2012).

Полянская Л.Я. Самоорганизация населения в Российской Федерации // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 Sp; URL: www.es.rae.ru/mino/157-764 (дата обращения: 11.05.2012).

Иванов М.Ф. Аспекты экономического и технического взаимодействия при разработке инновационно-инвестиционных стратегий развития Донбасского региона // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 Sp; URL: www.es.rae.ru/mino/157-768 (дата обращения: 13.05.2012).

Информационные партнеры

<http://lomonosov-msu.ru/>

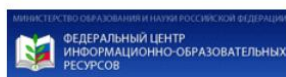
<http://www.msu.ru/>

<http://www.osvita.org.ua>

<http://agora.guru.ru/>

Спасибо, всем кто принял активное участие в информировании!

Об электронном научно-техническом журнале "Междисциплинарные исследования в науке и образовании"

Электронный научно-технический журнал "МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В НАУКЕ И ОБРАЗОВАНИИ", публикующий статьи по проблемам междисциплинарным исследованиям в различных предметных областях, заявления о новых теоретических и практических результата диссертационных исследований, которые позволят формировать у научных и научно-педагогических работников междисциплинарной научно-педагогической компетентности.

Электронный научный журнал "МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В НАУКЕ И ОБРАЗОВАНИИ" создан на издательской платформе **RAE Editorial System** Российской Академии Естествознания (РАЕ), которая первой после развала СССР приступила к формированию единого научно-информационного пространства без границ.

Журнал зарегистрирован на Универсальной издательской платформе Российской Академии Естествознания RAE Editorial System .

Адрес электронной почты: redaktor_mino@mail.ru

Сайт журнала в Интернете: <http://www.es.rae.ru/mino/>

Редакция журнала приглашает к сотрудничеству учёных и разработчиков новых направлений, студентов, бакалавров, магистров, аспирантов, докторантов и всех, кому небезразлично формирование научной точки зрения междисциплинарной научно-педагогической компетентности ученых.

Заинтересованным представленной в журнале информацией, следует обращаться к главному редактору журнала Козубцову Игорю Николаевичу (kozubtsov@mail.ru). По этому же адресу обращаются желающие задать вопросы авторскому коллективу и принять участие в обсуждении публикуемых материалов.

Доступ к журналу бесплатный.

При цитировании ссылка на журнал <http://www.es.rae.ru/mino> обязательна. Перепечатка материалов журнала только по официальному согласованию с редакцией.

Условное обозначение!

sm – семинар;

k – конференция;

sp – симпозиум;

kg – конгресс;

г - рекламное издание.

Учредитель

Междисциплинарная Академия Наук (МАН), Научно-исследовательская лаборатория "Междисциплинарных исследований"

Главный редактор

Козубцов Игорь Николаевич, кандидат технических наук, профессор Российской Академии Естествознания, заслуженный работник науки и образования Российской Академии Естествознания

Заместители главного редактора

Масесов Николай Александрович, кандидат технических наук.

Члены редакционной коллегии

Беззубко Лариса Владимировна, доктор наук по государственному управлению, профессор, Донбасская Национальная академия строительства и архитектуры;

Стеценко Ирина Александровна, доктор педагогических наук, доцент, Декан факультета информатики и управления ФГБОУ ВПО «ТГПИ имени А.П. Чехова»;

Москальова Людмила Юріївна, доктор педагогічних наук, доцент, Завідувач кафедри соціальної педагогіки та дошкільної освіти Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Богдана Хмельницького;

Гиенко Любовь Николаевна, кандидат педагогических наук, доцент, доцент, кафедры социальной педагогики и педагогических технологий, ФГБОУ ВПО «Алтайская государственная педагогическая академия» институт психологии и педагогики;

Кочетова Жанна Юрьевна, кандидат химических наук, старший преподаватель, Военный авиационный инженерный университет (Российская Федерация г. Воронеж);

Чупров Леонид Федорович, Кандидат психологических наук, профессор РАЕ, главный редактор Электронного научного журнала «Вестник по педагогике и психологии Южной Сибири», Россия, Хакасия, город Черногорск;

Васильев Константин Александрович, к.т.н., старший преподаватель кафедры №33 ВИТИ НТУУ «КПИ», Украина, г. Полтава;

Кайдаш Иван Никифорович, к.т.н., с.н.с., ведущий научный сотрудник НИО №13 НЦЗИ ВИТИ НТУУ «КПИ», Украина, г. Киев;

Куцаев Виктор Владимирович, старший научный сотрудник НИЛ №43 НЦЗИ ВИТИ НТУУ «КПИ», Украина, г. Киев.

Научное издание

СБОРНИК НАУЧНЫХ ТРУДОВ

**Первого Международного научно-практического симпозиума
МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В НАУКЕ И ОБРАЗОВАНИИ**

**Секция:
Экономические науки
в II частях
Часть II**

Подписано к печати 10.05.2012.

Формат 21х29.7.

Электронное издание.

Гарнитура Times New Roman.

Тираж 3 экз. Заказ 1.